

dum adhuc non sunt a fraterna societate divisi, toleranda magis est intentio quam desperanda correctio, donec Dominus, per Ecclesiae principes et legitimos iudiciorum suorum ministros, haec, quae per paucorum superbiam et quorundam imperitiam, turbata sunt, componat. Sentit ergo etiam Prosper Cassianum et

alios, etsi ipsius iudicio et re ipsa gratè errantes, tamen potuisse ab ipso dissentire sine unionis catholicae jactura, donec Ecclesiae decreto questio terminaretur. Et haec absque praedjudicio ecclesiastici iudicii dicta sunt. Sic fere scriptor Vindiciarum pro Cassiano.

EDITIONES LIBRI DE VIRIS ILLUSTRIBUS.

Cum Hieronymi libro Basil., 1329, in-4. Sed in hac editione ut quibusdam aliis desunt capita de Caesario Sidonio, Gelasio, Hieronymo et Gennadio.

In pluribus Hieronymi operum editionibus. Tantum hoc loco liceat notare in editione operum Hieronymi Francofurtensi anno 1684, bis exstare Catalogum hunc Gennadii, semel tom. I, pag. 201, atque iterum tom. IV, pag. 127. In Parisiensi vero Joan. Marcianæ 1706, tom. V, exstant variae lectiones ex antiquissimo codice Corbeiensi.

Cum Hieronymi, Isidori, Honorii, Sigeberti et Hen-

rici Gandavensis libris de S. E. et Suffridi Petri, pluribus mss. codd. usi notis, Colon., 1580, in-8.

Separatim ex recensione Joannis a Fuchte, Helmst., 1612, in-4

Cum Hieronymo, Isidoro, Ildelfonso, Honorio, Sigeberto et Henrico Gandavensi de S. E. et scholiis Alberti Miræi, Antwerp., 1639, in-fol.

Separatim cum ejusdem Miræi scholiis et notis brevibus editoris D. Salomonis Ernesti Cypriani, qui con-

tulit cum codice Guelpherbylano et Norimbergensi A, 1703, Jen., in-4.

LIBER

DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

• HIERONYMUS noster litteris Græcis ac Latinis Romæ apprime eruditus, presbyter quoque ibidem ordinatus est. Porro ad Bethleem oppidum juvenis advenit: ubi prudens animal ad præsepe Domini sese obtulit permansurum. Inter cætera operum suorum opuscula, usque ad Theodosii XIV imperii annum a beato Petro sumens exordium, usque in semetipsum de Viris illustribus scripsit. Innumeris præterea ^b libris apostolorum prophetarumque constructionibus editis, immobilem catholicæ turrim Ecclesiae contra perfidorum jacula consummavit. Litteris quoque Hebraicis atque Chaldaicis ita edoctus, ut omnes Testamenti Veteris libros, ex Hebræorum scilicet codicibus, verteret in Latinum. Daniele quoque prophetam Chaldaico stylo locutum, et Job justum Arabicò, in Romanam linguam utrumque auctorem perfecta interpretatione mutaverit. Matthæi nihilominus

^a Hoc caput non legit Trithemius de Script. eccles. cap. 188, neque videtur notum fuisse Honorio Augustodunensi, qui librum secundum de Luminaribus Ecclesiae ex Gennadio sublegit; neque habetur in editis ante Marcianæ, neque in mss. libris, nisi tantum in codice ms. vetustissimo Corbeiensi seu Sangermanensi, qui annos, ut aiunt, præfert plus mille, atque scriptus antiquis characteribus Merovingicis. Vide Mabillon, tom. II Anlect., p. 42. Et in ms. Martiniano, ex quo jam A 1580, sub prologi nomine illud vulgavit in epistola ad lectorem Gennadii libro præmissa Suffridus Petri.

^b Suffr. Petri non habet libris.

^c Id., immenso volumine.

^d Id., tenuit, sed tenet de sepulcro intellige.

^e S. Jacobus Nisibenus seu Nisibita, urbis Nisibis episcopus, miraculis et eruditione clarus, fuit unus ex numero confessorum sub persecutione Maximini, qui in Nicæna synodo perveritatem Arii, homousii oppositione, damnarunt: cujus et Alexandri episcopi oratione ipse Arius condignam suæ iniquitatis mer-

Evangelium ex Hebræo fecit esse Romanum. Namque mentis corporisque virginitatem et delictorum pœnitentiam prædicans atque custodiens, solus omnium Romanorum omnes 16 prophetarum commentatus est libros. In sanctis præterea librorum suorum prologis, ita se luculentissimum interpretem, et immensis epistolarum suarum voluminibus nervosum catholicis exhibet lectoribus, ut nec perfidus quandoque pepercisse, nec invidis cessasse videatur. Nonagenarius ferme, ut perhibent, postea in Domino requievit. Quem Stridon oppidum genuit, Roma inclita erudit, Bethleem alma ^d tenet, spiritum aula celestis suscepit. Claruit maxime sub Theodosio principe et filii ejus Arcadio et Honorio.

CAPUT PRIMUM.

• Jacobus, cognomento Sapiens, ^f Nisibens nobilis Persarum modo civitatis episcopus, unus ex numero

cedem, effusis visceribus, Constantinopoli recepit: ut martyrologii Romani verbis utar. De eodem in menologio Græcorum 21 Octobris agitur. Meminit etiam hujus Theodoretus lib. II Hist. Eccles., cap. 50; et lib. I, cap. 7, ubi ait, Nicæno concilio ipsum interfuisse, et mortuos excitasse. De quo miraculo et reliquis plura desiderantem lectorem remittit ad suum librum Philothei seu Theophili titulo inscriptum, qui est liber nonus de Vita Patrum, editionis Plantiniane. De hoc Nisibita etiam Nicephorus lib. VIII, cap. 14, et lib. IX, c. 28 tractat. Interfuit non solum Nicæno, sed et Antiochæno concilio, ut habetur in actis S. Alexandri episcopi Constantinopolitani. MIRÆUS. — Cum Hieronymi librum de S. E. ederem, dixi, in Corbeiensi codice Gennadii primo statim loco apparere vitam Hieronymi a Gennadio scriptam: quam non duxi repetendam. Nostri codices, omisso Hieronymo, a vita Jacobi Nisibeni exordiantur. ERN. CYPRIANUS.

^f Ms. Corbei., Nisibi urbe nobile episcopus, modo vero Persarum civitatis, unus ex, etc. — Codex Corbeiensis habet: Nisibi urbis nobilis episcopum, modo

sub Maximino persecutore confessorum, et eorum qui in Nicæna synodo Arianam perversitatem, hominibus oppositione damnarunt. Hunc virum beatus Hieronymus in libro Chronicon velut magnarum virtutum hominem nominans in Catalogo cur non posuerit, facile excusabitur, si consideremus quod ipsos tres vel quatuor Syros, quos posuit, et in interpretatos in Græcum se legisse testetur. Unde constat eum illo tempore ignorasse. Syram linguam vel litteras, et ideo hunc, qui necdum versus est in aliam linguam, nescisse scriptorem. Comprehendit autem omne opus suum in viginti sex libris, id est, de fide; contra omnes hæreses; de charitate generali; de jejuniis; de oratione; de dilectione erga proximum speciali; de resurrectione; de vita post mortem; de humilitate; de patientia; de pœnitentia; de satisfactione; de virginitate; de sensu animæ; de circumcissione; de acino benedicto, pro quo in Isaia (LXV, 8) legitur, Non est exterminandus botrus; de Christo, quod Filius Dei sit, et consubstantialis Patri; de castitate; adversus gentes; de constructione tabernaculi; de gentium conversatione; de regno Persarum; de persecutione Christianorum. Composuit et chronicon minoris quidem Græcorum curiositatis, sed majoris fiduciam, quia divinarum Scripturarum tantum auctoritate constructum

vero Persarum et italicis. Mabillonius tom. II Analect., pag. 44. ERN. CYPRIANUS.

In codice Noribergensi et Guelpherhytano est, Sub Maximiano. Sed retinenda prior lectio, ut Tentzelius probat Exercitationum selectarum part. 1, exercit. 6. ERN. CYPRIANUS.

Id. omousiæ.

Id., nominat.

Bardesanem, Efram, Archelaum.

Negat hoc W. E. Tentzelius ó μακαρίτης quem vide tom. I Diss. select., p. 254, ubi Garnerium oppugnat Gennadio fidem de scriptis a Jacobo vulgaris non dubitatem detrudere, auctar. operum Theodoriti p. 200.

Suffridus Petri hæc adnotat ad h. l. Codex excusus testatur hunc scriptorem comprehendisse omne opus suum libris 25, cui et ms. codex Gembl. suffragatur. Reliqui cod. nostri habent 26 (Corbeiensis teste Marcianæ in 27) libros, sed recensent modo 24. Truth. habet item 25, quos et enumerat, sed ille cod. vitio deceptus ex uno libro 2 fecit. Ille enim liber quem verbis Esaia tribuit plane idem est cum eo quem tribuit azymi benedictioni. Quod quidem esse verum facileprehendit quisquis animadverterit pro azymi legendum esse acini. Sic enim in manuscriptis codicibus, Gemblacensi, et Affliginio, et Viridis Vallis, et Sigebergensi expresse legitur. Et de acini benedictione, verba hæc exstant apud Esa. cap. 65, et botri mentio acinum hic legi oportere satis evidenter arguit: Græcus textus ita se habet, óν τρόπον εἰρηθίσεται ὁ ῥῶξ ἐν τῷ βότρῳ καὶ ἰρούσει, μή λυμῆν αὐτόν, ὅτι ἐντολογία ἐστὶν ἐν αὐτῷ ubi ὁ ῥῶξ, acinum uvæ significat, in quo benedictio esse dicitur. Paulo inferius de adventu Christi Sigeberg. legit Antichristi. — Omnes codices habent 26 neque tamen recensent. In Noribergensi de fide contra omnes hæreses unus liber est. Licet autem duos facias, ac chronicon connumeret; non resultant tamen plures quam 24. Hinc in tanto codicum consensu colligere posse videor, ipsum Gennadium non nisi 24 vidisse, licet Jacobum 26 scripsisse traderet. ERN. CYPRIANUS.

Ms. Corbei., pœnitentia de satisfactione, de censu animæ, de virginibus, de circumcissis, de acino benedictionis.

comprimit ora eorum qui præsumptiosa suspiciene de adventu Antichristi, vel Domini nostri, inaniter philosophantur. Moritur hic vir Constantii temporibus, et juxta præceptum patris ejus Constantii juxta muros Nisibe sepelitur, ob custodiam videlicet civitatis. Quod secundum fidem Constantini evenit. Nam post multos annos ingressus Julianus Nisiben, et vel gloriæ sepulti invidens, vel fidei Constantini, cujus ob id domum persequebatur, jussit efferi de civitate sacri corporis reliquias. Et post paucos menses consulendæ licet causa reipublicæ, Jovianus imperator, qui Juliano successerat, tradidit barbaris civitatem, quæ usque hodie Persarum ditioni cum suis subjecta servit.

CAPUT II.

Julius, urbis Romanæ episcopus, scripsit ad Dionysium quemdam de incarnatione Domini epistolam unam, quæ illo quidem tempore utilis visa est adversum eos qui ita duas per incarnationem asseriebant in Christo personas, sicut et naturas; nunc autem perniciose probatur. Fomentum enim est Eutychianæ et Timotheanæ impietatis.

CAPUT III.

PAULINUS presbyter, discipulus B. et Ephræm diaconi, homo acris valde ingenii, et in divinis

Ms. Corb., suspitione.

Miræus: Christi. ERN. CYPRIANUS.

Verba vel Domini nostri desunt in ms. Corbei.

Idem ms., patris Constantini intra muros Nizybe.

Ita nostri codices. Miræus, intra muros. ERN.

CYPRIANUS.

Epistolam ad Dionysium, quam Julio papæ ascribebant Acephali, Julii papæ revera fuisse credidit Gennadius; subdititiam Facundus Hermianensis episcopus lib. i suspiciatur, et Eulogius Alexandrinus orat. 3 apud Photium. Leontius vero Byzantius, qui et epistolæ verba recitat quibus abutebantur Eutychiani, non Julii, sed Apollinaris hæretici eam fuisse docet cap. 8 de Sectis. Quod ipsum affirmat Anastasius in Eclogie χριστοῦ et ante utrumque Hypatius episcopus Ephesinus in collatione cum Acephalis habita Constantinopoli: B. Julii famosam illam epistolam manifeste Apollinaris ostendimus fuisse, scriptam ad Dionysium. Quin et alteram item ad Prodocimum seu Docimum epistolam (cujus testimonio usa est synodus Ephesina) nec ipsam Julii fuisse vult Leontius, sed Timothei, discipuli Apollinaris. sed hanc sine controverso Julio alii quoque asserunt; atque inter cæteros Ephræmius patriarcha Antiochenus, libro III, de Sacris Legibus apud Photium. Sic fere Sirmondus in notis ad Facundum Hermianensem. Cæterum S. Julius eo nomine primus papa, martyrologio Rom. ad 12 Aprilis inscriptus legitur. Anno 536 pontifex creatus, demum an. 552 vivere desiit, succedente Liberio. MIRÆUS.

Verba adversum eos usque ad et naturas, desunt in Corb.

Id., Fomentum est enim Thymotianæ hæreseos impietatis.

Ms. Corb. et Honorius hunc scriptorem Paulonam vocant, cui suffragantur, inquit Suffridus Petri, ex mss. cod. nostris, Viridis Vallis, Gemblacensis et Sigebergensis. Alii Paulonium appellant. — Honorius in Catalogo, et non pauci codices mss. hunc Paulinum vocant Paulonam; alii Paulonium. MIRÆUS. — Cod. Nor., Paulanam habet. ERN. CYPRIANUS.

Corb., Efram.

Corb., in divina Scriptura doctus.

doctus Scripturis, sed vivente magistro clarus in A doctoribus ecclesiasticis fuit, et maxime ex tempore declamator. Post illius autem obitum, amore primatus et nominis, separans se ab Ecclesia, scripsit contraria fidei multa. Illic obituro B. Ephræm astanti sibi dixisse fertur: *Vide, Pauline, ne te submittas cogitationibus tuis, et eleveris.* ^a *Sed cum te ad purum comprehendisse putaveris Deum, crede nec intellexisse.* ^b Præsenferat enim illum ex studiis vel sermonibus nova investigare, et in immensum ^c intellectum tendere. ^d Unde eum frequenter Bardesanem ^e novellum vocabat.

CAPUT IV.

VITELLIUS Afer, ^f Donatianorum schisma defendens, scripsit De eo ^g quod odio sint mundo servi Dei. In quo si tacuisset de nostro ^h velut persecutorum nomine, egregiam doctrinam ediderat. Scripsit et adversum gentes et adversum nos velut traditores, in persecutione, divinarum Scripturarum; et ad regulam ecclesiasticam pertinentia multa disseruit. Claruit sub ⁱ Constante, filio Constantini principis.

CAPUT V.

^j Macrobius presbyter et ipse, ut ex scriptis Optati cognovimus, Donatista et suorum postea in urbe Roma occultus episcopus fuit. Scripsit, cum adhuc in Ecclesia Dei presbyter fuisset, ad confesores et ad virgines librum unum, moralis quidem, sed valde necessariæ doctrinæ, et præcipue ad custodiendam castitatem aptissimis valde sententiis communitum. Claruit inter nostros primum Africæ, et inter suos, id est, Donatianos sive Montenses, ^k postea Romæ.

CAPUT VI.

HELIODORUS presbyter scripsit librum de Naturis rerum exordialem, in quo ostendit unum esse prin-

^a Corb., et eleves, sed cum comprehendisse putaveris Deum, crede te intellexisse.

^b Corb., Præsens enim erat illum ex studiis vel sermonibus nova investigare in immensum intellectum tendere.

^c Hæc lectio codicis Norib. melior mihi visa est illa Miræi: intellectum hæreseon tendere. ERN. CYPRIANUS.

^d Corb. Norib., Unde et. ERN. CYPRIANUS.

^e Vide quæ de Bardesane ad Hieron. c. 33 de S. E.

^f Ms. Corb., Vitulinus Afer, Donati schism.

^g Ms. Gemblac., quod sit odio mundus Dei servus.

^h Velut persecutorem, nomen egregit doctique ediderat. Corb.

ⁱ Id., Constantio.

^j Ms. Corb., Macrobius presbyter et ipse uti ex Optati scripto cognovimus, Donatista postea in urbe Roma fuit episcopus occultus.

^k Ms. Codex Gemblacensis et Viridis Vallis pro morti dari habent mutandam, ut et Sigebergensi, teste Suffrido Petri, et Guelpherbytanum quem S. E. Cyprianus inspexit.

^l Honorio et Trithemio male *Bachomius*. In libello Coloniae A 1513. impresso de officio rectoris ecclesie, citantur Pacomii abbatis sententiæ, ut notat Suffridus Petri. — S. Pachomius, Tabennensis in Ægypto abbas, scripsit Regulam monachorum, a S. Hieronymo Latine redditam: quæ ad calcem operum Cassiani exstat, in editione Romana, Lugdunensi et Atrebanensi. Regulæ ejusdem brev.arium a Palladio in

capitulum, nec quilibet eorum Deo; nec mali conditorem Deum, sed ita bonorum omnium creatorem, ut materia quæ ad malum versa est post inventam malitiam, a Deo sit facta, nec quidquam materialium absque Deo credatur conditum, aut fuisse alium rerum creatorem præter Deum, qui præsentia sua cum prævideret ^k morti dari naturam, præmonuit de pœna.

CAPUT VII.

^l PACHOMIUS monachus, vir tam in docendo quam in signa faciendo, apostolicæ gratiæ et fundator Ægypti cœnobiorum, scripsit Regulam utriusque generi monachorum aptam, quam angelo dictante percepit. Scripsit et ad collegas præposituræ suæ epistolas, in quibus alphabetum mysticis tectum sacramentis, velut humanæ consuetudinibus ^m excedens intelligentiam, clausit, solis, credo, eorum gratiæ vel meritis manifestatum; unam ad abbatem Syrum, unam ad abbatem Cornelium: ⁿ interim ad omnium monasteriorum præpositos, ut in unum antiquius monasterium, quod lingua Ægyptiaca ^o Baum vocatur, congregati Paschæ diem velut æterna lege celebrent, epistolam unam. Similiter et ad diem Remissionis, ^p quæ mense Augusto agitur, ut in unum præpositi congregarentur, epistolam unam, et ad fratres qui foras monasterium missi fuerant operari, epistolam unam.

CAPUT VIII.

^q THEODORUS presbyter, successor gratiæ et præposituræ supradicti abbatis Pachomii, scripsit ad alia monasteria ^r epistolas, sanctarum Scripturarum sermone digestas. In quibus tamen frequenter meminit magistri et institutoris sui Pachonii, et doctrinæ ejus ac vitæ proponit exempla, quæ ille ut doceret, angelo administrante didicerat; simul et

Historia Lausiaca recitatur. Floruit anno 340 estque martyrologio Romano ascriptus a. d. 14 Maii. Ejusdem Pachonii alia non pauca ascetica exstant apud Treveros, in monasterio Benedictinorum ad S. Maximium, et Coloniae Agrippinæ in cœnobio canonicorum regularium ad S. Corpus Christi, in codicibus manu exaratis et hoc titulo prænotatis, *Regula Patrum. MIRÆUS.*

^m Ita rectius mss. pro *excedentem*, refertur enim ad alphabetum.

ⁿ Voculam *interim* adjeci ems. Corbei.

^o Id., Baum. Ac Gemblac. et Viridis Vallis *Bauai*. Sed Baum legitur etiam in codice regularum Benedicti Anianensis quem vulgavit Holstenius.

^p Verba quæ mense Augusto agitur, desunt in Corbei. Mox legit: *ut in unum congregentur fratres*. Hæc universa Pachonii scripta Gennadio memorata exstant adhuc et edita sunt Latine a Luca Holstenio in codice Regularum Rom. 1661, et Paris. 1663, in-4.

^q S. Theodorus monachus, hoc capite a Gennadio laudatus, martyrologio Romano ad. 28 Decembris inscriptus legitur. De eodem videri poterit scriptor Vitæ S. Pachonii lib. 1, in Vitæ Patrum, et S. Nilus in lib. de Oratione. Alter S. Theodorus iidem monachus, S. Antonii discipulus, in hujus Vita a S. Athanasio laudatus, in eodem martyrologio a. d. 7 Januarii habetur. MIRÆUS.

^r In eodem Codice Regularum Holsteniano una tantum Theodori hujus brevis exstat epistola quæ inscribitur Ad omnia monasteria de Pascha.

hortatur permanendum in proposito cordis et studii, A et redire in concordiam et unitatem eos qui post abbatis obitum, discessione facta, a cœtu semetipsos diviserant unitatis. Sunt autem hujus exhortationis epistolæ tres.

CAPUT IX.

^a ORESIESIS monachus, amborum, id est Pachomii et Theodori, collega, vir in sanctis Scripturis ad perfectum instructus, composuit ^b librum divino conditum sale, totiusque monasticæ disciplinæ instrumentis constructum, et ut simpliciter dicam, in quo totum pene Vetus et Novum Testamentum compendiosis dissertationibus, juxta monachorum duntaxat necessitatem, invenitur expositum : quem tamen vice testamenti prope diem obitus sui patribus obtulit.

CAPUT X.

^c MACARIUS monachus ille Ægyptius, signis et virtutibus clarus, unam tantum ad juniores professio-

^a In Corb. post caput de Macario sequitur hoc de Oresiesio, qui Honorio et Trithemio Oresiesis, in quibusdam mss. Orestesis, in codice regularum Holsteano in quo iidem doctrina ejus Latine occurrit, Oresiesius.

^b Oresiesis seu Oriesii liber de Institutione monachorum, exstat tom. IV Bibliothecæ Patrum. Ne quis porro erret, moneo ab isto longe alium esse Orientium seu Orenium, a Sigeberto cap. 54 laudatum. Hic scripsit versu elegiaco commonitorium, quod Mart. Antonius Delrius primus Antuerpiæ, 600 cum notis publicavit; secundo postea editum tom. V Bibliothecæ P. P. editionis postreminæ Coloniensis. MIRÆUS.

^c Antequam de Macariis dicere incipiam, lubet ipsa Suidæ verba in medium producere : Duo, inquit, fuerunt Macarii ejusdem nominis atque decantati propter exercitia studiorum, vitam, mores atque disciplinam. Alter quidem Ægyptius. Qui miracula edebat, ac religiosa cautione in eos qui se conveniebant erat severus. Alter Alexandrinus, per omnia similis Ægyptio, et humanus. Adeo humanus erat erga eos qui se conveniebant, ut lepida humanitate utendo juvenes ad exercitia provocaret. Ita Suidas. Duos porro Macarios fuisse, Palladius hist. c. 19, 20; Niceph. l. ix Hist. eccles. c. 14. Baronius ad martyrol. Rom. 2 Januarii, et alii similiter testantur. Horum alter senior, cognomento Ægyptius, S. Antonii discipulus, Græcè scripsit homilias, quas Joannes Picus, in senatu Parisiensi classium inquisitoriarum præses, anno 1559 Latine reddidit; exstantque Græcè et Latine conjunctim Parisiis 1622 editæ, cum Gregorii Thaumaturgi et Basilii Seleuciensis operibus. Idem Macarius Ægyptius scripsit ad juniores professionis suæ monachos, epistolam sive regulam, quæ sic incipit : *Milites ergo Christi*. Exstat ea manuscripta Brugis in collegio Soc. Jesu, inter reliquias bibliothecæ Pamelianæ. Cæterum hic Macarius, abbas in Ægypto. 15 Januarii; alter Macarius cognomento Alexandrinus, abbas in Thebaidæ, S. Pachomii discipulus, 2 Januarii, tabulis martyrologii Romani leguntur inserti. De his et Græci agunt, sed uno eodemque die, videlicet 14 calendis Februarii. Porro a S. Macarii Ægyptii regula jam dicta prorsus diversa est Serapionis, Macarii, Paphnutii, alterius Macarii, et aliorum 34. Regula, edita ex codice Afigemiensi, ad calcem operum Cassiani, typis Plantinianis, studio Henrici Cucqui, post episcopi Rurmondensis. Ex his Serapion, cognomento Scholasticus, S. Antonio carus, Thimucos in Ægypto epi-

PATROL. LVIII.

nis suæ scripsit epistolam : in qua docet illum perfecte posse servire Deo, qui conditionem creationis suæ cognoscens, ad omnes semetipsum inclinaverit labores, et luctando atque Dei auxilium adversum omne quod in hac vita suave est implorando, ad naturalem quoque perveniens puritatem, continentiam, velut ^d naturæ debitum munus obtinerit.

CAPUT XI.

^e EVAGRIUS monachus, supradicti Macarii familiaris discipulus, divina atque humana litteratura insignis (cujus etiam liber ^f qui attitulatur Vitæ Patrum, s velut continentissimi et eruditissimi viri mentionem facit) scripsit multa monachis necessaria, ex quibus ista sunt : Adversus ^h octo principalium vitiorum suggestiones, quas aut primus advertit, aut inter primos didicit, octo ex sacrarum Scripturarum testimoniis composuit libros; ad similitudinem videlicet Domini, qui tentatori suo semper Scripturarum testimoniis obviavit, ita ut unaquæque species

scopus a S. Athanasio ordinatus fuit. Idem ab Hieronymo c. 99 inter scriptores laudatus, martyrologio Rom. 21 Martii inscriptus legitur. MIRÆUS.

^d Corbei. ms., continentiam velut naturalem.

^e Diversus ab hoc Evagrius Antiochenus episcopus, de quo ad Hieron. c. 125. — Superiori capite ex Suida docui, duos fuisse SS. Macarios abbates, unum cognomento Ægyptium, alterum cognomento Alexandrinum. Horum, ut Suidæ ejusdem verbis utar, Evagrius discipulus factus, philosophiam exercuit, qui prius verbis duntaxat philosophabatur. Qui Constantinopoli a Gregorio theologo in diaconorum ascitus est ordinem; qui etiam in Ægyptum profectus, in prædictos incidit viros, atque illorum vitam emulatus est. Ab hoc libri valde graves et serii conscripti sunt : quorum unus Monachus, sive de vita activa inscriptus est, alter Gnosticus, sive de iis qui cogitationis munere donati sunt. Capita vero ejus libri sunt 50. Tertius Antirrheticus adversus tentantes demones, octo distinctus partibus, secundum numerum 8 cogitationum. Item 600 prognostica problemata, elementaria duo; unum ad monachos in cœnobiis aut contuberniis viventes; alterum ad virginum cœtum. Hactenus ex Suida. De eodem Evagrius (quem a Ponto Euxino, ad quem natus, Ponticum Hyperboritam vocat) multa habet S. Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem contra Pelagianos. Baronius sub finem anni 388 post eumdem S. Hieronymum docet ipsum fuisse Origenistam, et a Gennadio hoc capite aliisque signa ac prodigia ipsi falso ascribi. MIRÆUS.

^f Ista parenthesis male intellecta Honorium Augustodunensem in catalogo, Baronium, Bellarinum, Possevinum, et alios magnos viros in errore induxit ut crederent libri illius qui Vitæ Patrum dicitur, auctorem fuisse Evagrium Ponticum. Id primus observavit Heribertus Rosweidus in prolegomeno 4, 5, ad dictas Vitæ Patrum 1628 a Moreo editas. Dicti porro libri in editione Moretana secundi et tertii auctor sive interpres fuit Ruffinus presbyter Aquileiensis, ut prolegomeno 10 idem Rosweidus docet. Atque in secundo libro cap. 27 exstat vita Evagrii Pontici : qui ibidem a spiritualium rerum scientia et incredibili abstinentia supra modum commendatur. Quas quidem laudes Evagrium ipsum de se texuisse, non est simile vero.

^g Has Vitæ Patrum infra c. 17 inter Rufini scripta non memorat Gennadius, qui sine nomine auctoris et interpretis eas legisse videtur.

^h Ms. Corb., octo tantum principalium.

^a vel diaboli, vel vitiatæ naturæ suggestionum, contra se haberet testimonium. Quod tamen opus ^b eadem simplicitate, qua in Græco inveni, jussus in Latinum transtuli. Composuit et anachoretis simpliciter viventibus Librum centum sententiarum, per capitula digestum; et eruditus ac studiosus quinquaginta sententiarum, quem ego Latinum primus feci. Nam superiorem olim translatus, quia vitiatum et per tempus confusum vidi, partim reinterpreto, partim emendando, auctoris veritati restitui. ^c Composuit et ^d cœnobitiis et ^e synoditis Doctrinam aptam vitæ communis; et ad virgines Deo sacratas libellum competentem religioni et sexui. Edidit et paucas sententias valde obscuras, et, ut ipse in his ait, solis monachorum cordibus cognoscibiles: quas similiter ego Latinas edidi. ^f Vixit longa ætate, signis et ^g virtutibus pollens.

CAPUT XII.

^h THEODORUS Antiochenæ Ecclesiæ presbyter, vir scientia cautus, et lingua ⁱ disertus scripsit Adversum Apollinaristas et Eunomianos de Incarnatione Domini libros quindecim, ad quindecim millia versuum continentes. In quibus ratione purissima et testimoniiis Scripturarum ostendit Dominum Jesum sicut plenitudinem deitatis, ita plenitudinem humanitatis habuisse. Docet et hominem ^j duabus tantum substantiis constare, id est, anima et corpore; sensumque et spiritum non alteram substantiam, sed officia esse animæ ingenta, quibus spirat, quibus rationalis est, quibus sensibile facit corpus. ^k Quartum decimum autem hujus operis librum proprie de increata: et sola incorpore, dominaque omnium sanctæ Trinitatis natura, et de creaturarum ratione disserens, pro sensu cum auctoritate sanctarum Scri-

^a Vel diaboli vitiatæ naturæ suggestio, et contra se habeat testimonium.

^b Eandem simplicitatem qua in Græcum invenire visus sum, in Latinum transtuli.

^c Opposuit habet Miræus. Nostri codices rectius ut opinor, Composuit. — Hæc verba, Composuit et anachoretis, usque ad illa, auctoris veritati restituti, in utroque codice, et Guelpherbyt. et Noribergensi, desiderantur. ERN. CYPRIANUS.

^d Cœnobitiæ sive synoditæ genus monachorum in commune viventium et ab anachoretis quos paulo ante memorat, distinctorum.

^e Synoditis habet Miræus contra codicum fidem. ERN. CYPRIANUS.

^f Al. prodigiis, quod glossema est.

^g Ms. Corb. vitiose, Theodoretus. — Quem Gennadius hic Theodorum presbyterum vocat, alii scribunt fuisse presbyterum in monasterio Rhaiti. Tomo V Bibliothecæ Patrum, editionis postremæ Colonienensis, exstat hujus titulo commentarius de Incarnatione Domini, contra Nestorium et Eutychem: cujus et Bellarminus in Catalogo meminit. MIRÆUS.

^h Id., disertissimus.

ⁱ Id., duabus substantiis.

^j Id., quarto decimo libro.

^k Ætatem suam, et quo anno sua sacra poemata Prudentius scripserit, ipse prodidit, consulem indicans quo natus erat, prælatione in Cathemerinon: quam vetera mss. exemplaria ut totius operis Prudentiani prædium; in prima ejus fronte merito locant. Irrepsit subito canities seni, oblitum veteris me Salix arguens sub quo prima dies mihi. Salia cum

pturarum explicuit. Quinto decimo vero volumine totum operis sui corpus, citatis etiam Patrum traditionibus, confirmavit et communit.

CAPUT XIII.

^l PRUDENTIUS ^m vir sæculari litteratura eruditus composuit ⁿ *ἑξαήμερον* de toto Veteri et Novo Testamento personis ^o exceptis. Commentatus est autem in morem Græcorum ^p *Hexæmeron* de mundi fabrica usque ad conditionem primi hominis et prævaricationem ejus. Composuit et libellos, quos Græca appellatione attulavit ^q Apotheosis, ^r Psychomachia, ^s Hamartigenia, id est, ^t de Divinitate, ^u de compugnancia animæ, de origine peccatorum. Fecit et in laudem martyrum, ^v sub aliorum nominibus, invitatorum ad martyrium librum unum, et hymnorum alterum: speciali tamen intentione adversus Symmachum idololatriam defendentem: ex quorum lectione agnoscitur Palatinus ^w miles fuisse.

CAPUT XIV.

AUDENTIUS, episcopus Hispanus, scripsit adversus Manichæos, Sabellianos et Arianos, maxime quoque speciali intentione contra ^x Photinianos, qui nunc vocantur Bonosiaci, librum, quem prætitulavit de Fide adversum hæreticos: in quo ostendit antiquitatem Filii Dei ^y coæternalem Patri fuisse, nec initium deitatis tunc a Deo Patre ^z accepisse, cum de Maria Virgine homo, Deo fabricante, conceptus et natus est.

CAPUT XV.

^{aa} COMMODIANUS, dum inter sæculares litteras etiam no-tras legit, occasionem accepit fidei. Factus itaque Christianus, et volens aliquid studiorum suorum muneri offerre Christo, suæ salutis auctori, scripsit mediocri sermone, ^{ab} quasi versu, librum adversum Paganos. Et quia parum ^{ac} nostrarum attigerat lite-

Philippo anno Christi 348 consul fuit. His addo annos 57 quos egerat Prudentius, reliquum est ut hæc scripserit anno Christi 405. Prudentii opera omnia, studio Theodori Pulmanni et Victoris Giselini ex fide 40 librorum manusccriptorum emendata Plantinus 1564 suis typis publicavit. MIRÆUS.

^l Deest vir in ms. Corb.

^m Id., *trocleum*, vitiose. Sed legendum *ἑξαήμερον*, ex Gisauii emendatione.

ⁿ *Exceptis*. Ita omnes codices mss. Sed Miræus legit *excerptis*. ERN. CYPRIANUS.

^o Corb., *Exæmeron... a conditione primi hominis*.

^p Id., *libros quos gr. a. prætitulavit*.

^q Id., *de diversis*, vitiose.

^r Codices habent *compugnancia animæ*. Miræus habet *animi*. ERN. CYPRIANUS.

^s *Sub aliorum nominibus invitatorum ad martyrium*. Hæc verba omittuntur in nostris mss. et recte quidem. ERN. CYPRIANUS.

^t Non in libris contra Symmachum sed in præf. Cathemerinon hoc tangit Prudentius: *tandem militiæ gradu evectum pietas Principis exultit assumptum propius stare jubens ordine proximo*.

^u Ms. Corb., *Fontinianos*.

^v Id., *coæternam fuisse, non initium D.*

^w Id., *acceperit cum Maria matre*.

^x De Audentio et Commodiano agit quoque Tritheimius lib. de Scripторibus eccles. MIRÆUS.

^y Ita, recte Suffridus Petri. Licet in Corb. *quasi librum*

^z Al. *nostrorum litteras*. Commodiani librum edidit Rigaltius cum notis, et Henr. Leonardus Schurzleischius Witebergæ A 1705, 4.

rarum, magis illorum destruere potuit dogmata quam nostra firmare. Unde et de divinis repromissionibus adversum illos vili satis et crasso, ut ita dixerim, sensu disseruit, illis stuporem et nobis desperationem incutiens, Tertullianum, et Lactantium et Papiam auctores secutus. Moralem sane doctrinam et maxime voluntariae paupertatis amorem optime prosecutus, studentibus inculcavit.

CAPUT XVI.

FAUSTINUS presbyter scripsit ad personam Flaccillae Reginae^b adversum Arianos et Macedonianos libros septem. His eos maxime sanctarum Scripturarum testimoniis arguens et convincens, quibus illi pravo sensu abutuntur ad blasphemiam. Scripsit et librum, quem Valentiniano et Arcadio imperatoribus, pro defensione suorum, cum Marcellino^c quodam presbytero obtulit. Ex quo ostenditur^d Luciferiano schismati consensisse; quia Hilarium Pictaviensem et Damasum urbis Romae episcopos in eodem libro culpavit, quasi male consulerint Ecclesiae, quod praevaricatores episcopos in communionem et sacerdotium, pacis recuperandae gratia, recepissent. Quod Luciferianis ita displicuit, recipere episcopos qui in Ariminensi concilio Arianis communicaverant, quomodo Novatianis apostatas poenitentes.

CAPUT XVII.

^e RUFFINUS, Aquileiensis presbyter, non minima

^a Faustinus iste temporibus Damasi I papae vixit, et bis schismaticus fuit: semel in schismate Ursicini contra Damasum, et in schismate Luciferianorum: ut Gennadius hoc capite, et Baronius tom. IX Annalium, ad annum Damasi primum et Siricii quartum, testantur. Placuit tamen eum in hoc catalogo ponere, quoniam scripsit ad Flaccillam Theodosii imperatoris uxorem, Arcadii et Honorii impm. matrem, libros septem contra Arianos satis eruditos, qui exstant in Bibliotheca veterum Patrum. Ita Belarminus lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis loquitur. Caeterum liber iste de Trinitate seu Fide contra Arianos, etiam sub nomine Gregorii Bætica, ab Hieronymo cap. 100 memorati, totus fuit editus: nisi quod epistola ad Flaccillam esset mutila. MIRÆUS.

^b Ms. Corb., *adversum Arium et Macedonium*. Pro libris, septem capitula rectius dixerit. Faustini opuscula Sirmondus edidit. Vide Paschas. Quesnellum diss. 14 ad Leonem M.

^c Corbei., *quondam presbytero obtulit*.

^d Id., *Luciferiani schisma conscripsisse*.

^e Rufinus, Aquileiensis presbyter et monachus, S. Hieronymi primum amicitia, postea offensione clarior, paulo post Romam ab Alarico Gothorum rege captam, hoc est paulo post annum Christi 410, obiit, ut Baronius censet; Rufini opera tomis duobus Sonnius 1580 Lutetiae excudit: de quibus vide Belarmini iudicium lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, et Rosweidi in prolegomenis 4 et 5 ad Vitas Patrum. MIRÆUS.

^f Corb., *Doctorum Ecclesiarum*.

^g Id., *et Eusebii Cæsariæ Palestinæ Ecclesiae episcopi Historiam*.

^h Rufinus Xysti Pythagoræi librum, titulo Sixti papae ac martyris, falso edidit. Id constat ex variis S. Hieronymi locis, ut in cap. 22 Jeremiae, ubi eum nomine Grunnii perstringit, et in cap. 18 Ezechielis: item ex Augustino l. II Retractat. cap. 40 (qui deceptus antea libro de Nat. et Grat. cap. 61 Sixti pontificis nomine allegavit), et ex ipsa Rufini epistola

A pars fuit doctorum^f Ecclesiae et in transferendo de Græco in Latinum elegans ingenium habuit. Denique maximam partem Græcorum bibliothecæ Latinis exhibuit; Basilii scilicet Cæsariensis Cappadociae episcopi, Gregorii Nazianzeni, eloquentissimi hominis; Clementis Romani Recognitionum libros, et Eusebii Cæsariensis Palestinæ ecclesiasticam Historiam, ^h Xysti Sententias, Evagrii Sententias. Interpretatus est etiam Sententiasⁱ Pamphili martyris adversum mathematicos. Horum omnium quaecumque, præmissis prologis, a Latinis leguntur, a Rufino interpretata sunt; ^j quæ autem sine prologo, ab alio translata sunt, qui prologum facere noluit. Origenis autem non omnia (quia et Hieronymus aliqua) transtulit, quæ sub prologo discernuntur. Proprio autem labore, imo gratia Dei et dono, exposuit idem Rufinus symbolum^k, ut in ejus comparatione alii nec exposuisse credantur. Disseruit et benedictionem Jacob super Patriarchas triplicem, id est, historico, morali et mystico sensu. Scripsit et epistolas ad timorem Dei hortatorias multas, inter quas præeminent illæ quas ad Probam dedit. Historiæ etiam ecclesiasticæ, quam ab Eusebio scriptam et ab ipso interpretatam diximus, addidit^l decimum et undecimum librum. Sed et^m obtrectatori opusculorum suorum respondit duobus voluminibus, arguens et convincens se Dei intuitu et ecclesiae utilitate, auxi-

ad Apronianum, quam interpretationi Enchiridii Sixti præfixit. Hieronymum ipsum in epistola ad Ctesiphontem audianum tonantem contra Rufinum: *Illam autem temeritatem, imo insaniam ejus quis digno possit explicare sermone, quod librum Xysti Pythagoræi hominis absque Christo atque ethnici, immutato nomine, Sixti martyris et Romanæ Ecclesiae episcopi prænotavit?* MIRÆUS.

ⁱ Honorius lib. II, de Script. Eccles., c. 17, Gennadium solitus sublegere, hunc ejus locum corruptit, sic exprimens: *Sixti philosophi sententias adversus mathematicos*. Nec enim Sixtus adversus mathematicos scripsit, sed Pamphilus martyr: ut distincte hic habet Gennadius. Caeterum præter opera hic a Gennadio commemorata, Rufinus insuper scripsit, vel ex Græco Latine reddidit Vitas Patrum, libro secundo et tertio in editione Plantiniana comprehensas: ut Heribertus Rosweidus in prolegomeno 4, § 10, fuse probat. MIRÆUS.

^j Verba quæ autem sine, etc., usque ad quia et Hieronymus aliqua, desunt in Corbei.

^k In eodem Corb. est: *Rufinus symbolum disseruit, et benedictiones Jacob super Patriarchas... mystico sermone. Scripsit et epistulas ad timorem Dei, inter quas eminent, etc.*

^l In venienda Eusebii Historia Rufinus nimia libertate usus fuit, multa addens, demens ac mutans. Dimidium octavi libri omisit, decimum vix attigit. Adeoque ex decem Eusebii libris fecit novem: quibus duos, hic a Gennadio memoratos, de suo adiecit. Hos Græce reddidit, et præfationem suam præfixit Gelasius, Cæsareæ in Palestina episcopus, qui Cyrilum Hierosolymorum episcopum habuit avunculum: non ille Cyzicenus, qui res in Nicæno concilio scripsit. De duobus istis Gelasii supra ad Hieronymi cap. 130 egimus. MIRÆUS.

^m Obtrectatorem hunc vocat D. Hieronymum, adversus quem Rufinus edidit invectivarum libros duos, et nota est controversia inter hos ex operibus Hieronymi. Hinc autem patet Gennadium Hieronymo præ-

liante Domino, ingenium agitare; illum vero a amulationis stimulo incitatum ad obloquendum sty'um b vertisse.

CAPUT XVIII.

c TICHONUS natione Afer, in divinis litteris eruditus, juxta historiam sufficienter, et in sæcularibus non ignarus fuit; in ecclesiasticis quoque negotiis studiosus. Scripsit de Bello intestino libros tres et Expositiones diversarum causarum, in quibus ob suorum defensionem, antiquarum meminit synodorum. E quibus omnibus agnoscitur d Donatianæ partis fuisse. Composuit et Regulas ad investigandam e et inveniendam intelligentiam Scripturarum, septem, quas in uno volumine conclusit. Exposuit et Apocalypsin Joannis f ex integro, nihil in ea carnale, sed totum intelligens spiritale. In qua expositione dixit, angelicam stationem corpus esse. Mille quoque annorum regni in terra justorum post resurrectionem futuri suspicionem tulit; neque tuas in carne g mortuorum resurrectiones futuras, unam justorum, et aliam injustorum, sed unam et semel omnium, in qua resurgent etiam abortivi h deformati, ne quid humani generis animatæ substantiæ intereat, ostendit. Distinctionem sane duarum resurrectionum ita fecit: Primam, quam justorum, Apocalypsis dicit,

ferre Ruffinum, quod in censura supradictum est. Quid vero de Ruffini operibus senserit Gelasius, videat lector distinct. 15, cap. Sancta Romana. Suffridus Petri.

a Corb., æmulum.

b Id., agitavisse.

c Tichonius Afer, in aliquibus dogmatibus Donatista, scripsit volumen regularum: quas S. Augustinus l. III de Doctrina Christiana c. 30, et lib. II Retract. c. 48, item Cassiodorus præfat. in Psalmos et Isidorus l. I de Summo Bono, recensent et examinant. Vixit an. 390. Ita Molanus in ms. bibliotheca sacra. Hos 7 Regularum libros cum mss. collatos And. Schottus tom. XV Bibliothecæ Patrum publicavit. MIRÆUS.

d Ms. Corb., Donatistarum partis.

e Verba et inveniendam desunt in Corbei

f Id., ad integrum,.... sed tantum intelligens spiritalem. In qua exponens dixit.

g Ms. Corbei., Suspicionem tulit. Neque duas in carne resurrectiones futuras inter justos et inter injustos, sed unam et in semel omnium. In qua resurrectione abortivi deformati resurgant (infra c. 38). Distinctionem sane duabus resurrectionibus, etc.

h Al. reformati, et mox, ne quid humani generis deformatum et animatum substantia intereat, vel animatæ substantiæ intereat.

i Ms. Corb., homines suscitantur. Duo vero genera omnium hominum, justorum et peccatorum. Floruit, etc.

j Theodosio cum filiis suis.

k Severus cognomento Sulpitius, aliis Sulpitius Severus, Paulino Nolano, Greg. Turonensi, aliisque simpliciter Severus, fuit domo Aquitanus, ut ipse dialogo I, c. 20, fatetur. Et quidem a Nitiobrigibus, cum lib. II Historiæ sacræ Phœbadium (qui Agenni Galliarum episcopus fuit, ab Hieronymo in Catalogo cap. 108 memoratus) suum vocet episcopum. Notum autem Agennum esse in Nitiobrigibus. Vixit maxime Elusone, ut Paulinus ep. 6 habet; vel Primuliaci, ut idem ep. 11, 12, tradit. Tolo:æ quoque cum habitasse colligere est ex ipsius Severi ep. ad suorum

A credimus modo in Ecclesiæ incremento agi, ubi justificati per fidem a morticinis peccatorum suorum per baptismum ad vitæ æternæ stipendium i suscitantur, secundam vero generaliter omnis hominum carnis. Floruit hic vir ætate qua jam memoratus Ruffinus, Theodosio l et filio ejus regnantibus.

CAPUT XIX.

k SEVERUS presbyter, cognomento Sulpitius, Aquitanicæ provinciæ, vir genere et litteris nobilis, et paupertatis atque humilitatis amore conspicuus, clarus etiam sanctorum virorum Martini Turonensis episcopi, et Paulini Nolensis notitia, scripsit non contemnenda opuscula. Nam epistolas, ad amorem Dei et contemptum mundi l hortatorias, scripsit sorori suæ m multas, quæ notæ sunt. Scripsit n ad Paulinum prædictum duas, et ad alios alias. Sed quia in aliquibus etiam familiaris necessitas inserta est, non digeruntur. Composuit et o Chronica. Scripsit et ad multorum profectum vitam B. Martini monachi et episcopi, signis et prodigiis ac virtutibus illustris viri p: et collationem Postumiani et Galli, se mediante et Judice, de conversatione monachorum Orientalium et ipsius Martini habitam, in Dialogi q speciem, tribus incisionibus comprehendit. In quarum priore refert, suo tempore apud Alexandriam in sy-

Bassulam. Fuit autem Eluso, seu Elusio (nunc Lamsun), urbs olim inter Narbonem et Tolosam, in Gallia Narbonensi, sita, ut constat ex itinerario Burdigalensi, quod Pithæus edidit. Estque distinguenda ab urbe Elusa, olim inter Burdigalam et Tolosam, in Aquitania et Novempopulis, sita. Primuliacum non longe distabat ab Elusione, ubi Severus maxime debebat. Paulinus ep. 12 meminit basilicæ a Severo apud Primuliacum conditæ. Cæterum Sulpitius hic noster non fuit Bituricensis episcopus (quod Sigonio, Galeisino, Giselino et aliis multis viris doctis visum), sed presbyter tantum, ut hoc capite Gennadius testatur, nunc Primuliaci, nunc Elusione degens, ut præferunt Paulini Nolani epistolæ variæ. Ab isto nostro Salpicio, S. Martini discipulo, longe alius fuit, et quidem ætate posterior. S. Sulpitius Severus, episcopus Bituricensis, martyr. Roman. 29 Jan. ascriptus; qui Masticonensi in concilio interluit, et cui suam de septem dormientibus historiam Gregor. Turonensis dicavit. Quod ad Severi nostri scripta attinet, historiam sacram elegante stylo ab orbe condito exorsus, eam usque ad S. Tiliconis et Aureliani consulatum, hoc est, Christi 400 annum perduxit. Scripsit item Vitam S. Martini episcopi Turonensis, quo familiariter usus fuit, et tres epistolæ ad eundem episcopi encomium pertinentes. Exstant ejusdem dialogi tres; quorum primus narrat virtutes monachorum Orientalium, duo posteriores exponunt virtutes S. Martini, libro I præteritas. In Dialogis Sulpitius sequitur errorem millenariorum, ut Hieronymus in Ezach. c. 36 movet. Unde Gelasio papæ opuscula Postumiani et Galli apocrypha. MIRÆUS.

l Al. Exhortatorias.

m Ms. Corbei., multum.

n Id., Ad prædictum Paulinum Nolanum tres alias. Sed quia, etc.

o Id., Chronicon.

p Addit mss. Corbei., quam vero postea Postumianus et Gallus insigniter prosecuti sunt. Collationem revo Postum., etc.

q Id., speciem et incisionibus comprehensam.

nodo episcoporum decretum ^a Origenem cautius a sapientibus pro bonis legendum, et a minus capacibus pro malis ^b refutandum. ^c Hic in senectute sua a Pelagianis deceptus, et agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo ^d poenitens emendaret.

CAPUT XX.

^a ANTIOCHEUS episcopus scripsit Adversus Avaritiam unum et longum volumen. Et in curatione cæci qui a Salvatore illuminatus est, homiliam composuit, compunctione timoris Dei et humilitatis plenam. ^f Moritur Arcadii imperatoris tempore.

CAPUT XXI.

^a SEVERIANUS, ^b Gabalensis Ecclesiæ episcopus, in divinis Scripturis eruditus, et in homiliis declamator admirabilis fuit. Unde et frequenter ab episcopo Joanne et ^c imperatore Arcadio, ad faciendum sermonem Constantinopolim vocabatur. Legi ejus ⁱ expositionem in Epistolam ad Galatas et de baptismo, et Epiphaniæ solemnitate libellum gratissimum. Moritur ^k minore Theodosio imperante.

CAPUT XXII.

NICEAS ^l Romaciæ civitatis episcopus, composuit simplici et nitido sermone competentibus ad ha-

^a Corb., *Origenistas cautius a sapientibus probis legendum, vitiose.*

^b Hoc est, abjiciendum.

^c Postrema hæc ab aliena manu assuta putat Joan. Clericus tom. XX Bibl. selectæ p. 350. Sed agnoscuntur ab omnibus mss.

^d Sic e mss. Corbei. repositus pro penitus.

^e Ms. Corbei., *Antiochus adversus avaritiam unum et grande volumen in curatione cæci qui a Salvatore curatus est omeliam composuit.* — Alius ab isto fuit Antiochus monachus in Laura S. Sabæ : ejus homilia exomologesis itemque liber ad Eustathium de Vitiosis Cogitationibus. a Petro Pantino ex Græco Latine redditus, exstant tom. VII Bibliothecæ Patrum editionis ultimæ Coloniensis. (Tom. XII, Lugd.) De eo Baronius tom. VIII consuli poterit. Ejusdem Antiochi, nisi fallor, liber est, qui in Vaticana bibliotheca ms. exstat, cum hac epigraphæ, S. Antiochi ad Eustathium diversa capita. De cuius ætate Gonzalvus Poncius Leonius in notis ad Physiologum S. Epiphani cap. 22 fuscè disputat. MIRÆUS.

^f Id., *moritur Marciano imperanti.*

^g De Severiano Gabalitano, vel Gavalitano (Suffrid. Petri *Gavellensis*; ms. Gemblac., *Gavillensis* Ecclesiæ) episcopo ita Molanus in ms. bibliotheca sacra : Severianus Gavalitanus episcopus, cui Chrysostomus Ecclesiam suam, cum in exilium mitteretur, commendavit, scripsit sermones varios, quorum aliqui exstant in operibus Chrysostomi et Chrysologi; plurius autem fragmenta in libris veterum. Petavius in rationario temporum dicit ipsum ob æmulationem Chrysostomi minus secundam posteritatis famam meruisse. MIRÆUS.

^h Corbei., *Gabalitanæ.*

ⁱ Imperatori Archadio.

^j Id., *expositionem ad Galatas, et de Baptismo et Epiphania.*

^k Id., *juniore Theodosio filio suo in baptismo, imperante.* — Codex Norib. perinde ut Guelpherbytanus : *Theodosio, filio suo in baptismo, imperante.* ERN. CYPRIANUS.

^l *Romanæ, perperam. In aliis invenire se Romani-*

ptimum Instructionis libellos sex. In quibus continet primus qualiter se debeant habere competentes qui ad baptisimi gratiam cupiunt pervenire. Secundus est de Gentilitatis erroribus : ^m in quo dicit suo pene tempore ⁿ Melodium quemdam patremfamilias ob liberalitatem, et Gadarium rusticum ob ^o fortitudinem ab ethnicis esse inter deos translatos. Tertius liber de Fide unicæ majestatis; quartus adversus Pgenethlogiam, quintus de Symbolo, sextus de Agni paschalis victima. Edidit et ad Lapsam Virginem ^q libellum, pene omnibus labentibus emendationis incentivum.

CAPUT XXIII.

OLYMPIUS, ^r natione Hispanus, episcopus, scripsit librum fidei adversus eos qui naturam et non arbitrium in culpam vocant, ostendens non creatione, sed inobedientia insertum naturæ malum.

CAPUT XXIV.

^a BACHIARIUS vir Christianæ ^t philosophiæ, nudus et expeditus vacare Deo disponens, etiam peregrinationem ^u propter conservandam vitæ integritatem elegit. Edidisse dicitur grata opuscula; sed ego ex illis unum tantum de Fide libellum legi, in quo satisfacit pontifici urbis, adversus ^v querulos et infamatores peregrinationis suæ, et indicat se non timore hominum, sed Dei. peregrinationem suscepisse, ut

ciz testatus est Suffridus Petri.

^m Corbei. ms., *in quo pene tempus Melgidium quemdam patrisfamilias... et Gadarium rusticum, etc.* ⁿ *Melodium.* Ita Norib. At Guelpherb. habet *Meladium*; Miræus *Melchidium.* ERN. CYPRIANUS.

^o Norib. habet *ob fornicationem.* ERN. CYPRIANUS.

^p Al., *Genethlogiam*; nam in Corb. vitiose *genociam.* — Ita Miræus. N., *Genealogiam.* Gu., *Geneologiam.* ERN. CYPRIANUS.

^q Id., *librum humanæ labentibus et incentivum.*

^r Al., *Olympus.* Gemblacensis codex, teste Suffrido Petri, *Opitius.* — Augustinus, lib. I contra Julianum, Olympum vocat, fragmentumque ex quodam ejus sermone ecclesiastico exhibet agens de peccato originali. Itaque non omnia ejus scripta recensent Genadius et Cave, quorum posterior eum circa an. 430 claruisse existimat. Verum quia Augustinus vrum magnæ in Ecclesia et in Christo gloriæ vocabat, cum adversus Julianum scriberet; videtur multo ante claruisse. Obiit enim Augustinus an. 430. ERN. CYPRIANUS.

^s Suffrid. Petri *Baccarius.* Cod. Martiniensis et Corbei., *Bacharius.* Gemblac. et Viridis Vallis, *Bacharius.* Honorius autem *Bachianus* habet vitiose. — Bacharii hujus epistola ad Januarium de recipiendis lapsis exstat in Bibliotheca veterum Patrum. Fuit et a Plantino edita cum opusculis S. Sixti III papæ, studio Jacobi Salvatoris Solanii Murgitani, qui ipsam vocat S. Bracharium. Vide infra cap. 56. MIRÆUS.

^t Corbei., *vir Christianæ disciplinæ expeditus. Pro nudus* V. C. Lud. Antonius Muratorius malit *nudus.* Sed recte se habere puto illud *nudus*, neque vero ad verba quæ præcedunt illud referendum est cum Honorio, sed ad ea quæ sequuntur, et idem plane valet quod *expeditus.* Patriam et cognationem relictam significans.

^u Al., *pro conservanda vitæ integritate vel ut Corbei., propositi integritate.*

^v Corbei., *querulos.* Cod. Viridis Vallis : *adversus Cerellos.* Sed recte se habet illud *querulos.* Sic infra c. 39 de Orosio : *scripsit adversus querulos et infamatores Christiani nominis.*

exiens a de terra sua cohaeres fieret Abraham patriarchae.

CAPUT XXV.

^b SABRATIUS, Gallicanae Ecclesiae episcopus, rogatus a quadam casta et Christo dedicata virgine, Secunda nomine, composuit librum de Fide adversus Marcionem et Valentium ejus ^c auctorem, et adversus Eunomium et ejus magistrum Aetium, ostendens eis ratione et Scripturarum testimoniis, ^d unum esse Deitatis principium, unum esse Deum aeternitatis auctorem, et mundi ex nihilo conditorem; simulque et de Christo, quod non in phantasia homo apparuerit, sed veram habuerit carnem, per quam manducando, bibendo, lassando, plorando, moriendo, resurgendo verus probatus est homo. His enim Marcion et Valentinus contrarii exstiterunt, asserentes ^e duo Deitatis esse principia, et Christum venisse in phantasia. Aetio vero et Eunomio discipulo ejus ostendit, Patrem et Filium non duarum esse naturarum et ^f divinitate parium, sed unius essentiae (*ὁμοουσίω*), et alterum ex altero, id est, ex Patre Filium, et alterum alteri coaeternum: cui credulitati Aetius et Eunomius contradicunt.

CAPUT XXVI.

^g ISAAC scripsit de sanctae Trinitatis tribus personis et incarnatione Domini librum obscurissimae disputationis et involuti sermonis, confirmans ita in

^a Corbei., de terra vel cognatione sua ex Genes. xii, 1. Hunc Bachiarii libellum primus edidit cum notis vir eruditissimus Lud. Antonius Muratorius tom. II Anecd. Bibl. Ambrosianae, Mediolan. 1698, 4, in quo sub init. statim ita loquitur: *Nos patriam etsi secundum carnem novimus, sed nunc jam non novimus, et desiderantes Abraham filii fieri, terram nostram cognationemque repulimus.*

^b In Corbei. hoc caput deest. Caeterum fallitur vir doctus Latinus Latinus, qui in Bibl. sacro-profana hunc Sabbatium eumdem habet cum Phocadio de quo Hieron. c. 108. in Cod. Gemblac. *Sapatius.*

^c Ita mss. et antiquae Honori editiones: pro quo alii male auctorem. Sed auctorem dicit pro magistro et haereseos conditore:

^d Codex Sigebergensis quem Suffridus Petri inspexit: *unum esse Dominum aeternitatis auctorem. — Unum esse Deitatis principium, unum esse Deum aeternitatis auctorem.* Ita feliciter, ut opinor, locum restitui e codice Noribergense. In Miræo est incongrua lectio: *Unum esse Deitatis auctorem et mundi ex nihilo.* In Gu. etiam est: *Deitatis principium.* ERN. CYPRIANUS.

^e Vocem *Deitatis* non habent nostri codices. ERN. CYPRIANUS.

^f Ita ex Nor. posuimus. Miræi lectio non cohaeret: *et divinitatis parium.*

^g Hoc quoque caput desideratur in Corbei. Neque vestigium ejus in Trithemio. Isaacus is'ae ex Judæo Christianus fuit, nam libellus ejus in Pithoano codice ita inscribitur, teste Sirmondo: *Fides Isaacis ex Judæo.* A Caveo refertur ad ann. 430, a Suffrido Petri ad 450, Sirmondo, cui assentior, videtur paulo ante an. 400 claruisse. — Isaacus, ex Judæo ad Christum conversi, librum fidei, de S. Trinitate et de incarnatione Domini tractantem, Jacobus Sirmondus, S. J. theologus, cum Leporii presbyteri, Capreoli episcopi Carthaginiensis, et Victorini Afri libellis, Lutetiae 1630 primus edidit. MIRÆUS.

A una Deitate tres esse personas, ut sit aliquid in singulis proprium, quod non habeat alia. Patrem scilicet hoc habere proprium, quod ipse sit sine origine origo aliorum: filium hoc habere proprium, quod genitus genitore non sit posterior: Spiritum sanctum hoc habere proprium, quod nec factus sit nec genitus, et tamen sit ex altero. De incarnatione vero ita scribit, ut manentibus in ea duabus naturis una credatur Filii Dei persona.

CAPUT XXVII.

^h URSINUS monachus scripsit adversus eos qui rebaptizandos haereticos decernunt, docens nec legitimum esse, nec Deo dignum, rebaptizari illos qui in nomine Christi, vel in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, quamvis pravo sensu, baptizentur; sed post Trinitatis et Christi simplicem confessionem sufficere ad salutem manus impositionem catholici sacerdotis.

CAPUT XXVIII.

ⁱ MACARIUS, alius monachus, scripsit in urbe Roma adversus ^j mathematicos librum, in quo labore, ^k orientalium quaesivit solatia Scripturarum.

CAPUT XXIX.

^l HELIODORUS alius, Antiochiae presbyter, edidit de virginitate egregium et sacris Scripturis instructum volumen.

CAPUT XXX.

^m JOANNES, Hierosolymorum episcopus, scripsit

ⁿ Hic Ursinus in codice Vaticano auctor inscribitur libelli de rebaptizatione haereticorum, qui sine nomine editus est a Riquito et a Joanne Felto Oxoniensi episcopo ad calcem operum S. Cypriani. Vide Labbeum tom. I Concil., p. 770.

^o Alius ab eo de quo supra cap. 10. — Macario huic Romano Rufinus Aquilei'ensis apologiam suam pro Origene inscripsit. Hieronymus apologia 2 contra Rufinum: *Ergo, inquit, nisi de Oriente venisses, eruditissimus vir haereret adhuc inter mathematicos; intelligens nimirum hunc Macarium Romanum, quem Rufinus sibi per familiarem habuit, quemque a mathematicis abstraxit, et Origenis fuligine infecit.* Baronium tom. V ad ann. Christi 317 consule. Diversus est hic Macarius ab altero Macario Romano, qui 23 Octobr. a Graecis in menologio celebratur, et cujus vita exstat tom. I in Vitis Patrum. Quos quidem Macario Baronius ad martyrologium Rom. die 2 Januarii confundere, ut Rosweidus in notis ad epistolam 36 Paulini Nolani notavit. MIRÆUS.

^p Astrologos Genethlacos. Hujus Macarii opuscula adversus fatum et Mathesin memorat Rufinus inventiva 4 in Hieron.

^q Ejusdem Rufini scriptis adjunctum Macarium innuit. Vide Baronium ad martyrolog. 2 Januar., et Tillemontium tom. XII Memor. p. 203 seq.

^r Heliodorus alius ab Heliodoro itidem presbytero, quem supra c. 6 ipse Gennadius quoque memoravit. MIRÆUS.

^s Joannes episcopus Hierosolymitanus vixit temporibus S. Hieronymi. Ascribitur Joanni liber ad Caspradium de Institutione monachi: qui in Bibliotheca Patrum et alibi exstat. Sed is videtur scriptus ab aliquo longe posteriore. Sic Bellarminus lib. de Scriptoribus eccles. et Baronius ad annum 444 censent. Carmelitae tamen, in his Thomas a Jesu Bratiensis, et Petrus Wastelius, priorem sententiam astruere conantur. Caeterum Joannes Hierosolymitanus, Rufinus Aquilei'ensis et Palladius Galata, summi illo aevi fa-

adversus obtractatores studii sui librum ^a, in quo ostendit Origenis se iugenum, non fidem secutum.

CAPUT XXXI.

^b PAULUS episcopus scripsit de poenitentia libellum, in quo dat legem poenitentibus, ita debere dolere de peccatis, ne supra mensuram tristitiæ, immensitate desperationis mergantur.

CAPUT XXXII.

^c HELVIDIUS Auxentii discipulus, Symmachi imitator, scripsit quidem religionis studio, sed non secundum scientiam, librum, neque sermone, neque vera ratione nitidum: in cuius ^d opere ita sanctarum Scripturarum sensum ad suam perversitatem flectere conatus est, ut earum testimoniis asserere voluerit S. Mariam post nativitatem Domini, quæ virgo peperit, Joseph sponso suo junctam, et ex ejus consortio filios ^e suscepisse, qui fratres Domini appellati sunt ^f. Cujus pravitatem Hieronymus arguens libellum documentis Scripturarum sufficienter factum adversum eum edidit.

CAPUT XXXIII.

^g THEOPHILUS, Alexandrinæ civitatis episcopus, ^h scripsit adversum Origenem unum et grande volumen, quo omnia pene ejus dicta ⁱ et ipsum pariter damnat, simul docens, non a se primum eum, sed ab antiquis Patribus, et maxime Heracla, fuisse et a presbyterio ejectum, et de ecclesia pulsum, ^j et de civitate fugatum. Sed et anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura et membris constare, disputatione longissima confutans, et divinaram Scripturarum testimoniis arguens et convincens

tores Origenis fuerunt: quos ideo S. Epiphanius et S. Hieronymus suis scriptis exagitarunt. MIRÆUS.

^k Ad Theophilum Alex. Vide Petri Wastellii vindictias Joannis Hierosol. p. 530 seq., et Tillemontium tom. XII Memor., p. 186 et 197.

^l Codex Gemblacensis et Viridis Vallis hunc vocant Paulinum, teste Suffrido Petri.

^m Ms. Corbei., *Helvidius hæreticus*. Auxentian intelligunt Arianum, Mediolanensem episc. et Symmachum, quem idololatriam defendentem dixit noster supra c. 13.

ⁿ Corbei., *opuscula*.

^o Id., *concepisse*.

^p Post hæc ita codex Corbei.: *Contra cujus impietatem reserandam beatissimus Hieronymus egregium et gratum libellum edidit, in quo ostendit beatissimam Mariam genitricem Domini nostri Jesu Christi sicut virginem ante partum, ita virginem permansisse post partum*.

^q Theophilus, Alexandrinus episcopus, ad S. Hieronymum familiarem suum scripsit epistolas tres paschales, quas ipse Hieronymus ex Græco Latinas fecit; exstantque in Bibliotheca veterum Patrum. Prologus ad Theodosium imp. de sancto Pascha anno 380 est scriptus. Quæ adversus Origenem scripsit et alia hic a Gennadio memorata hodie non exstant. Idem Syneusium Cyrenensem, ex gentili philosopho Christianum, Ptolemaidis episcopum anno circiter 410 constituit. Acerbe S. Joannem Chrysostomum est persecutus: qua de re Baronium in Annalibus consulte. De Theophilis, Antiocheno et Cæsariensi, Hieronymus in Catalogo cap. 25 et 43 agit. MIRÆUS.

^r Ab an. 385 ad 412.

^s Verba et ipsum pariter non sunt in Corbei.

eos, ostendit Deum ^k incorruptibilem et incorporeum juxta fidem Patrum, credendum, neque ullis omnino membrorum lineamenti compositum, et ob id nihil ei in creaturis simile per substantiam, neque cuiquam incorruptibilitatem suæ dedisse naturæ, sed esse omnes intellectuales naturas corporeas, omnes corruptibiles, omnes mutabiles, ut ille solus corruptibilis et mutabilitati non subjaceat, *qui solus habet immortalitatem* (I Tim. vi, 16). Paschalem etiam recursum, quem magna apud Nicæam synodus post nonaginta et ^l quinque annos agit in tempore et die et luna secundum suum statum invenerat, additis quibusdam ^m ipsius festivitatis rationibus et expositionibus, Theodosio obtulit. Legi et tres de Fide libros sub nomine ejus titulos; sed quia lingua in consonans est, non valde credidi.

CAPUT XXXIV.

ⁿ EUSEBIUS scripsit de crucis Domini Mysterio et apostolorum, præcipueque ^o Petri constantia, ^p virtute crucis indepta.

CAPUT XXXV.

VIGILANTIUS presbyter, natione Gallus, ^q Hispaniæ Barcelonensis parochiæ ^r ecclesiam tenuit. Scripsit et ipse zelo quidem religionis aliqua; sed seductus humana laude, et præsumens supra vires suas, homo lingua politus, non sensu Scripturarum exercitatus, exposuit pravo ingenio secundam visionem Danielis, et alia locutus est ^s frivola, quæ in catalogo hæreticorum necessario ponuntur. Huic et B. Hieronymus presbyter ^t respondit.

CAPUT XXXVI.

^u SIMPLICIANUS, episcopus Mediolanensis, multis

ⁱ Verba et de civitate fugatum, absunt a Corbei.

^k Vocabulum *incorruptibilem* deest a Corbei.

^l Corbei., 62 annos, vitiose.

^m Tota periodus perobscura est. N. habet: *Festivitatibus, rationibus*. Gu., *Festivitatibus orationibus*. ERN. CYPRIANUS.

ⁿ Fortasse Eusebius episcopus Mediolanensis intelligitur.

^o Ms. Corbei., *Petri constantiam, virtutem crucis indeptam*.

^p Virtute crucis fidei virtute indepta. Ita Noribergerus. ERN. CYPRIANUS.

^q Cod. Gemblac. et Viridis Vallis, *Barcinonensis*.

^r Corbei., *Hispaniæ post Barcilonensium Ecclesiam tenuit*.

^s Cod. Gemblac. et Viridis Vallis, *superflua*.

^t Corbei., *luculentissime respondit*.

^u S. Simplicianus, episcopus Mediolanensis martyrologio Rom. 16 Augusti in scriptis legitur. Exstant ad eum S. Ambrosii (cujus primum adjutor, postea in episcopatu successor fuit) complures epistolæ. Eidem S. Augustinus libros duos de diversis quæstionibus dicavit: quorum lib. II Retract., c. 1, et lib. I de Prædest. sanctorum, c. 4, meminit. Scripsit ad eundem S. Vigilius episcopus Tridentinus libellum de martyrio S. Sisinii ac sociorum. Exstat de eodem epigramma Ennodii Ticinensis num. 78, cujus hoc exordium:

Ambrosius, linquens viduæ munia plebis,
Transtulit ad curam, Simpliciane, tuam.

In Domino obdormivit tertio sui pontificatus anno, sedente Siricio papa; et quiescit Mediolani in templo suo nomini dicato: ut Josephus Ripamontius lib. VI Hist. Mediol. fuse narrat. MIRÆUS.

epistolis hortatus est Augustinum a Iluc ^a presbyterum, agitare ingenium, et expositionibus Scripturarum vacare, ut etiam novus quidam Ambrosius, Origenis ^b ἱεροδιδάσκων, videretur. Unde et multas ad ejus personam absolvit Scripturarum quaestiones. Est et ejus epistola propositionum, in qua ^c interrogando quasi disciturus docet docturum.

CAPUT XXXVII.

^d VIGILIUS episcopus scripsit ad quemdam Simplicianum in laudem martyrum libellum et epistolam continentem gesta sui temporis apud barbaros martyrum.

CAPUT XXXVIII.

^e AUGUSTINUS ^f Afer, Hipponensis oppidi episcopus, vir eruditione divina et humana orbi clarus, fide integer et vita purus, scripsit quanta nec inveniri possunt. ^g Quis enim gloriatur se omnia illius

^a Al., *adhuc presbyter.*

^b Vide ad Hieron. de S. E. c. 56.

^c Corbei., *interrogandum docet doctorem.*

^d S. Vigilus, episcopus Tridentinus, Stilicone consule (ut Usuardus vi cal. Julii tradit) martyrium fecit, hoc est, an. Christi 400 aut 403, quod ex fastis consularibus colligi datur, qui duplicem Stiliconis consulatum notant. Ad hunc exstat lib. iii, epistola 24, S. Ambrosii. Ipse vero S. Vigilus ad Simplicianum episc. Mediolanensem, superiore capite laudatum scripsit libellum de Martyrio S. Sisinni ac sociorum, a Surio a. d. 23 Maii editum. Alterius et quidem aetate posterioris, Vigilii sunt libri quinque contra Nestorium et Eutychem pro Chalcedonensi concilio scripti, qui in Bibliotheca Patrum tom. V exstant. Vixit hic, Zenonis et Anastasii imp. temporibus; et scripsit praeterea, sub nomine Anastasii, libellum contra Sabellium et Photinum, tom. eodem editum. Andreas Schottus tom. XV Bibliothecae Patrum, editionis postremae Coloniensis, in Vigilii operibus quaternionem restituit, qui hactenus desiderabatur. Ceterum historia vitae S. Vigilii a Surio edita correctione indiget. Falso enim in ea narratur, S. Vigilium contra Eutychem, ut pote aetate posteriore, scripsisse et circa annum 700 martyrio coronatum fuisse: cum ex supradictis constet ipsum S. S. Ambrosii et Simpliciani aevi vixisse. Quod et contra Galesii errorem Ph. Ferrarius in Catalogo sanctorum Italiae notavit. MIRÆUS.

^e S. Augustinus. Arbetio et Mavortio Lolliano consulibus (ut ipse lib. 1 de Vita beata et lib. 1 de Ordine tradit), hoc est an. Christi vulgari 353, in Africa natus est. Decessit autem v. calendas Septembris, aetatis 76, episcopatus 36, conversionis 43 anno, quo tempore Vandali Hippoem tertio jam mense obsidebant; ut Possidius in ejus Vita narrat. Opera ejusdem, a theologis Lovaniensibus recognita, primum Plantinus 1577, postea Parisiensis et Coloniensis tomis 16-evulgarunt. De singulorum tomorum libris, qui genuini, suspecti aut supposititii sunt, Bellarminus lib. de Superior. Ecclesiasticis distincte docet. Annis porro superioribus in Fesulana S. Bartholomaei abbazia repertus est S. Augustini liber de Gestis Pelagii, cura Scipionis Cobellutti cardinalis et Marci Velseri Augustae Vindellicorum typis primum editus. Horum exemplo Claudius Menardus duos ejusdem S. Augustini libros posteriores adversus Julianum Pelagianum ex mss. codicibus 1616 Lutetiae, et Jacobus Sirmondus ejusdem Sermones novos numero 40, ex diversis antiquis exemplaribus collectos notisque illustratos, eadem in urbe 1631 trini publicarunt. Et vero Augustini sermones qui hactenus latuerint, reperiri novos potuisse non mirabitur, qui ab Augustino ipso, a Possidio, a Victore Uticensi et aliis in-

habere? Aut quis tanto studio legat, quanto me scripsit? ^h Unde et multa loquenti ⁱ accidit, quod dixit per Salomonem Spiritus sanctus: *In multiloquio non effugies peccatum* (Prov. x, 19). Edidit ^j tamen senex quos juvenis coeperat, de Trinitate libros 13; in quibus, ut Scriptura ait, introductus in cubiculum Regis (Esth. ii, 16), et decoratus veste ^k multifaria sapientiae Dei, exhibuit Ecclesiam non habentem maculam aut rugam (Ephes. v, 27) ^l vel aliquid hujusmodi. De Incarnatione quoque Dei idoneam edidit pietatem. De Resurrectione etiam mortuorum simili cucurrit sinceritate; licet minus capacibus dubitationem de ^m abortivis fecerit. Error tamen illius sermone multo, ut dixi, contractus, lucta hostium exaggeratus, necdum haeresis quaestionem ⁿ dedit ^o.

CAPUT XXXIX.

^p Orosius presbyter, ^q Hispanus genere, vir elo-

quentiam ejus tractatum, homiliarumque multitudinem praedicari meminerit. Plura qui volet, postremas operum S. Augustini editiones, Parisiensem et Coloniensem consulat. [Novissima post Miræum vulgata luculentissima, quam monachis Benedictinis congregat. S. Mauri debemus, Paris. 1688 seq. recusa cum auctario Amstel. 1700, vol. 12, curante V. C. Joanne Clerico.]

^f Ms Corbei., *Augustinus discipulus beati Ambrosii Hipponae regiae Africae oppidi episcopus, vir eruditione divina et universo orbe clarus.*

^g Sic idem codex pro *quis ergo.*

^h In Corbei. desunt verba *unde et multa, usque ad non effugies peccatum.*

ⁱ *Multa loquenti.* Gennadius, ut Semipelagianus, suo hic affectui indulget, sine ratione taxat Augustinum ut polygraphum; nec ullum fere opus sine exceptione probat, praeter libros de Trinitate. MIRÆUS.

^j Id. jam senex,

^k Corbei., *multifariae.*

^l Sequitur in Corbei., caeteris expunctis: *Resurrectionem etiam mortuorum simile cucurrit sinceritate, egregio ingenio et excellenti studio Ecclesiae serviens. Juliani haeretici libris inter impetum obsidentium Vandalorum in ipso dierum suorum fine respondit. Et in defensione Christianae sapientiae perseverans moritur, Theodosio et Valentiniano requantibus.*

^m Abortivos; resurrecturos ut affirmare ita negare non audeat Augustinus xxii, 13, de Civ. Dei.

ⁿ Vitiose al., *quaestionem absolvit.*

^o In fine hujus capituli Miræi editio multa habet quae in nostris codicibus non sunt, nec desiderari debent. Videntur enim a quodam Gennadii lectore in margine scripta, et deinceps a librariis textui inserta. Ita autem habent apud Miræum: *Catholicus permansit tamen, et error illius sermone multo, ut dixi: contractus, lucta hostium exaggeratus, necdum haeresis quaestionem dedit. Egregio ingenio et excellenti studio Ecclesiae serviens Juliani haeretici libris, inter impetum obsidentium Vandalorum, in ipso dierum suorum fine, respondit: et in defensione Christianae sapientiae perseverans, moritur Theodosio et Valentiniano requantibus.* [Eadem haec in codice Martiniensi reperisse se testatur Suffridus Petri, recte observans ea non esse Gennadii, sed alicujus volentis Gennadio meliori.]

^p Corb. *Orosius.* Paulus Orosius presbyter Tarraconensis, hortatu sancti Augustini, historiarum libros 7 usque ad annum Christi 416 scripsit; ab eodem missus in Orientem, reliquias S. Stephani inde sub annum 416 in Africam attulit. Scripsit idem Apologeticum

^q Al., *Hispani generis.*

quens et historiarum cognitor, scripsit * adversum querulos et infamatores Christiani nominis qui dicunt defectum Romanæ reipublicæ Christi doctrina in- vectum, libros septem; in quibus pene totius mundi b temporis calamitates et miserias, ac bellorum inquietudines replicans, ostendit magis Christianæ observationis esse, quod contra meritum suum res Romana adhuc duraret, et pace culturæ Dei pacatum c retineret imperium. Sane in primo libro describit positionem orbis, Oceani d interfusione, et Tanais limitibus intercensam, situm locorum, nomina, numerum, moresque gentium, qualitates regionum, initia bellorum, et tyrannidis exordia finitum sanguine dedicata. Hic est Orosius, qui ab Augustino, pro discenda animæ ratione, ad Hieronymum misus, rediens reliquias. e B. Stephani primi martyris, tunc nuper inventas, primus intulit Occidentis. Claruit f extremo pene Honorii imperatoris tempore.

CAPUT XL.

* Maximus, Taurinensis Ecclesiæ episcopus, vir in divinis Scripturis satis intentus, et ad docendum ex tempore plebem sufficiens, composuit in laudem Apostolorum tractatus, et in Joannis Baptistæ nati- vitatem, et generalem omnium martyrum homi-

Apologeticum contra Pelagium de Libertate arbitrii, opera Joannis Costerii 1538 Lovanii, et postea Coloniae 1572 studio Francisci Fabricii editum. Apologiz huic pannus alienus est assutus, h. e. capita amplius 14, ex libro S. Augustini de Natura et Grata, sunt adjecta. Quæ quidem capita Andreas Schottus segregavit, et tomo XV Bibliothecæ Patrum seorsim edidit. Idem contigit jam olim in Pandectis Pisanis, Itinerario Antonini, Censorino et aliis scriptoribus antiquis. MIRÆUS.

* Sic supra cap. 24, *adversum querulos et infamatores peregrinationis suæ.*

b Corbei., *tempora calamitatis.*

c Id., *teneret.*

d Al. *interfuisse*, vitiose.

e Infra, cap. 46, 47.

f Corbei., *extremo Honorii imp. anno.*

* S. Maximus, Augustæ Taurinorum, in Pedemontana nunc ditone, Episcopus, Martyrologio Romæ 25 Junii adscriptus, Mediolanensi synodo, ab Eusebio illius urbis Episcopo habitæ, et Romanæ Synodo, sub Hilario Papa celebratæ, Basilisco et Hermenrico Consulibus, h. e. anno quadringentesimo sexagesimo quinto, interfuit. Labuntur ergo qui scribunt ipsum obiisse Honorio et Theodosio juniore regnantibus: Nam Theodosius junior, Valentiniano VII et Gennadio Avieno Consulibus (hoc est, anno Christi 450) decessit: teste Cassiodoro in Chronico. Cæterum S. Maximus Taurinensis hominæ anno 435 Romæ fuerunt publicatæ. Ex quibus non pauca titulo S. Ambrosii falso sunt edita: ut Costerius et Belarminus observarunt. MIRÆUS.

^b Ita codices mss. et editi ante Miræum. Etiam Marcianæ *ædōis*. Sed Miræus scripsit Baronium secutus Floruit.

ⁱ S. Petronius, Bononiensis in Italia episcopus, post S. Felicem S. Eusebii successorem, cathedram illam obtinuit. Ex his Eusebii concilio Aquileiensi contra Arianos, Merobaude II et Saturnino coss. (hoc est anno Christi 383) interfuit. At vero S. Petronius vixit temporibus S. Eucherii Lugdunensis episcopi, h. e. anno Domini quadringentesimo qua-

liam. Sed et de Capitulis Evangeliorum, et de Actibus Apostolorum multa sapienter exposuit. Fecit et duos de S. Eusebii Vercellen-^{is} episcopi et confessoris Vita tractatus; et de SS. Cypriani et Laurentii martyrio; et de spiritali Baptismi Gratia librum edidit. De avaritia, de hospitalitate, de defectu lunæ, de eleemosynis, de eo quod scriptum est in Esaia (1, 22): *Caupones tui miscuerunt vinum aqua*; De passione Domini, de jejuniis servorum Dei generali, de jejuniis speciali Quadragesimæ, et quod non sit in eo jocandum; de Juda traditore, de cruce Domini, de sepulcro Domini, de resurrectione ipsius, de accusato et judicato apud Pilatum Domino, de calendis Januarii. Homilias de Natali Domini, homilias de Epiphania, de Pascha et Pentecoste multas; de hostibus carnalibus non imendis, de gratis post cibum Deo agendis, de poenitentia Ninivitarum, et multas alias ejus homilias, de diversis habitis legi, quas nec retinet. ^b Moritur Honorio et Theodosio juniore regnantibus.

CAPUT XLI.

ⁱ Petronius, Bononiensis Ecclesiæ episcopus, vir sanctæ vitæ et monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, ^j scripsisse putatur ^k Vitas Patrum monachorum Ægypti, quas velut speculum ac normam professionis suæ monachi amplectuntur. Legi sub no-

dragesimo primo. Ipse Eucherius, in sua epistola parænetica de contemptu mundi ad Valerianum cognatum: c Hilarius, inquit, nuper et in Italia nunc anxia s Petronius. Ambo ex illa plenissima, ut aiunt, munere potestatis sede, unus in religionis, alius in sacerdotii nomen ascendit. Quibus ex verbis Baronius, in notis ad martyrologium 4 Octobris, verosimiliter colligit S. Petronium aliquando Prætorii præfecturam administrasse; sicut et Pater ejus Sextus Aucijs Petronius Probus administraverat; qui et consulatum, cum imp. Arcadio, anno quadringentesimo sexto gesserat. Res porro gestas S. Petronii a Surio editas, non Sigonius, sed Galesinius consignavit; licet Sigonii nomen apud Surium præferant. MIRÆUS.

ⁱ Putatur scripsisse Vitas Patrum. Similia habet Honorius Augustodunensis in catalogo 41; Vincentius Bellovacensis in Speculo historiali lib. xx, cap. 25; Mombritius tom. II. De Vitis Sanctorum, et Trithemius in Catalogo. Quo factum est ut nonnulli existimaverint Vitas Patrum, quæ in omnium manibus sunt, a S. Petronio scriptas fuisse. Sed quandoquidem Gennadius dicat, *putatur scripsisse*, non omnino certum est eum Vitas Patrum scripsisse. Et ut aliquas scripserit, certe istas quas habemus ab eo non esse scriptas Rosweidus prolegomeno 4, § 7, sufficienter docuit. At vero Allonsus Ciacconius in suo tractatu de sancti Hieronymi Cardinalatu, hæc citat ex ms. tractatu S. Petronii de Secretis SS. Patrum Apophthegmatibus: *Hieronymus vir in omni doctrinarum genere absolutissimus, cum ab æmulis suis accusaretur, ex voluminibus Origenis innumera in sua transtulisse opera, dixit: Laus quæ debet Origeni offerri, maxima est. Et cum illum in meis operibus imitatus sum, illum imitari proposui, quem nobis et omnibus prudentibus placere minime vereor.* Quæ verba cum in Vitis Patrum, supra in scholiis ad caput ultimum S. Hieronymi, a me laudatis non essent, colligi datur alium aliquem librum de Vitis et Apophthegmatibus Patrum scripsisse S. Petronium: quem ultimum quis profert. MIRÆUS.

^k Illas videtur laudare Gennadius supra cap. 11.

mine ejus de Ordinatione episcopi, ratione et ^a humilitate plenum tractatum : quem lingua elegantior ostendit non esse ipsius, sed, ut quidam, patris ejus, Petronii eloquentissimi viri et eruditissimi in sæcularibus litteris. Nam et præfectum prætorii fuisse se, in ipso tractatu designat. Moritur Theodosio, Arcadii Filio, et Valentiniano regnantibus.

CAPUT XLII.

^b PELAGIUS hæresiarcha, antequam proderetur hæreticus, scripsit studiosis viris ^c, necessarios tres de Fide Trinitatis libros : et pro actuali conversatione ^d Eulogiarum ex Divinis Scripturis librum unum, capitulorum indicibus, ^e in modum S. Cypriani martyris præsignatum. Post hæreticus publicatus scripsit hæresi suæ faventia.

CAPUT XLIII.

^f INNOCENTIUS, urbis Romæ episcopus, scripsit decretum Occidentalium Ecclesiarum et Orientalium ^g adversus Pelagianos datum, quod postea successor ejus papa Zosimus ^h latius promulgavit.

CAPUT XLIV.

ⁱ CŒLESTIUS antequam ^j Pelagianum dogma incurreret imo adhuc adolescens, scripsit ad parentes suos

^a Al., et humanitate.

^b Corbei., *Pelagius Britto hæresiarches*. — Pelagius natione Scotus, ex Britannia oriundus (unde et Brito nuncupatur), monachus in Palestina cum esset, adversus gratiam Christi pestilentissimum dogma, cum discipulo suo Cœlestio, concepit animo. Cœlestius, qui prior in Africa palam hæresim publicavit anno 412 Carthagine damnatus fuit. Pelagius stylo primum a S. Hieronymo, post ab Augustino perstrictus, demum ab Innocentio I, S. papa anno 417, mense Januario, Ecclesiastica communione, una cum Cœlestio privatus fuit. Eodem anno 418 Zosimus, Innocentii in pontificatu successor, damnavit, et suo edicto Honorius imp. percussit. Africani porro episcopi, accepto Zosimi decreto (in plenaria synodo, ut scribit Prosper, episcoporum 213, Carthagine congregata), contra Pelagianam hæresim canones octo condiderunt : qui Milevitane in Numidia synodo secundæ vulgo per errorem attribuantur. MIRÆUS.

^c Al., necessaria.

^d Eulogiæ sive Eclogæ, electæ, selectæ sententiæ. Vide W., Wallii Historiam pædobaptismi Anglice editam, p. 201, ubi de hoc Pelagii libro, sed qui pridem cum libris de Fide Trinitatis est amissus, disserit.

^e Respicit tres libros Testimoniorum S. Cypriani ad Quirinum.

^f S. Innocentius illo nomine primus papa (qui martyrologio Rom. 28 Julii legitur inscriptus) Pelagium ejusque socium Cœlestium primus ex pontificibus, anno 417 ecclesiastica communione privavit. Zosimus Innocentii successor, anno 418 damnavit. Utriusque pontificis epistolæ exstant in tomis Conciliorum et alibi. Cæterum res ab Innocentio gestas Baronius per annos digessit, eumque a calumniis Zosimi scriptoris ethnici; Christianis infensissimi, vindicavit. MIRÆUS.

^g Corbei., *adversus Pelagium datum, post quem successor, etc.*

^h Suffridus Petri, *Latinis*.

ⁱ Cœlestium hunc, cum magistro suo Pelagio, ab Innocentio et Zosimo pontificibus damnatum fuisse, superiore capite diximus. MIRÆUS.

^j Corbei., *Cœlestius antequam Pelagio concurreret.*

A de Monasterio epistolas, in modum ^k libellorum, tres, in omnibus Deum desiderantibus necessarias. ^l Moralibus siquidem in eis dictio nil vitii postmodum proditi, sed totum ad virtutis incitamentum tenuit.

CAPUT XLV.

^m JULIANUS, episcopus ⁿ Capuanus, vir acris ingenii, in divinis Scripturis doctus, Græca et Latina lingua scholasticus, priusquam impietatem Pelagii in se aperiret, clarus in doctoribus Ecclesiæ fuit. Postea vero ^o hæresim Pelagii defendere nisus, scripsit adversus Augustinum impugnatores illius libros quatuor et iterum libros septem. Est etiam liber ^p altercationis amborum partes suas defendentium. Hic Julianus eleemosynis tempore famis et angustiae indigentibus omnibus suis erogatis, multos miserationis specie, nobilium præcipue et religiosorum, illiciens hæresi suæ sociavit. Moritur Valentiniano et Constantino, filio ejus, imperante.

CAPUT XLVI.

^q LUCIANUS presbyter, vir sanctus cui revelavit Deus, temporibus Honorii et Theodosii Augustinorum, locum sepulcri et ^r reliquiarum corporis S. Stephani martyris primi; scripsit ipsam Revelationem, ^s ad omnium Ecclesiarum personarum Græco sermone.

^k Id., in modum libri.

^l Quæ sequuntur desunt in Corbei., et loco eorum leguntur hæc verba : *postea vero hæreticus publicatus a papa Zosimo condemnatus est.*

^m Julianus, Memoriam Capuani episcopi filius et successor, hæresim Pelagianæ, ab Innocentio et Zosimo pontificibus damnata: ac pene profligata, patrocinium stolide suscepit. Ob quam hæresim postea sede sua pulsus, cum S. Augustino grande certamen iniit, homo quidem lingua promptus, sed procax et temerarius. MIRÆUS.

ⁿ Sigeberg., *Campanus*. Cui lectioni suffragatur Bedæ præf. libr. in Cantica Cantico. ubi meminit *Juliani Celanensis a Campania*. In ms. Corbei. nulla episcopatus mentio, sed tantum legitur : *Julianus vir acer ingenio*. Pro *Celanensi* apud Bedam alii ex Mario Mercatore legunt *Eclanensem*. Vide quæ notata sunt a Benedictinis in præf. ad partem II tom. X S. Augustini.

^o Corbei., *cum hæresim Pelagii defenderet adversus beatum Augustinum impugnatorem illius.*

^p Id., *altercationum*. Non videtur hoc opus diversum fuisse a superiore. Vide Garnerium ad Mercatorem tom. I, p. 387.

^q Lucianus presbyter Hierosolymitanus revelationem corporis S. Stephani protomartyris sibi factam Græce descripsit, eamque Avito presbyter Hispanus, sequenti capite a Gennadio laudandus (alius ab Alcimo Avito, natione Gallo) Latine reddidit; exstatque tomo X operum S. Augustini, in appendice. Illius operis, præter Gennadium, Bedæ quoque, Usuardi et alii meminerunt. De ejusdem S. Stephani miraculis, iis ipsis fere temporibus, scripserunt Evodius Reacensis in Africa episcopus, infra a Sigeberto c. 15 laudandus, et Severus Balcari-insular episcopus, a Baronio in bibliotheca Vaticana repertus, et ad annum 418 in Annalibus editus. MIRÆUS.

^r Corbei. *reliquias*.

^s Id., *ad omnem Ecclesiæ personam*. Hæc Luciani presbyteri Hierosol. narratio de ἀποκαλύψει reliquiarum S. Stephani protomartyris incipit : *Τὸς κερὶ πάσαν πόλιν καὶ χώραν ἁγιωτάτους*. Latine exstat apud Baron. ad A. C. 415, n. 3 seq., et apud Surium ad 2 August. et in appendice ad tom. VII Augustini

CAPUT XLVII.

A

^a Avitus presbyter, homo Hispanus genere, ante relatam ^b Luciani presbyteri scripturam in Latinum transtulit sermonem, et addita epistola sua ^c per Orosium Occidentalibus edidit.

ed. t. Benedictin. ex Aviti Hispani presbyteri versione. De reliquiis S. Stephani illo tempore repertis meminit Gennadius etiam supra, cap. 39 in Orosio.

^a De Avito et aliis hujus ævi scriptoribus Hispaniensibus, sic Mariana l. iv, c. 20. Pontius Paulinus, Burdigalensis patria, in Hispania citeriore moram traxit ipse, et uxor Tarasia. Barcinone presbyter factus est, nullius Ecclesie ministerio addictus, novo exemplo ac propemodum singulari. Inde gradus factus ad Nolanum episcopatum, cum ex Hispania in Italiam migrasset. Abundius Avitus presbyter, Tarracone natus, Luciani librum de S. Stephani corporis inventione Latinitate donavit. Licinius Bæticus, Hieronymi amicitia, atque in Hierosolymitanos pauperes præcipua liberalitate ad memoriam insignis. Desiderius et Riparius, Hispani presbyteri, Vigilantium Barcinonensem presbyterum Pompelone natum, sanctorum qui cum Christo regnant in celo honorem cultumque vellicantem, de scripto impugnabant. Sic Mariana.

MIRÆUS.

^b Superiore memoratam capite.

^c Avitus in Epistola ad Falconium Episcopum Bracarensem Luciani narrationi præmissa: *Quomobrem nisi robis per sanctum filium et compresbyterum meum Orosium reliquias, etc.*

^d S. Paulinus, patria Aquitanus, origine ac stirpe Romanus, vir generis nobilitate et doctrina clarissimus, Ambrosii, Martini, Hieronymi, Augustini, Severi Sulpitii, aliorumque scriptis et amicitia mirifice celebratus, anno quadringentesimo tricesimo primo ad meliorem vitam abiit. Nolanus in Campania episcopus factus memorandus sæculis omnibus caritatis ac sui despicientiæ specimen edidit, dum se, ut captivum viduæ cuiusdam filium redimeret, Vandalis in servitutem dedit, ut Gregorius Magnus lib. in Dialog., c. 1, narrat. Monumenta doctrinæ Paulinianæ, prævi magnitudine, modica habemus, eo quod multæ temporum injuria interierint. Opera omnia quæ reperiri poterunt, Antverpiæ typis Plantiniani 1622, in-8°, cum notis Frontonis Ducaei et Heriberti Rosweidi, S. I. theologorum, sunt publicata [Recentior pleniorque editio Jo. Baptistæ Le Brun. Paris. 1685, in-4°. Vide et Petri Francisci Chiffletii Paulinum illustratum, Divisione 1622, in 4°; et V. C. Lud. Antonii Muratorii Anecdota Latina tomo I, Mediolan. 1697, in-4°.

Cæterum Meropius Pontius Anicius Paulinus (hæc fuit tota ejus appellatio) natus est in Aquitanis, seu Burdigalæ, ut Uranius presbyter (apud Sur. t. III) tradit, qui ejus vitæ summam, aut potius mortem in litteras misit; seu Ebromagi, quam ipse Paulinus patriam appellat. Paternum id oppidum erat, haud procul a Burdigala, ad ripam Garumnæ fluminis: quo loco vicus est hodie *Embrax* nomine, infra Burgum et infra Blaviam, ut Elias Vinetus scribit. Ortus est autem sub annum Christi trecentimum quinquagesimum tertium. Adultior factus, sub Decio Magno Ausonio, suo Burdigalæ magistro, ita profecit, ut in oratoria ac poetica facultate docentis gloriam vel adæquavit vel etiam superavit. Exinde matrimonio feliciter inito, Terasia locuples, sapiens ac apprime religiosa conjux Paulino data. Cumque in Hispania agentibus, post longa vota proles tandem virilis obtigisset, ea vitalis non fuit. Itaque sex octavum ab ortu diem raptâ Compluti, viam parentibus expedit, ut minime eaducant meritorum posteritatem quærerent et invenirent. Pietate sensim in animum admissa, Paulinus Burdigalæ a S. Delphino episcopo baptizatus bivio

CAPUT XLVIII.

^d PAULINUS, ^e Nolæ Campaniæ episcopus, composuit versu brevia, sed multa et ^f ad Celsum quemdam, Epitaphii vice, consolatorium libellum super mortem Christiani et baptizati infantis, spe Christiana munitum et ^g ad Severum plures epistolas, et ^h ad Theo-

post Barcinone sacerdos a Lampio episcopo creatus, inde Nolam demum migravit. Terasia porro *de conjugæ illi facta est soror*, ut in Chronico Idacius loquitur. De Placidina Leonii Burdigalensis episcopi idem scribit Venantius Fortunatus. Sic et Pappianilla, Aviti Imp. filia, Sidonii Apollinaris, Avernorum episcopi, uxor ante sacerdotium, postea soror fuit, ex canonum sacrorum præscripto et perpetua veteris Ecclesie consuetudine: in qua, qui ex conjugio ad sacerdotium asciscabantur, ab uxorum toro separati, non aliter deinceps cum ipsis quam cum sororibus versabantur.

^B Prima porro, secundum Deum, conversionis Paulini gloria S. Felici confessori, aut potius martyri, deberi videtur. Ad ejus sacras corporis reliquias magna id temporis prodigia et plane evidentiâ patrabantur. Quas ob res unidquæ Nolam ad ejusdem sepulcrum concurreratur. Adiit et Paulinus, eo opportunius quod paternos circa fundos possideret: quoniam a sæculi æstu fessus, in illo secessu velut in portu conquescere statuit. Quotannis itaque diem natalem S. Felicis (qui xix kalendas Februarias colitur) novo natalitio carmine, quasi tributum annuum pendens, solitus est honorare.

Ex his carminibus non nisi decem ad nostrum usque ævum prodierant, neque mentio erat, plura a Paulino condita; donec Lutetiæ anno 1608 seorsim et postea 1610 in Bibliotheca Patrum vulgatum est Dungali opusculum: in quo is quindecim numerat, et fragmenta ex iis, quæ non exstant, non exigua promittit. Vixit porro Dungalus sub Ludovico Pio et Lothario ejus filio; quibus librum suum, pro cultu sacrarum imaginum, adversus Claudium Taurinensem, inscripsit [Natalem 11, 12, 13, primus e Mediolanensi edidit et notis eruditissimè illustravit laudatus Muratorius tom. I Anecdotor. Latinor.]. MIRÆUS.

^e Corbei., *Nolanæ*, et mox *versu brevi*.

^f Aptius dixisset Gennadius: *Epitaphium de Cælo pæro composuit*. Exstat illud, numero 15 inter Paulini poemata, hoc titulo: *De obitu Celsi pueri Panegyricus, ad Pneumatium et Fidelem parentes*. MIRÆUS.

^g Sulpitium, supra cap. 19 a Gennadio memoratum, multas epistolas scripsit S. Paulinus quæ in hujus operibus leguntur. MIRÆUS.

^h Anno trecentesimo nonagesimo quinto, die 17 Januarii decesserat Theodosius Senior Augustus: quem cum ethnici scriptores indigne criminarentur, Paulinus monente Endelechio, viro sibi amicitia conjunctissimo, defendendum ex meritis suis ornandumque suscepit; eo maxime consilio, ut in *Theodosio non tam imperatore quam Christi servum, non dominandi superbia, sed fide principem, ut ipsemet Paulinus epistola 9 loquitur, prædicaret*. Laudationem illam Paulinus per Vigilantium, qui tum monachus specie laudandus, postea hæreticus terrimus fuit, ad S. Hieronymum misit in Palæstinam. Ad quam epistolam dum respondet Hieronymus, ita pronuntiat: *Librum tuum, quem pro Theodosio principe prudenter ornatumque composuisti transmisisti, libenter legi; et præcipue mihi in eo subdiviso placuit: cumque in primis partibus vincas alios, in penultimis te ipsum superas*. Panegyrici ejusdem et Cassiodorus lib. Sacrar. Lect., c. 21 meminit; sed eum interdidisse nemo non dolet. Quod ad Severum sanctum Endelechium attinet, cujus monitu panegyricum istum Paulinus scripsit, fuit is orator et poetica egregius, et quidem Christianus. Ejus breve carmen de mortibus bonum exstat. Cæterum

do-ium imperatorem, ante episcopatum, prosa Panegyricum ^a super victoria tyrannorum : e) maxime quod fide et oratione plus quam armis vicerit. Fecit et Sacramentarium et Hymnarium ^b. Ad sororem quoque epistolas multas de contemptu mundi dedit. Edidit ^c et ex diversis causis diversa disputatione tractatus. Præcipuus tamen omnium ejus opusculorum est liber de Pœnitentia et de Laude generali omnium martyrum. Claruit temporibus Honorii ^d et Valentiniani, non solum eruditione et sanctitate vitæ, sed et potentia ^e adversum dæmones.

CAPUT XLIX.

^f EUTROPIUS presbyter scripsit ad ^g duas sorores, ancillas Christi, quæ ob devotionem pudicitæ, et amorem religionis ^h exhæredatæ sunt a parentibus, epistolas duas, in modum librorum consolatorias, eleganti et aperto sermone non solum ratione, sed etiam testimoniis Scripturarum munitas.

præter Paulinum Nolanum plures alii, scriptis etiam suis noti, sæculo Sidoniano exstiterunt; ut Paulinus episcopus Biterensis, cujus epistolam sub annum Christi 420 Idacius commemorat : Paulinus auctor carminis Eucharistici, quem Ausonius ex filio Hesperio nepotem videor ex ejus versibus deprehendisse; Paulinus denique, cuius sunt libri sex de Vita S. Martini, metro item scripsit : quem cum vetera exemplaria, Vaticanum et Corbeien-^e Paulinum Petricordium nominent, Petrocorium fortasse, hoc est Vesunnicum liceat suspicari. Sic fere Sirmondus in eruditissimis ad Sidonium notis. **MIRÆUS.**

^a Illic panegyricum in Theodosium magnum, Eugenii et Arbogastis an. 394 victorem, quemadmodum et pleraque alia Gennadio hic memorata interdixisse dolendum est. Panegyricum hic verbis laudat Hieronymus epist. 43 ad Paulin. : *Librum tuum, etc. Felix Theodosius, qui a tali Christi oratore defenditur. Illustrati purpuras ejus et utilitatem legum futuris sæculis consecrasti. Qui talia habet rudimenta qualis exercitatus miles erit?*

^b Corbei., et hymnorum.

^c Hæc verba Edidit usque ad tractatus, quæ absunt in plerisque editis., restitui e mss. Corbei.

^d Id., Theodosii et Valentiniani.

^e Id., potestate.

^f Eutropium istum, S. Augustini discipulum, cum Eutropio, qui breviarium rerum Rom. ab U. C. usque ad Fl. Valentem Augustum scripsit, eidemque inscripsit, non recte confundunt Plotæmæus, Volaterranus, Gesnerus, Ei-engrenius, Zwingerus et Possevinus. Nam scriptor breviariorum non fuit junior Augustino. **MIRÆUS.**

^g Ms. Corbei., sorores suas.

^h Id., exhæreditate.

ⁱ Hoc est alius ab Evagrio Pontico, quem Gennadius supra cap. 11 memoravit. Vide quæ nos supra in scholiis ad cap. 125 Hieronymi diximus de diversis Evagrii. **MIRÆUS.**

^j Non exstat, sicut nec Eugenii Eutropiive scripta superioribus capitibus memorata.

^k Etiam hic Attici ad Flaccillam et Pulcheriam liber intercidit. — De Vigilio diacono et Attico CP. episcopo agit et Trithemius. **MIRÆUS.**

^l Corb., Nestor. — Nestorius, Antiochenus monachus in locum Sisinnii CP. ep. est successus : qui paulo post novam vulgavit hæresim, asserens Christum duplici persona constare, et B. Mariam non esse Dei matrem, sed hominis tantummodo Christi. Ad hoc incendium restinguendum præ cæteris accurrit S. Cyrillus ep. Alexandrinus Cœlestini papæ litteris incitatus. Quocirca anno 431 Ephesi congregata fuit synodus; ad quam Cœlestini papæ legati profecti sunt. Episcopi

CAPUT L.

ⁱ EVAGRIUS alter scripsit Altercationem Simonis Judæi, et Theophili Christiani, quæ pene omnibus nota est.

CAPUT LI.

VIGILIUS diaconus composuit ex traditione Patrum, Monachorum Regulam, quæ in cænobio ad profectum fratrum in conventu legitur, breviate et aperto sermone totius monasticæ professionis in se tenentem disciplinam.

CAPUT LII.

^k ATTICUS, Constantinopolitanus episcopus, scripsit ad reginas, Arcadii imperatoris filias, de Fide et Virginitate librum valde egregium, in quo præveniens Nestorianum dogma impugnat.

CAPUT LIII.

^l NESTORIUS, hæresiarches, cum in Antiochena

vero supra 200 interfuerunt. Orientales autem, qui cum Joanne ep. Antiocheno vocati erant, tardius advenerunt. Itaque cum x cal. Julii inchoata esset synodus, ac Nestorius in sede sua depositus, quinto inde die Joannes cum suis advenit : quos inter Theodoretus Cyri ep. eminebat. Ili tumultuario coacto conciliabulo legitima synodi acta resciderunt; Cyrillum ac Memnonem Ephesi ep. damnarunt. Imperatore contra ipsos per calumniam inflammato, Cyrillus ipse in carcere conjicitur. Tandem per fidum hominem (qui mendici habitu Constantinopolim profectus, inclusas arundini litteras catholicorum retulit) certior fit de omnibus imperator; et monachis annitentibus, atque allaborant Pulcheria, Theodosii sorore, synodi acta imp. auctoritate comprobata sunt : ejectoque Nestorio, Maximianus ei subrogatus est. Synodo finita (in qua Pelagianam quoque hæresim damnatam fuisse tradit Prosper) inter Joannem et Cyrillum, et utrique contributos episcopos aliquandiu similitates manserunt : quæ Theodosii studio, et interventu Simeonis Stylitæ, compositæ sunt. Nestorius primo in pristinum suum monasterium S. Euprepii, quod erat Antiochiæ, relegatus; inde (quod multos contagione sua afflaret) in Oasim amandatus est, anno quadringentesimo tricesimo sexto. Ubi postmodum, verminante lingua, miserabilem vitæ sortitus est exitum. Libri ejus, Theodosii imp. edicto flammis addicti sunt. Nestorianæ porro hæresi prælusit Leporius Gallicanus monachus, infra cap. 59 a Gennadio memorandus; qui postea ab Augustino deductus, oblato libello, erroris sui veniam anno 419 aut 42 petiit.

Hactenus de Nestorio : laud abs re fuerit ex mss. commentariis seu relationibus (ut vocant) Leonardi Abelis, ep. Sidoniensis, qui a Gregorio XIII nuntius apostolicus anno 1583 in Orientem missus fuit, de Nestorianis hodieque in Asia degentibus pauca quedam subnectere. *Nestorianorum natio sub duobus patriarchis hodie divisa est : ex quibus alii a nobis Latinis Chaldæi Assyrii Orientales vocantur, alii Nestoriani simpliciter appellantur. Assyriorum Orientalium patriarchæ, Simon Sulca, Abdisu, et Donha Simon, a sede apostolica confirmati fuere : qui quidem etsi titulum ecclesiæ Musal seu Mozal in Babylonia habuerint. hactenus tamen nec ipsi, nec eorum posterit., propter alium patriarcham adversarium, eundem occupantem ac detinentem, illa potiri potuerunt. Sic ut dicti patriarchæ diversis in locis nunc in Caramit, nunc in Seeri, nunc in Zeinabach in confiniis Persiæ residere coacti fuerint. Ex his Simon Sulca, ord. S. Basilii monachus, obedientiam præstitit S. Romanæ Ecclesiæ, temporibus Julii III papæ; atque ab eodem confirmatus cum domum rediisset, archiepiscopus et episcopus quos-*

Ecclesia presbyter, in docendo insignis ex tempore A declinator haberetur, composuit infinitos tractatus diversarum hypotheseon: in quibus etiam tum subtili nequitia infudit postea proditæ impietatis a venena, quæ moralis interdum occultabat b suadela. c Postquam vero, eloquentia ejus et abstinentia commendante, Constantinopolitanæ Ecclesiæ pontificatu donatus est, apertum se hostem Ecclesiæ, quem diu celarat, ostendens, scripsit librum quasi de Incarnatione Domini, sexaginta et duobus divinæ Scripturæ testimoniis pravo sensu suo constructum: d in quo quid asseveraverit, in catalogo hærenicorum monstrabitur.

CAPUT LIV.

* COELES TINUS, urbis Romæ episcopus f, g decretum synodi adversum supradictum Nestorium habi-

dam ordinavit; rejctique jussit invocationem Nestorianam, quæ tunc a diacono fieri solebat. Sed fraude patriarchæ adversarii sui tandem captus est, atque a Turcis occisus. Sulacæ professionem fidei ex Syrico Latinam fecit Andreas Masius Bruzellensis, et typis Plantiniani publicavit. Sulacæ successit Abdesu sive Abdisu ejusdem ordinis S. Basilii, qui venit ad concilium Tridentinum et Romæ obedientiam Pjo IV præstitit; domumque reverens quamplurimos sacerdotes, episcopos et archiepiscopos ordinavit. Cui paucos post annos defuncto successit Aatalla, ejusdem ord., qui non habuit confirmationem apostolicam; quod eandem Romæ non postularit. Aatallæ defuncto successit Donha Simon archiepiscopus de Celu; qui temporibus Gregorii XIII papæ Romanam misit procuratorem suum Hermetem Heliam archiepiscopum. Is nomine patriarchæ sui debitam sedi apostolicæ obedientiam præstitit et confirmatione cum pallio patriarchali obtenta ex urbe anno 1582 discessit. Cæterum ex hisc' Chaldæis Orientalibus ditissimi et potentissimi resident in urbe Amit; qui cum prælatis suis unice adjuvantur obedientiam Romanæ sedis conservare atque augere. Potentiores autem et ditiores nationis Nestorianæ, subditi patriarchæ adversario, incolunt arcem Musalet Gezire in Babylonia; qui patriarcha magnum sub se genium numerum habet, et residere solent in monasterio patriarchali S. Hermetis prope eandem urbem Musal, in Babylonia, quæ olim Assur dicta. Andreas Masius putat Musal olim dictam Seleuciam Parthorum ad fluvium Tigrim. Hæresis porro et errores præcipui, qui hodiernis temporibus inter Nestorianos schismaticos versantur, sunt isti. Credunt imprimis naturam humanam in Christo Domino nostro non esse perfectam sine persona humana: idcirco in Christo duas personas esse fatentur, quamvis non negent Christum a prima infantia suæ conceptionis præjectum Deum, effectum esse hominem. Nec etiam B. Virginem appellant Matrem Dei; dicunt enim vocem istam, Deus, continere in se Patrem, Filium et Spiritum sanctum, et ex consequenti, matrem dici omnium trium personarum divinarum. Affirmant tamen matrem esse Dei Verbi et Filii. Colunt Nestorium et damnant Cyrillum Alexandrinum. Non habent primum concilium Ephesinum, multo minus alia concilia universalia, postea celebrata. Matrimonia quoque in gradibus prohibita, sine patriarchæ sui licentia contrahunt. Patriarcham non creant per electionem, sed per renuntiationem de parente in parentem. Nec ad aures peccata sua sacerdoti confitentur. Tam clericis quam laicis sacramentum eucharistiæ in propriis manus administrant: nec scrupulum in conferendis ordinibus simoniace faciunt. Hæc ex Leonardo Abele fere verbotenus hausimus, et nostræ notitiæ episcopatum orbis Christiani, typis Plantiniani 1613 editæ, lib. 1, c. 16, inseruimus. De Nestorianis agunt et Jacob. Vitriacus c. 77 in sua Historia Orientali;

tum volumine describens o ad Orientis et Occidentis Ecclesias dedit, confirmans, duabus in Christo manentibus b perfecte naturis, unam Filii Dei credendam esse personam. Huic enim sententiæ supradictus Nestorius ostensus est esse contrarius. i Similiter etiam Xystus, successor Cælestini, pro eadem re et ad ipsum Nestorium et ad Orientis episcopos, adversum errorem ejus succidendum sententias direxit.

CAPUT LV.

j THEODORUS, Ancyranus Galatiæ episcopus, scripsit adversum Nestorium, adhuc Ephesi positus, librum redargutionis et confutationis, dialectica quidem arte ordinatum, sed auctoritate sacrarum Scripturarum detextum. Multis enim assertionibus usus est, antequam Scripturarum testimonia poneret.

et Th. Bratiensis lib. de Conversione omnium gentium. MIRÆUS.

a Corbei., impietatis ejus.

b Id., moralis conclusio.

c Id., Postquam Ecclesiæ pontifex donatus est, apertum se hostem quem debellabat scripsit libros..... constructos.

d Sic edidit Martianæus, et sic legitur in aliis Gennadii editionibus inter Hieronymi opera vulgaris. In Corbei. est: in quo asseveraverit in catholica lege hæresi monstrari. Aliæ ed. it. habent: in quo quidquid asseveraverit, in Catalogo hærenicorum demonstratur. Ita Suffridus Petri, Miræus, Jo. a Fuchte. De libro Nestorii vide Garnerium ad Mercatorem tom. II, p. 4 et 322, seq.

e S. Cælestinus I papa (cujus nomen Romano martyrologio ad diem 6 Aprilis inscriptum est) concilium œcumenicum Ephesinum anno 431 contra Nestorium celebrari jussit, ac demum III idus Aprilis anno 432 decessit, et successorem habuit Xystum, qui presbyter hæresin Pelagianam acriter oppugnavit. Cælestini papæ epistolæ existant in tomis Conciliorum. Epistolis istis subnecti solent sententiæ quædam de gratia Dei et libero voluntatis arbitrio. Quæquam autem hæc Cælestini non sint, Cælestino tamen (quisquis earum est auctor) ab antiquis olim scriptoribus tributæ sunt: ut a Petro diacono in libro de Incarnatione et Gratia Christi ad Fulgentium; a Flore magistro in libro adversus Joannem Scotum, qui Ecclesiæ Lugdunensis nomine circumferitur; ab Hincmaro Remensi contra Godescalum; a Grescorio, Ivone et aliis: ut Sirmondus in notis ad tom. I Conciliorum Galliæ notavit. MIRÆUS.

f Pro Cælestino, quem cum codicibus plerisque et edit. melioribus agnoscunt Honorius et Trittenius, Xystum hoc loco habent quædam edit. et præter alios codices ms. Corbei. Sed in hoc postrema hujus capituli de Xysto, a verbis, Similiter etiam Xystus, absunt.

g Al., decreta synodi adversum supradictum Nestorem dictavit, habitum volumen describens. In Corbei. est: decretum synodale adversum Nestorem habitum volumen describens.

h Id., perfectis naturis.

i Hæc verba: Similiter etiam et quæ sequuntur ad finem usque capituli, desunt, ut dixi in ms. Corbei.

j Theodorus Ancyranus hic est cujus homilia contra Nestorium Ephesi habita existit in actis concilii Ephesini, tom. II Concil. edit. Labbei, p. 1024 1028. Hanc enim potius a Gennadio intelligi existimo quam expositionem symboli Nicæni, quam cum Lucæ Holstenii versione vulgavit Franciscus cardinalis Barberinus Rom. 1669 in-8º et cum nova versione sua notisque Franciscus Combetisius Paris. 1675 in-8º.

CAPUT LVI.

* FASTIDIUS, ^b Britannorum episcopus, scripsit ad Fatalem ^c quemdam ^d de Vita Christiana librum unum, et ^e alium de Viduitate servanda, sana et Deo ^f digna doctrina.

CAPUT LVII.

* CYRILLUS, Alexandrinæ Ecclesiæ episcopus, edidit variarum hypotheseon tractatus. Homilias etiam composuit plurimas, quæ ad declamandum a Græciæ Episcopis memoriæ commendantur. Præterea libri

* Fastidius a Joanne Pitseo, doctore theologo, Livorduni in Lotharingia decano, in libro de Illustribus Britannicæ Scriptoribus, vocatur episcopus Londiniensis. Præter Gennadium, Honorius quoque Augustodunensis et Trithemius in Catalogo Fastidii meminerunt, et ipsum anno quadringentesimo vicesimo floruisse tradunt. Ex Fastidii operibus nil hactenus est editum. Idem Pitseus libro citato de Bachario seu Bachario, quem supra cap. 24. Gennadius memoravit, hæc refert: *Bacharius Maccæus, natione Britannus, S. Patricii discipulus, videns patriam suam continuis calamitatibus afflictam, divinam opem imploraturus, longissimis itineribus sacrus peregrinationes suscepit. Sed non defuerunt obtractores, qui levitatis et inconstantia hominem accusaverunt. Unde se scripto purgavit; scripsitque ad Leonem I pontificem Romanum (ut ex Gennadio, Honorio, Joanne Capgravo, et aliis colligo) apologiam suæ peregrinationis; de Reparatione Lapsivæ, de Fructu pœnitentiæ, ad Januarium; et de Fide perseverante, et alia: claruitque senex anno quadringentesimo sexagesimo. Sic fere Pitseus. Si divinæ licet, videtur Bacharius subduxisse se ex Britannia, ob variarum nationum incursiones, tunc afflictissima. Nam sub annum quadringentesimum quadragagesimum primum, Angli, Saxones, Jutæ et Frisii, Germanicæ populi (a Procopio, Beda, aliisque vetustis scriptoribus commemorati) in Britanniam transierunt. Tiro Prosper a Pithæo et Canisio tom. I, editus ad annum 18 Theodosii, sic scribit: *Britannia, usque ad hoc tempus variis cladibus eventibusque lacerata, in ditonem Saxonum rediguntur.**

Nec multo ante fortasse ex Hibernia sua venerant Scoti: quorum nomen, æque ac Pictorum, ævo Julii Cæsaris ignotum fuit. Primum sane cujus scripta nunc exstant, Scotos Pictosque nominat panegyrista Constantii Cæsaris; videnturque Picti communi olim Britannorum epitheto, ut proprio tandem a Romanis nuncupati Borealem insulæ partium populi, qui antiqua Britonum (ut Tertullianus vocat) stigmata, picturamque corporis ferro expressam retinebant: cujus picturæ et Herodianus l. III meminit. Scio Gildam et alios rerum Britannicarum scriptores aliter de Pictis sentire. Sed conjecturam hanc non aspernabitur qui Pictorum nomen sub Diocletiani tempora natum, et Caledonios ac Vecturionis, antiquos illius oræ incolas, inter Pictos ab eodem panegyrista et ab Ammiano Marcellino censeri meminerit; adeoque Pictorum gentem vetustam, appellationem novam et in-itiitiam videri. Denique Pictos ab ea pictura dici, aperte nobiscum sentit Claudianus de bello Getico:

Venit et extremis legio prætenta Britannis,
Quæ Scotto dat frena truci ferroque notatas
Perlegit exsanguis, Picto moriente, figuras.

Sic fere Sirmondus in notis ad Sidonianum Aviti panegyricum. De Scottis et Pictis Idem Ammianus lib. xxvii legi poterit. Miræus.

^b Ms. Corbei., *Fastidius Britto scripsit.*

^c *Quemdam* non legitur in Corbei. et mulier est æc vidua ad quam scribit Fastidius.

A ejus sunt ^a de Synagogæ Defectu; ^a de Fide adversum hæreticos; et peculiari intentione ^b adversum Nestorium librum composuit qui attitlatur *Ἐλεγχος*, in quo omnia occulta Nestorii panduntur, et prodiit confutantur ^k.

CAPUT LVIII.

¹ TIMOTHEUS episcopus composuit librum de Nativitate Domini secundum carnem, quam credit in Epiphania factam.

CAPUT LIX.

^m LEPORIUS adhuc monachus, postea presbyter,

^d Vitiose editum in edit. quibusdam contra mss. codicum fidem de Fide.

* Videtur Gennadius ex uno Fastidii libro duos fecisse: nam liber cujus capite ultimo sive 45 de viduitate servanda præcipit, de Vita Christiana inscribitur. Fastidio asseritur ab Holstenio Rom. 1663. B Exstat et in appendice ad tom. VI Augustini edit. Benedictin.

^f Ms. Corbei., *sana et digna doctrina.* Pelagio tamen favere notant Benedictini in præf.

* S. Cyrillus, Alexandrinus in Ægypto episcopus, post Theophilum avunculum suum, sedere cœpit Honorio IX et Theodosio V consulibus (hoc est, anno Christi 442), ut Socrates lib. vii, cap. 7 tra. lit. Ephesino concilio primo, nomine Cælestini papæ supra cap. 54 laudati, præfuit, et Nestorium hæresiarcham libris primum editis, dein sua etiam auctoritate damnavit. Demum senex anno quadringentesimo quadragesimo quarto, die 9 Junii in Domino obdormivit: quo die Græci ejus memoriam in Menologio celebrant; Latini vero die 23 Januarii, juxta Fastos Romanos. Plurima exstant sanctissimi viri elogia apud veteres, monitum tamen velim lectorem, ne Socrati lib. vii, cap. 13, 14, 15, obloquenti ac detrahenti fidem adhibeat. Nam Novatianæ sectæ addictus homo erga Cyrillum idcirco minus æquus fuit, quod hic statim ut est creatus episcopus, Novatianis, qui ad eam diem tolerati fuerant, acre bellum indixit, ut idem Socrates lib. vii, c. 7, queritur. Opera omnia Cyrilli hujus quæ reperiri potuerunt, post varias editiones, Græco-Latine Parisiis 1638 tomis septem sũnt edita. Qui vero illius sint fetus genuini, Bellarminus lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis et alii explicarunt. Cyrilli hujus (an alterius?) Apologi morales Viennæ in Austria 1631 sunt excusi: qui libellus, titulo Speculi sapientiæ, Parisiis a Joanne Parvo jam olim fuerat publicatus. De S. Cyrillo Hierosolymitano Hieronymus in catalogo c. 112 tractat. Miræus.

^b Cyrilli de Synagogæ Defectu intercidit.

¹ Videtur intelligere lib. de Incarnatione tom. V edit. Græco-Lat. Paris.

¹ Al., *adversus Nestorem*, et mox *Nestoris*, pro *Nestorji*. Videtur intelligere *ἀντιπῆνον* Cyrilli adversus Nestorium, tom. VII opp.

^k Hæc addit ms. Corbei. *Claruit sub Theodosio juniore.*

¹ Hoc quoque caput in mss. Corbei. desideratur. Et iste Timothei liber nusquam hodie exstat.

^m Leporius presbyter, circa annum quadringentesimum vicesimum, scripsit Libellum Emendationis sive satisfactionis, qui confessionem fidei catholice continet, de mysterio incarnationis Christi cum erroris pristini detestatione. Hunc libellum integrum Jacobus Sirmondus, cum Capreoli episcopi Carthaginiensis, Victorini Afri, et aliorum opusculis dogmaticis, Lutetiæ 1630 primus in lucem edidit. Ubi et quam ob causam scriptus sit, præter Gennadium commemorant Cassianus et Facundus Herimianensis: quorum testimonia ex parte, cum Joannis papæ testimonio, ad libelli finem annexa sunt. Sed hunc illi variis nominibus designant. Joannes papa *epistolam*

præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum A et conatu proprio, non Dei se adiutorio obtinuisse crediderat, Pelagianum a dogna cœperat sequi. Sed a Gallicanis doctoribus admonitus, et in Africa per Augustinum a Deo emendatus, scripsit Emendationis suæ Libellum: in quo et satisfacit de errore, et gratias agit de emendatione. Simul et quod male tenerat, de incarnatione Christi corrigens b catholicam sententiam tulit, dicens manentibus in Christo duabus naturis, c unam credi Filii Dei personam.

CAPUT LX.

^d VICTORINUS rhetor Massiliensis, ad filii sui Ethe-rii personam commentatus est in Genesin, id est, a principio libri usque ad obitum patriarchæ Abrahe, e tres diversos edidit libros, Christiano quidem et pio sensu, sed ut pote sæculari litteratura occupatus homo et nullius magisterio in divinis Scripturis exercitatus, levioris ponderis sententiam figuravit. Moritur Theodosio et Valentiniano regnantibus.

CAPUT LXI.

^f CASSIANUS natione Scytha g, Constantinopoli a

vocat, Cassianus *febiles confessionis et planctus litteras*, Gennadius *libellum emendationis*, Fecundus *libellum satisfactionis*. Ad calcem Sirmoudis adjecit S. Augustini (ab hoc enim dictatam stylus indicat) collegarumque Africæ præsulum epistolam; quam una cum Leporii libello, ut fidem facerent, miserunt ad episcopos Galliæ. MIRÆUS.

^a Ms. Corbei., *Pelagii dogma*.

^b Id., *catholicis sententiis eludit, dicens*.

^c Id., *Unam Filii Dei personam reddi*.

^d Ms. Corbei., *Victorius rhetor Massiliensis ad filii sui personam commentatur in Genesi*. Victorinus rhetor Massiliensis fuit alius a Victorino Afro, rhetore Romano, quem Hieronymus in Catalogo cap. 10, et Augustinus lib. viii, *Confess.*, cap. 2, laudat. Victorinus Afer Massiliensi longe antiquior, præter duos libellos a Sirmondo, cum dogmaticis scripturum opusculis, Lutetia an. 1630 editos, scripsit adversus Arianos de Trinitate libros quatuor, et Machabæis fratribus hymnos tres metricos. Quæ omnia exstant tom. IV Bibliothecæ Patrum postremæ editionis Coloniensis. Victorini porro Massiliensis nihil hactenus vidi. MIRÆUS.

^e Al., *quattuor versuum*, et Corbei., *quattuor versu edidit libros*. Sufriidus vero Petri testatur codices suos mss. constanter habere *tres diversos edidit libros*. Idem notat integrum scriptoris nomen esse *Cl. Marius Victorinus*. Sed Launois diss. de quinque Victorinis p. 59, Massiliensem recte distinguit a Victorino rhetore urbis Romæ, qui ab Hieronymo præf. in Epist. ad Galatas *Caius Marius Victorinus* appellatur, ubi commentarios ejus in Apostolum memorat.

^f Joannes Cassianus, S. Joannis Chrysostomi discipulus, presbyter Massiliensis, scripsit Latine de Institutis cœnobiurum libros 12, *Collationes Patrum* 24, et de Christi Incarnatione libros septem. Quæ omnia, cum notis et censuris Henrici Cucquii Antverpiæ; Petri Ciacconii Romæ et Lugduni; itemque Alardi Gazæi 1628 apud Atrebatas, sunt edita. Cum censuris, dico: quia multis locis Cassianus caute legendus est; ut iidem illi commentatores, Bellarminus in Catalogo, et alii docent. Vide et prolegomena Gennadio a me præfixa. Cæterum ex collationibus postremæ septem ad monachos qui in Stœchadibus insulis erant, scriptæ sunt, totidem ad Honoratum Arelatensem et Eucherium Lugdunensem episcopos; quorum alter conditor, alter alumnus Lerinensis monasterii fuit. *Stœchades* porro in ora Massiliensi Lerinus seu Lirinus, et Lerus, itidem insulæ, e regione Antipolis sunt sitæ; omnes olim referatæ cœnobiis ac cellulis monachorum, quod Cassiani *Collationes* abunde testantur.

An vero inter sanctos numerandus sit Cassianus a curiosis disputari solet. In postrema Gazæi editione Atrebantensi, præfixæ leguntur vindicæ tutelares pro sanctitate Joannis Cassiani. Ex iis hæc habet: *Quidam e societate Jesu, a virtute, prudentia, eruditione commendatissimi, adeo jure fide dignissimi, Massiliam profecti compererunt abbatiam cui præfuit Cassianus, nunc vocari S. Victoris monasterium, prope Massiliam ædificatum, in eoque caput ipsius Cassiani integrum, thecæ ex argento inaurato gemis sive ornata*

inclusum asservari; corpus autem ibidem in crypta, inter multa aliorum sanctorum sacræ ipsana, jacere conditum, in loco marmoreo, quatuor columnis suffulto; deinde vicesimum tertium diem mensis Julii festivæ ipsius memoriæ dictatum esse, cum octava solenni novem lectionum, officio et missa propria: quæ exstant

^B in supplemento sanctorum monasterii Victoriani, Lugduni 1600 edito. In ipso autem officio dicitur: *Notatio Cassianus ab angelis in cœlum evectus est. Porro summa lectionum quæ in nocturnis leguntur, hæc est; nempe S. Cassianum, genere Scytham, Athenis natum (ubi et sodalitiū quoddam instituit), a puero fere Bethleemitem exstitisse cœnobiitum atque in ipso oppido Bethleem aliud postea sodalitiū exerxisse; deinde in antrum trium seniorum Charamonis, Nestoris et Josephi se contulisse. Peragrata deinde Ægypto, cum Germano abbate Constantinopolim appulit, et a S. Joanne Chrysostomo creatus diaconus, Romæ vero sacerdotio initiatus fuit. Tandem postquam multa in Oriente præclare egisset, Massiliam profectus, erecto cœnobiū celeberrimo, quinque millium monachorum institutor exstitit; in alio vero sacro parthenone copiosum sanctorum virginum gregem gubernavit. Deinde cum duodecim Institutionum libros, Collationes Patrum, et tractatum de Incarnatione scripsisset, anno ætatis suæ supra nonagesimum septimo, in pace quievit multis claris virtutibus, sub Theodosio et Valentiniano imperatoribus, x calendis Augusti. Neque vero lector mirari debet si post duodecim annorum centurias, ignota plerisque Cassiani sanctitas, nunc demum manifesta e tenebris in lucem emergat. Hoc ipsum in aliis quoque sanctis divina permisit providentia, cuius judicia sunt incomprehensibilia. Certe Luciferum Calaritanum episcopum verebantur, non pauci in schismate defunctum, et in illis instar omnium conditor Annaium Baronius, in gestis anni 368. Verum Luciferum resipuisse, et in sancta Ecclesiæ pace obiisse (verba sunt Cornelii Lapidani, S. 1. theologi, in cap. III Apocalypseo) multis rationibus satis nervosis probare contendit Antiochus Bronchus Calaritanus, scribens in cap. II Apocalypseo, disput. 11, quæst. 2, ac præsertim ex eo quo J SS. Hieronymus, Hilarius et alii Patres eum beatum nomine magnisque laudibus celebrant. Rursus quod Sardi et Yercellenses publice eum ut sanctum colant et invocent, ac in ejus honorem basilicam juxta Calarum erexerint, quæ etiamnum exstat.*

^D De Fausto Regiensi episcopo retractans ea Baronius quæ tomo VI ad annum 490 scripserat, sic fere loquitur tomo X in additionibus ad annum 490: Ut accepimus, Ecclesiæ Rhegiensis in Gallia, ubi Faustus sedit antistes, semper eum ut sanctum coluit, celebrans ejusdem natalis 17 Januarii ibique in ejus memoriam antiquitus erecta basilica, ejus nominis titulo insignita, hactenus ejus cultu a fideibus frequentatur, etc. Maneant igitur Fausto integra sua, nec ex nostris scriptis sentiat prejudicium, neque privato judicio novitati liceat convellere antiquitatem. Hactenus fere ex vindiciis supra memoratis. MIRÆUS.

^e Imo Patribus anachoretis Ægypti τῶ ἐρημῶ Σκίττωσ familiaris. Vide Antonium Pagi ad A. C. 401, n. 22 seq.

Joanne Magno episcopo diaconus ordinatus, apud Massiliam presbyter condidit duo monasteria, id est, virorum et mulierum, quæ usque hodie existant, Scripsit, experientia magistrante, litterato sermone, et ut apertius dicam, sensu verba inveniens, et actione linguam movens, res omnium monachorum professioni necessarias: id est, de Habitu monachi, et de canonico orationum modo, atque psalmorum, qui in monasteriis Ægypti die noctuque tenentur, libros tres; Institutionum librum unum: de Origine et qualitate ac remediis octo principalium vitiorum libros octo, singulos scilicet de singulis vitiis expediens. Digessit etiam Collationes cum Patribus Ægyptiis habitas, hoc est, de destinatione monachi ac fine, de discretione, de tribus ad serviendum Deo vocationibus; de pugna carnis adversus spiritum, et spiritus adversus carnem; de natura omnium vitiorum; de nece sanctorum, de mobilitate animæ, de octo principalibus vitiis, de qualitate orationis, de perfectis, de castitate, de protectione Dei, de scientia spiritali, de divinis charismatibus, de amicitia, de

definiendo vel non definiendo, de tribus antiquis generibus monachorum, et quarto nuper exorto, de fide cœnobitæ et eremitæ, de satisfactione pœnitentiæ, de remissione Quinquagesimæ, de nocturnis illusionibus; de eo quod dicit Apostolus, *Non enim quod volo, facio bonum, sed quod nolo malum, hoc ugo* (Rom. vii, 19); de mortificatione. Et ad extremum, rogatus a Leone urbis Romæ episcopo, scripsit aduersum Nestorium de Incarnatione Domini libros septem: et in his scribendis apud Massiliam et vivendi finem fecit Theodosio et Valentiniano regnantibus.

CAPUT LXII.

Philippus presbyter, optimus auditor Hieronymi, commentatus in Job edidit sermone simplici librum. Legi ejus et familiares epistolas, et valde salsas, et maxime ad paupertatis et dolorum tolerantiam exhortatorias. Moritur Marciano et Avito regnantibus.

CAPUT LXIII.

Eucherius, Lugdunensis Ecclesiæ presbyter,

Galla nomine, Eucherius dnos sustulit filios, Saluum et Veranum, ac totidem filias, Consortiam et Tulliam. Ex Salviani Massiliensis epistola ad Eucherium constat Eucherii filios, patre superstite, magistros ecclesiarum et episcopos esse coepisse. Inter epistolas Leonis Magni papæ legitur epistola a Cereno, Salonio et Verano episcopis ad Leonem scripta. Exstant item in Bibliotheca Patrum, Salonii commentaria in Proverbia et Ecclesiasten. De duabus Eucherii filiabus deque ejusdem promotione ad episcopatum sic Ado in Martyrologio, 16 Novembris: *Natalis S. Eucherii Lugdunensis episcopi, admirabilis fidei, vitæ et doctrinæ viii: qui ex nobilissimo senatorum ordine ad religiosam vitam habitumque conversus, diu in agro suo, super fluvium Druentiam, intra septa speluncæ sponte conclusus, Christo servivit, jejuniis et orationibus vacans. Defuncto autem Pontifice Lugdunensi, ipsum pari animo: unoque consensu, clerus et populus sibi eligens sacerdotem, in pontificali cathedra solemniter collocavit. Hujus uxor Galla in sancto habitu Deo serviens, speluncam ejus ingressa, omne illic vitæ suæ tempus in studio religionis exegit. Duæ ipsorum filiæ, quarum una Consortia, altera Tullia vocabatur, virginittis gratia et signorum gloria claruerunt. Hactenus Ado.*

Quod ad alia S. Eucherii opera attinet, Claudianus Mamertus Viennensis Ecclesiæ presbyter, Mauriti Viennensis episcopi frater, in suis de Statu animæ libris testatur ipsum eloquentissimas conciones seu homilias scripsisse; atque eæ quidem fortassis sunt illæ quæ sub nomine Eusebii Emeseni circumferuntur. Tomo V Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, itemque in Chronologia Lirinensi et alibi existant varia S. Eucherii scripta: de quibus qui I Bellarminus senserit, ipse in libro suo de Scripturibus eccles. explicat. Joannes Molanus, in sua ms. Bibliotheca sacra, notat in Romana operum S. Eucherii editione, a Galesinio an. 1564 publicata, contineri multa supposititia. Historiam passionis S. Mauriti ac sociorum Thebæorum, a S. Eucherio ad Silvium episcopum, ut volunt, scriptam Petrus Steuartus, doc. or. theologi, Ingolstadii 1617 cum notis edidit. Cæterum noster hic S. Eucherius Arausicano I concilio ann. 441 subseripsit; etque alius Eucherius, qui Arausicanus II synodo anno 529 interfuit; cujus posterioris Cyprianus in Vita S. Cæsarii Arelatensis, apud Surium, meminit, Mæzus.

Ms. Corbei, pontifex. Editt. Gennadii in Hieronymi operibus, episcopus.

^a Ms. Corbei., *dua id est virorum et puellarum monasteria, quæ hodieque existant.*

^b Id., *res omnino monachis necessarias, id est, de habitu et de canonico ordine... psalmorum modulamine.*

^c In Corbei. desunt verba *de octo principalibus vitiis.*

^d Id., *de qualitate orationum, de jugi oratione.*

^e Id., *cœnobitarum et eremitarum. Al., de fine, pro de fide.*

^f Verba *de satisfactione pœnitentiæ* desunt in Corbei.

^g Corbei., *quod volo facio bonum, et reliqua, et ad extremum.*

^h Id., *Leone tunc temporis archidiacono.*

ⁱ Ita et Corbei., pro quo alii *Nestorem*, ut c. 53, 57, etc.

^j Hoc caput in ms. Corbei. desideratur.

^k Illi commentarii Philippi presbyteri in Jobum existant dicati Nectario episcopo et in libros 3 distincti, sæpiusque editi tamen separatim sub Philippi nomine tum inter Hieronymi et Bedæ opera.

^l Epistolæ hæc intercederunt. Alius Philippus presbyter Agyni in Sicilia, de quo Acta Sanctor. 12 Mai., tom. III, p. 26 seq.

^m S. Eucherius, ex monacho Lirinensi episcopus Lugdunensis, anno Urbis conditæ millesimo octogesimo quinto (hoc est, Christi quadringentesimo tricesimo secundo), ut ipse testatur, cum adhuc esset monachus, scripsit de Contemptu mundi epistolam paræneticam ad Valerianum cognatum suum: quam Moretus 1620 typis Plantinianis, cum brevibus notis Herberti Rosweidi, publicavit. Atque hic quidem lictellus, in postrema editione Coloniensi Bibliothecæ Patrum, non recte inscriptus est de Vita solitaria. Exstat namque alius ejusdem S. Eucherii libellus, S. Hilario episcopo Arelatensi, non Valeriano inscriptus, hoc titulo, de Vita solitaria, sive de Laude eremi, typis itidem Moretianis 1621 editus et a Nicolao Fabro Parisiensi cum mss. collatus. De quo sic Isidorus cap. 15 de Scripturibus ecclesiasticis: *B. Eucherius Franciæ episcopus, elegans sententiis, ornatus in verbis, edidit ad Hilarium Arelatensem antistitem, eremi deserti petentem, unum opusculum de laude ejusdem eremi luculentissime et dulci sermone dictatum.* Scripsit autem hunc libellum Eucherius eo tempore quo Hilarius, relicto episcopatu Arelatensi, Lirinam rediit, pristino eremi amore captus, ut ex ipsius Hilarii homilia de S. Honorato colligi datur.

Cæterum ex legitima ante sacerdotium conjuge,

scripsit ad Valerianam, propinquum suum, de Contemptu mundi et sæcularis philosophiæ, epistolam unam^b, scholastico sermone et rationabili. Disseruit etiam^c ad personam filiorum Salonii et Veranii, post ea episcoporum, obscura quæque sanctarum capitula Scripturarum. ^d Sed et^e Cassiani quædam opuscula, ^f lato tenso sermone, augusto verbi resolvens tramite, in unum coegit volumen, aliæque tam ecclesiasticis quam monasticis ^g studiis necessaria. ^h Moritur sub Valentiniano et Mariano principibus.

CAPUT LXIV.

ⁱ VINCENTIUS, natione Gallus, in apud monasterium Lirinensis insulæ presbyter, vir in Scripturis sanctis doctus, et notitia ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, composuit, ad evitanda hæreticorum collegia, nitido satis et aperto sermone, validissimam disputationem, quam absconso nomine suo ^k titulavit, Peregrini adversus hæreticos. Cujus operis, quia secundi libri maximam in schedulis partem a quibusdam furatim perdidit, recapitulato ejus paucis sermonibus sensu pristino compegit, et uno in libro

^a Ms. Codex Martinianus, teste Suffrido Petri, ad Uranum.

^b Corbei., *rationabili disertoque sermone.*

^c Sic supra, cap. 60, ad filii sui Etherii personam.

^d Baronius in gestis anni 453 de isto Gennadii dicto sic censet: *Hæc Genuidius, ejusdem farinae cum Cassiano: qui ne diceret, erroribus confutatis, Eucherium expurgando contraxisse opera Cassiani, latum sermonem circumcidisse prætulit.* Ita Baronius. Cæterum quia liber quartus de Vitis Patrum, editionis Plantiniane ex Severo Sulpitio et Joanne Cassiano est concinnatus (sunt enim tantum excerpta quædam ex eorum libris, verbis pene eisdem), disputant eruditi quis ea concinnaverit. Sunt qui ab Eucherio Lugdunensi, alii a Victore Martyritano in Africa episcopo (quem Cassiodorus div. n. in l. cap. 29 memorat) id factum existimant. Qua de re Rosweidum consule in Prolegomeno 6 ad Vitas Patrum. MIRÆUS.

^e Corbei., *sancti Cassiani.*

^f Id., *lato tenens eloquio.*

^g Vocabulum *studiis* deest a Corbei.

^h Ibid. postrema a verbo *moritur* desunt, et loco illorum exstant hæc: *Floruit ætate qua et beatus Casarius.*

ⁱ S. Vincentius Lirinensis in Gallia monachus, aureum suum adversus hæreses libellum scripsit triennio post œcumenicam synodum Ephesinam (hoc est anno Christi quadringentesimo tricesimo quarto), ut ipsemet testatur. Libellum hunc Joannes Costerius et Bartholomæus Petrus Lintrensis, doctor Th. Duacensis, brevibus notis illustrarunt. Vincentio frater fuit S. Lupus episcopus Tricassinus, Britannica legatione et pacati civibus suis Attilæ gloria clarus. Lupum porro in eadem insula Lirinensi (quæ commune tunc erat sæculum abdicantibus gymnasium) versatum fuisse constat ex Salonii epistola 1, lib. vi, et ex libr. viii, epist. 14; et tuncque ex Eucherii Lugdunensis libello de Lau le eremi. Lupi porro et S. Euphronii, Augustodunensis episcopi epistola de bigamis clericis et his qui uxores duxerunt, exstat apud Sirmundum tom. 1 Conc., et Claudium Robertum in Gallia Christiana. Est autem Lirinus in Mediterraneo mari Gallico insula notissima, e regione Antipolis, oppidi provinciæ Il Narbonensis, sita: cui hodie nomen est a S. Honorato, Lirinensis monasterii conditore, post episcopum Arelatensi. Lirino vicinia est alia insula Lerus dicta, cui nunc nomen a S. Margarita. MIRÆUS.

PATROL. LVIII.

est. Moritur Theodosio et Valentiniano regnantibus.

CAPUT LXV.

^m SYAGRIUS scripsit de Fide adversum præsumptuosa hæreticorum vocabula, quæ ad destruenda vel ad immutanda S. Trinitati nomina usurpata sunt, dicentium Patrem non debere Patrem dici, ne in Patris nomine filius ⁿ consonet, sed ingenitum et infectum ac solitarium nuncupandum, ut quidquid extra illum est persona, ^o extra illum sit natura: ostendens et Patrem, qui ejusdem est naturæ, posse dici ingenitum, et Scripturam dixisse, ^p et ex se genuisse in persona Filium, non fecisse, et ex se protulisse Spiritum sanctum in persona, non genuisse neque fecisset. Sub hujus Syagrii nomine septem ^q de Fide ^r et Regulis fidei libros prætitulatos inveni, sed quia ^s linguam variant, non omnes ejus credidi esse.

CAPUT LXVI.

ISAAC, presbyter Antiochenæ Ecclesiæ, scripsit Syro sermone, longo tempore et multa; ^t præcipua tamen cura adversum Nestorianos et Eutychnianos. Ruinam etiam Antiochiæ ^v elegante carmine planxit,

ⁱ Corbei., *apud Lirinensi insula presbyter, vir valde in S. S. d. et notitia dogmatum, etc.*

^k Id., *prætitulavit.* Hoc est celebre illud Vincentii communitarium: quod post Costerium et alios illustravit V. C. Stephanus Baluzius.

^l Corbei., *impebantibus.*

^m Syagrii solus Gennadius mentionem fecit. Argumentum libri prioris hic obscurius traditum Cave part. 1 Hist. Lit. p. 240, ita exprimit: *Scriptit libellum de fide adversus hæreticos nonnullos, qui personas S. Trinitatis nominibus relationem mutuam indicantibus exprimi noluerunt.* Mihi hæreticorum quos confutavit Syagrius meos fuisse videtur, primam Divinitatis personam non esse Patrem dicendam; nec Filium secundam, ne unitas naturæ divinæ convelleretur: Patrem enim et Filium non posse non habere naturas numero distinctas. Si igitur in divinis sit Filius aliquis qui non sit Pater, et Pater qui non sit Filius, necessum esse ut duas, imo tres naturas divinas, admittamus. Ita enim colligebant: Quicumque est extra Patrem persona, is est extra Patrem natura. ERN. CYPRIANUS.

ⁿ Corbei., *sonet.*

^o Male Miræus *extra sit in natura.* ERN. CYPRIANUS.

^p Hæc non sunt in codice Guelpherbytano. ERN. CYPRIANUS.

^q Ita lego ex cod. Norimb. Miræus habet *fide et.* ERN. CYPRIANUS.

^r Al., *vel regulis*

^s Corbei., *in lingua variantur.* Porro hæc Syagrii, quem Gemblacensis codex *Satyrium* appellat, opuscula interciderunt.

^t Gemblac. — *Isaiha.* Duos inveni Isaacos, natione Syros, professione monachos. Ex his senior, hic a Gennadio memoratus, Martiano et Leone imperantibus, hoc est, circa annum quadringentesimum quinquagesimum quartum decessit: alterum usque ad extrema Gothorum tempora supervixisse Gregorius lib. iii Dialogorum testatur. Utriusnam vero sit liber ille de Contemptu mundi, qui tom. VI Bibliothecæ Patrum legitur, incertum est. Possevinus quidem Isaaco seniori attribuit; sed neque Gennadius, neque Trithemius, qui scripta istius Isaaci recensent, hujus libri meminerunt. Unde non minus probabile videri queat librum istum esse Isaaci junioris. MIRÆUS.

^u Corbei., *præcipue tamen adversus Nestorium et Eutychnianos.*

^v Ita idem codex, quod mihi magis probatur quam

“ eo auditores imbuens sono quo Ephrem Diaconus A gesimæ, de quibus ego duos legi : de Die Dominico Nic-mediæ lapsus b. Moritur Leone et c Martiano Paschæ, de obedientia, de pœnitentia, de neophytis imperantibus.

CAPUT LXVII.

d SALVIANUS, e Massiliensis Ecclesiæ presbyter, humana et divina litteratura instructus, et, ut absque invidia loquar, f episcoporum magister, scripsit scholastico et aperto sermone multa : ex quibus ista legi, de Virginitatis bono ad Marcellum s Presbyterum libros tres ; Adversum Avaritiam libros quatuor, de Præsenti Judicio libros quinque, et h pro eorum merito satisfactionis ad Salonium i episcopum librum unum, et Expositionis extremæ partis libri Ecclesiastici ad j Claudium episcopum Viennensem librum unum, k librum Epistolarum unum. Et in morem Græcorum, a principio Genesis usque ad conditionem hominis, composuit versu l hexameron librum unum ; m homilias episcopis factas multas, sacramentorum vero quantas nec recordor. Vivit usque hodie in senectute bona.

CAPUT LXVIII.

n PAULINUS composuit tractatus de Initio Quara-

longo carmine, quod Suffridus Petri ex Honorio pro vitiosa lectione elegiaco carmine restituisse se profitetur. Pro Antiochiæ in Corbei. est Antiochenæ urbi.

a Id., eo auditores imbuens quo Efrem.

b Sic est in omnibus, nec deest aliquid, ut visum vitiose Suffrid. Petri.

c Sigebert., Marino, Corbei., Majoriano.

d Salviauus, Massiliensis presbyter (non autem episcopus), circa annum Christi quadragesimum ad Salonium episcopum, Eucherii Lugdunensis episcopi filium, scripsit libros octo de Providentia et Gubernatione Dei, deque justo ac præsenti ejus Judicio, in quibus vitia Christianorum sui temporis castigat, et Galliæ a barbaris vastatæ statum ac causas graphice depingit. Scripsit inquam sub Christi 440 annum : nam bellum contra Gothos a Litorio gestum vocat proximum. Inter alia Salviauus acriter invehitur in Indos circenses, et id genus spectacula Belgis aliisque Gallis tunc familiaria. Scripsit iusuper librum unum Epistolarum ; et Timothei nomine ad Ecclesiam catholicam libros quatuor. Quæ omnia a Petro Pithæo cum mss. codicibus collata Parisienses 1570 et 1608 foras dederunt. Alia ejus opera, a Gennadio hoc capite, ab Adone Viennensi in Breviario Chronicorum, et a Tribemio recensita, perierunt. Natus autem creditur Salviauus Colonia Agrippinæ aut in vicinia, vixitque diu Treviris. Cujus quidem urbis, quarto a Francis, Burgundionibus aliisque barbaris vastatæ, eversionem sub annum 435 suis ipse oculis spectavit ; atque inde Massiliam postea migravit, sede inuperii Treviris Arelatem translata. His de rebus plura si voles, Chronicon nostrum in gestis anni citati et subsequen-

sequentium lege. MIRÆUS.

e Corbei., apud Massiliam presbyter.

f Id., magister episcoporum sanctorum Salonii et Verani. Sic et Martiniensis codex, teste Suffrido Petri. Presbyterum non est in Corbei.

g Id., pro eorum præmio satisfaciendo.

h Codex Martiniensis, episcopum Veronensem. Gemblacensis, Viennensem.

i Al., Claudium infra, c. 85. Sed Claudium etiam Corbei.

k In Corbei. desunt verba librum Epistolarum unum.

l Id., quasi Exameron.

m Id., omelias ad episcopos factas multas.

n Incertum quis hic Paulinus, neque ejus quidquam constat quod sciam.

CAPUT LXIX.

o HILARIUS, Arelatensis p episcopus, vir in sanctis Scripturis doctus, paupertatis amator, et erga inopum provisionem non solum r mentis pietate, sed et corporis sui sollicitus labore fuit. Nam pro reficiendis pauperibus etiam s rusticationem contra vires suas homo genere clarus, et longe aliter educatus, exercuit ; sed nec in spiritalibus neglexit. Nam et in docendo t gratiam habuit, et absque personarum u acceptione omnibus castigatum opus prædicationis ingessit. Ingenio vero immortalis aliqua et parva edidit, quæ eruditæ animæ et fidelis linguæ iudicio sunt : in quibus præcipue, et ad multorum utilitatem, necessario o ere Vitam sancti Honorati prædecessoris sui composuit. Moritur Valentiniano et Martiano regnantibus.

CAPUT LXX.

v Leo, urbis Romæ episcopus, scripsit ad Flaviana-

o S. Hilarius, ex monacho Lirinensi episcopus Arelatensis, concilio Regensi seu Regensi anno 439, et Arausicano, an. 441, interfuit. Scripsit ad Leonem I papam, versu hereticis, Historicis Genesios, usque ad septimum caput ; et prosa Vitam S. Honorati, prædecessoris sui, Parisiis studio Gilberti Genebardi 1578 primum, post a Surio editam. Sunt qui ipsi attribuunt epistolam unam ad S. Augustinum de Prædestinatione, ejus occasione idem S. Augustinus libros de Prædestinatione sanctorum et de Bono perseverantiæ scripsit. At Bellarminus in catalogo et alii ceusent illam epistolam non esse S. Hilarii Arelatensis episcopi, sed Hilarii presbyteri cujuspiam. Cæterum S. Hilarius, post annos aliquos in episcopatu transactos, pristino vitæ solitariæ desiderio tactus, Lirinum rediit : ut ipse Hilarius testatur homilia de S. Honorato, et Sidonius in Eucharistico ad Faustum Reensem episcopum : ubi hic inter cætera memorat Eucherii venientis iter, redeuntis Hilarii. Atque eo quidem tempore S. Eucherius elegantem de Laude cremi libellum ad Hilarium scripsit, ut supra cap. 63 docui. Vita porro S. Hilarii Arelatensis (qui an. decimo Leonis I papæ, hoc est, Christi quadringentesimo quadragesimo sexto decessit) apud Barralem in chronologia Lirinensi exstat, cum epitaphio ejusdem S. Hilarii. Quis illius vitæ scriptor fuerit, infra cap. 99 disputabimus. Alius ab isto fuit S. Hilarius Pictaviensis episcopus, cujus operibus communiter adnecti solent nonnulla S. Hilarii Arelatensis opuscula. MIRÆUS.

p Urbis, addit Corbei.

q Id., eruditus, paupertatis etiam amator.

r Id., meritis, pietate.

s Id., rusticationem propriis viribus homo tener et clarus exercuit.

t Id., maximam gratiam.

u Id., acceptionibus, omnibus castigationem ingessit. Studio vero ingenio aliqua parva edidit, quæ eruditæ et fidelibus iudicio sunt. His verbis clauditur hoc caput in Corbei.

v S. Leo I (ab anno 440 ad 461) annis fere 21 Romanam cathedram tenuit, et 11 Aprilis decessit, vir pietate, scientia ac dicendi facultate præstans ut merito Magni cognomen ipsi ad hæserit. Opera ejus omnia, cum operibus S. Petri Chrysologi episcopi Ravennatis (qui circa annum 450 obiit) Parisienses junctim ediderunt. Porro inter opera S. Leonis collocari solet liber de Conflictu virtutum et vitiorum : sed

num, Constantinopolitanæ Ecclesiæ a episcopum, adversus Eutychem presbyterum (qui tunc ambitione episcopatus nova in Ecclesiam moliebatur inducere) epistolam, in qua admonet eum, ut si conlitteretur errore, et polliceretur emendationem, reciperet eum; sin autem b persisteret in incepto, cum sua hæresi damnaretur. Similiter docet in ipsa epistola, et divinis confirmat testimoniis, Dominum nostrum Jesum Christum, sicut et paternæ divinitatis verum Filium, c ita verum humanæ naturæ esse hominem credendum, id est, ex carne Virginis Mariæ carnem traxisse, et non de cælo corpus sibi exhibuisse, sicut Eutyches asserebat. Moritur d Leone et Majoriano imperatoribus.

CAPUT LXXI.

* Mochimus, Mesopotamius presbyter, apud Antiochiam scripsit adversum Eutychem egregium libellum; et alia scribere dicitur quæ necdum legi.

CAPUT LXXII.

TIMOTHEUS, extincto e ab Alexandrinis Proterio episcopo, tumultuante adhuc plebe h aut voluit, aut passus est se ab uno episcopo in locum occisi episcopum fieri. Et ne contra legem factus merito abjiceretur, ad gratiam plebis, quæ Proterium exosum habuerat, omnes quibus ille communicaverat, i Nestorianos esse pronuntiat: et maculam conscientiæ, temeritate abluendam præsumens, scripsit ad Leonem imperatorem libellum valde suasorium, quem pravo sensu Patrum testimoniis in tantum roborare conatus est, ut ad decipiendum imperatorem, et suam hære-

sin i const tuendam, pene Leonem, urbis Romæ pontificem et Chalcedonensem synodum, ac k totos Occidentales episcopos aliorum adminiculo Nestorianos ostenderet. Sed, favente Deo, l a Chalcedonensi concilio hostis Ecclesiæ arguitur et confutatur. Vivere adhuc in exsilio jam hæresiarcha dicitur et habetur. Hunc ipsum libellum noscendi gratia ego, rogatus a fratribus, m in Latinum transtuli, et cavendum prætitulavi.

CAPUT LXXIII.

ASCLEPIUS Afer, in n Baiensi territorio o vici non grandis episcopus, scripsit adversum Arianos, et modo adversum Donatistas scribere dicitur. In dicendo autem ex tempore, p grandi opinione celebratur.

CAPUT LXXIV.

PETRUS Edessenæ Ecclesiæ presbyter, declamator insignis, scripsit q Variarum Causarum tractatum, et more sancti Ephraem diaconi, p almos metro composuit.

CAPUT LXXV.

r PAULUS presbyter, natione, ut ex dictis ejus cognovi, Pannonius, scripsit de Virginitate servanda et contemptu mundi, ac vitæ institutione, vel morum correctione mediocri sermone, sed divino conditosale s libros duos, ad personam cujusdam nobilis et Christo dicatæ virginis Constantiæ nomine: in quibus meminit Joviniani hæretici et voluptatum ac libidinum prædicatoris, cui in tantum contentis vitæ et castæ institutio contraria fuit, t ut inter luxuriosas u epulas animam eructaret.

is liber S. Leonis esse non potest, cum in eo fiat mentio regulæ S. Benedicti. Sic et Inter epistolæ ejusdem S. Leonis num. 96 non recte collocatur epistola Leonis Bituricensis episcopi, qui, una cum Victorio Cenomanensi et Eustochio Turonensi, eam scripsit ad episcopos et presbyteros provinciæ, non Thraciæ (ut inter Leonis epistolæ vulgata est), sed Ægiptiæ: quo nomine Turonica designatur, quæ est tertia Lugdunensis, ut Sirmondus in suis notis ad tom. I Conciliorum Galliæ observavit. MIRÆUS.

a Corbei., Pontificem.

b Id., persisterit pro persisterit.

c Id., ita humanæ naturæ hominem esse.

d Id., Valentiniano et Majoriano imperantibus. Sed Suffridus Petri, in omnibus, inquit, nostris mss. codicibus erat, moritur Leone et Martino imperatoribus, quam lectionem quoniam commendat Historiæ veritas, reponendam duximus. Sed historica veritas confirmat Leonem Magnum mortuum anno eodem quo occisus Majorianus.

e Corbei., Mozymus, al., Moschimus. Geml., Mochomeus, al. Mesopotamienus presbyter. Nihil hujus scriptoris ad nos pervenit.

f An. 451 Chalcedone generalis synodus 650 Patrum est celebrata, cui Paschasius Lybetanus, cum aliis tribus pontificis Romani legatis, interfuit. In ea damnatus est Dioscorus et Eutyches. In Dioscori pulsi locum Proterius est ordinatus ep. Alexandrinus. Proterio demum an. 455 a furente plebe sive a militibus obtruncato, Timotheus, homo vafer et impurus, sedem illam occupavit. Is deinde, Leone I papa instante, Gangram indeque Chersonam est deportatus, ut Theodoretus, Evagrius et Baronius fuse narrant. Alius ab isto fuit Timotheus Alexandrinus episcopus, qui Theodosii imperatoris ævo vixit, et cujus responsa quedam canonica, una cum commentariis Balsamo-

nis, exstant tom. IV Bibliothecæ Patrum. MIRÆUS.

g Corbei., apud Alexandriam.

h Id., ante voluit, ante passus est... quam synodalia decreta acriterent.

i Id., Nestorianos pronuntiat... conscientiæ abluendam: temeritate præsumens.

j Id., contentantiam, al. confortantiam.

k Corbei., totius Occidentis episcopos, al. Orientales, viiiose.

l Corbei., a Chalcedonensi concilio hostis Ecclesiæ coartatus et confutatus est.

m Hic liber Timothei Eutychemiani neque Græce neque ex Latina Gennadii versione ex tat.

n Pro Baiensi (in Numidia) alii codices, ut Corbei., Gabæni, alii, ut Noribergensis et Trithemius, Vagensis.

o Corbei., vicinæ civitatis grandis episcopus.

p Id., grandem opinionem habet. Ex hujus Asclepii scriptis nihil ad nos pervenit.

q De vario argumento, quod alibi dixit variarum hypotheseon tractatum, ut c. 57 et 53. Cæterum hæc Petri Edesseni scripta intercederunt, qui, ut Mochimus supra c. 71 laudatus Syriace scripsit, et psalmos Syriaco metro condidit.

r In Corbei. hoc caput deest. — De Asclepio Afro, Petro Edesseno, et Paulo Pannonio agit etiam Trithemius. Notet tamen lector hunc Paulum ab Honorio et Trithemio vocari Petrum. (Etiam in codice Martinicensi et Noribergensi.) MIRÆUS.

s Hi duo libri Pauli sive Petri Pannonii hodie desiderantur.

t Hæc mihi probabilior visa est lectio. Miræus ridicule, ut inter luxuriosas epistolas eructaret animam. Codex Nor., ut inter luxuriosas epulas animæ repæaret beatitudinem. Ita et Guelpherbytanus. Ean. CRIPRIANUS.

u Mss. Codices quos consuluit Suffridus Petri, anti-

CAPUT LXXVI.

PASTOR episcopus composuit ^a libellum in modum symboli parvum, totam pene ecclesiasticam credulitatem per sententias continentem. In quo inter cæteras dissensionum pravitates quas prætermisiss auctorum vocabulis anathematizat, Priscillianos ^b cum ipso auctoris nomine damnat.

CAPUT LXXVII.

^c VICTOR ^d Cartennæ Mauritanæ civitatis episcopus, scripsit ^e adversus Arianos librum unum ^f longum, quem Genserico regi ^g per suos audiendum obtulit, sicut ex præmio ipsius libri didici. Et de Pœnitentia ^h Publicani librum unum, in quo et regulam vivendi pœnitentibus juxta Scripturarum auctoritatem instituit; et ad Basilium quemdam super morte filii, co. solutorium ⁱ librum, spe resurrectionis, perfecta instructione munitum. Homilias etiam composuit multas, quas a fratribus salutis propriæ sollicitis in libros digestas servari cognovi.

CAPUT LXXVIII.

^j VOCONIUS, Castellani Mauritanæ oppidi episcopus, scripsit adversus Ecclesiæ inimicos Judæos et Arianos et alios hæreticos. ^k Composuit etiam Sacramentorum egregium volumen.

CAPUT LXXIX.

^l MUSÆUS, Massiliensis Ecclesiæ presbyter, vir in divinis Scripturis doctus, et in earum sensibus sub-

mæ refutaret beatitudinem. Sed perperam idem epistolas pro epulas.

^a Hic quoque Pastoris libellus nusquam hodie exstat.

^b Suffridus Petri edidit: *cum episcopo*. — Non placet hæc lectio Miræi. *Cum ipso* posuimus ex Norrib. ERN. CYPRIANUS.

^c Circa an. Christi 530 Victor episcopus Africanus scripsit de *Ratione fidei Catholicæ*, ad Hunnericum regem Vandolorum. Exstat hic ejus liber in Bibliotheca Patrum tomo IV editionis secundæ. Ita Bellarminus in catalogo. MIRÆUS.

^d Ms. Corbei., *Maurus*.

^e Hic liber intercidit. Vide Tillemont. tom. XVI Memor., p. 611.

^f In codicibus nostris verba *longum quem*, usque ad illa: *Publicani librum unum*, prorsus ommissa sunt. ERN. CYPRIANUS.

^g Id., *Regi Wandalorum*.

^h Id., de *pœnitentia publica*, vitiose; nam exstat adhuc inter S. Ambrósii opera aliquoties editus, et Victori Tunnensi tributus in ms. Remensi.

ⁱ Id., *libellum spe resurrectionis munitum*. Exstat et hic inter S. Basilii et Eucherii opera. Sed hominæ non viderunt lucem quod sciam.

^j Corbei., *Vuconius Castellanz Mauritanæ urbis episcopus*. — In codice Guelph. dicitur Buconius; nec aliter vocatur ab Honorio et Trithemio. ERN. CYPRIANUS.

^k Corbei. addit *librum*. Sed ille Voconii liber et alter Sacramentorum nusquam exstat. Pro Voconio *Victorianum Buconium Trithemius* c. 171 de S. E.

^l Massiliensem cathedram ex ordine rexerunt *Venerius, Eustathius et Græcus*. Venerii hortatu *Musæus*, alias *Mussæus*, presbyter Massiliensis, excerptis de divinis Scripturis lectiones totius anni, apud Bernardum Guidonem. Eustathii Sidonius l. vii, epist. 2, ad Græcum episcopum Massiliensem meminit; dicitque

A tilissima quadam exercitatione limatus, lingua quoque scholasticus, hortatu S. Venerii episcopi, excerptis de sanctis Scripturis lectiones totius anni festivis diebus aptas; ^m responsoria etiam Psalmorum capitula temporibus et lectionibus congruentia. Quod opus tam necessarium ⁿ a lectoribus in Ecclesia probatur, ut expetitur et sollicitudinem tollat et moram, plebique ingerat scientiam, ^o celebritatique decorem. Sed et ad personam sancti Eustachii episcopi, successoris supradicti hominis Dei, composuit Sacramentorum egregium et non ^p parvum volumen, per membra quidem pro opportunitate officiorum ^q et temporum, pro lectionum textu, psalmorumque serie et cantatione, discretum, sed supplicandi Deo et contestandi beneficiorum ejus, soliditate sui consentaneum. Quo opere gravissimi sensus et castigatæ eloquentiæ agnovimus virum. Homilias etiam dicitur declamasse, quas et haberi a fidelibus viris cognovi, sed ego non legi. Moritur Leone ^r et Majoriano regnantibus.

CAPUT LXXX.

^s VINCENTIUS presbyter, et ipse natione Gallus, in divinis Scripturis exercitatus, linguam habens usu loquendi et majore lectione politam, commentatus est in Psalmos. Cujus operis legit aliqua homini Dei ^t Cannatæ, me audiente, promittens simul, si Dominus vitam et vires daret, se in toto Psalterio eodem studio laboraturum.

C Græco Eustathium successisse. Id Sirmondus in suis ad Sidonium notis notavit, contra sententiam Claudii Roberti in Gallia Christiana, ubi Massilienses enumerat. MIRÆUS.

^m Corbei, *Responsorii*.

ⁿ Id., *A lectore in Ecclesia comprobatur, ut expeditum*.

^o Id., *Et celebritatem decoris*.

^p Corbei., *parvum et egregium volumen*. Hujus Musæi vel de quo cap. superiore Voconii nonnulla legi in sacramentario Gregorii M. non est a verisimilitudine alienum.

^q Quæ sequuntur a verbis *et temporum usque ad Dicitur etiam et omelias declamasse*, desunt a Corbei.

^r Suffridus Petri e suis mss., *Et Martino*, sed Corbei., *Leone et Majoriano imperantibus*. Rectius, nam Majorianus non Martianus post Leonem imperavit.

^s Errant qui Vicentianus (sic enim appellant) objectiones illas adversus S. Prosperum, S. Augustini scripta defenden em Vincentii Lirinensis, supra cap. 64 a Gennadio laudavi, fuisse existimant: qui non tantum non impugnavit defensores S. Augustini; sed in libro quem scripsit adversus hæreses, cap. 43, magnopere laudavit. Sciendum est itaque eodem sæculo alterum Vincentium in Gallia vixisse, de quo Gennadius cap. 80 scribit: cui potius opus illud tribuendum putarem. Quidquid sit, constat lucubrations illas esse Pelagianis hominis, nec dignas quæ tribuantur Vincentio Lirinensi, illi qui aureo plane opusculo cum omnes hæreses, tum maxime hæresin Pelagianam cum auctoribus suis impugnat, ut ex cap. 2 et 14 constat. Sic fere Baronius in notis ad martyrologium 24 Maii. (Vide tamen Vossium lib. 1 Hist. Pelag., cap. 9.) MIRÆUS.

^t Al., *Cannati*. Ex hujus Vincentii commentariis in Psalmos nihil tulit ætatem.

CAPUT LXXXI.

^a CYRUS, ^b natione Alexandrinus, arte medicus, ex philosopho monachus, vir dicendi peritus, scripsit adversus ^c Nestorium prius eleganter et fortiter, modo autem dum ^d in illum invehitur nimius, et syllogismis magis quam Scripturis agit, Timotheanum dogma fovere cœpit. Denique ambiguus etiam sui, suspendit animum a consensu Chalcedonensis decreti, nec acquiescendum putat Filium Dei duabus post incarnationem constare naturis.

CAPUT LXXXII.

SAMUEL, ^e Edessensæ Ecclesiæ presbyter, multa adversus Ecclesiæ inimicos Syro sermone construere dicitur, præcipua tamen intentione contra Nestorianos et Eutychianos et Timotheanos novellos, ^f sed sibi diversos hæreticos. Unde et frequenter triforem bestiam ecclesiastica simul sententia cum auctoritate sanctorum Scripturarum summamque ^g ferit, osten-

^a Honorio et Trithemio, itemque in mss. codicibus *Cyrus*; aliis *Cyrrillus*. De Cyro itaque seu Syro Alexandrino, ut et de Samuele Edesseno mox memorando, Trithemius consulatur. MIRÆUS.

^b Al. *generē*. Sed in Corbei. tantum: *Cyrus Alexandrinus*. Pro Cyro *Syrum* habet Suffridus Petri ex codice Martiniensi. Sed idem testatur in codice Viridis Vallis et Sig-bergensi *Cyrum* legi, in Gemblacensi *Cyrrillum*. Ex hujus Cyri scriptis nihil ad nos pervenit.

^c Ita et Corbei., pro quo al. *Nestorem*.

^d Corbei., *Dum in eum magis invehitur syllogismis magis quam scripturis agitatur Timothei dogma*. Pro quo al. *dum illo invenitur nimius*. De Timotheo Eutychiano supra c. 72. Quomodo tamen Timotheania cæteris Eutychianis differrent vide c. 82. — *In illo invenitur nimius*. Ita codex Noribergensis. Guelpherhytanus in una vocula abdidit: *in illo minus invenitur*. Miræi lectio probari non potest: *in illum invehitur nimius*. Quippe Cyrus mysterium incarnationis ad rationis humanæ decem pedem exigebat, ac philosophiæ dicendique artificio nimium deditus Eutychianum errorem amplectebatur. ERN. CYPRIANUS.

^e Corbei., *Edissinæ*.

^f Ita et Corbei., pro quo alii, *sive ad diversos hæreticos*. Quæ sequuntur in eodem codice valde corrupta leguntur et pars major plane abest.

^g Ita edidit etiam Joannes a Fuchte in edit. Helmst. 1612, et novissime Martianeus, cum in Suffrido Petri et aliis minus bene esset fecit. — Sic restitui ex Noribergense. *Fecit* habet Miræus, sed incepte, ut palam est. ERN. CYPRIANUS.

^h Codex Gemblacensis hunc scriptorem vocat Claudium. Supra etiam in Salviano c. 67, consensu codicum omnium Claudius dicitur: nos autem, inquit Suffridus Petri, nihil mutamus. Trithemius c. 178 vocat Claudium et nominat episcopum: ab aliis pleno nomine dicitur Claudianus Ecdicus Mamertus Viennensis Ecclesiæ presbyter, quomodo scribitur in frontispicio librorum trium de Statu animæ, qui primum editi Basil. 1520 per Petrum Mosellanum ex codice Cellæ veteris Misnensis qui jam servatur Lapæ in bibl. Paulina, ut notat Daumius p. 356 ad Paulinum Petrocorium. Notis Casp. Barthii eosdem libros quos Fausto Reicensi Claudianus opposuit, illustratos habemus, Cygnæ excusos an. 1655, in-8°. De Claudiano ipso Sirmundus ad Sidonium tom. I opp. p. 929, etc. Tillemontius tom. XVI Memor. Acta Sancto. tom. II Maii, p. 629. — Claudianus Mamertus, seu potius Mamertus Claudianus, Viennensis Ecclesiæ presbyter, Mamerti Viennensis episcopi frater germanus, scripsit ad Sidonium nondum episcopum, libros tres de Statu animæ, in Bibliotheca

A dens Nestorianis, Deum in homine, non purum hominem ex Virgine natum; Eutychianis, veram humani generis carnem a Deo assumptam, et non de cœlo exhibitam, nec crassi aeris substantiam in carne incessisse formatam; Timotheanis, ita Verbum carnem factam, ut manente Verbo in sua substantia, et homine in sua natura, societate, non immixtione, unam Filii Dei reddidisse personam. Vivere adhuc apud Constantinopolim dicitur. Nam initio (an. Christi 465) colla Anthemio imperii et scripta ejus et esse eum in carne cognovi.

CAPUT LXXXIII.

^b CLAUDIANUS, Viennensis Ecclesiæ presbyter, vir ad loquendum artifex et ad disputandum subtilis, composuit tres quasi de Statu, vel de substantia animæ libros, in quibus agit intentione tota, quatenus ostendat aliquid esse incorporeum præter Deum. [1 Scripsit et alia nonnulla, inter quæ et hymnum de

Patrum et alibi editos. Epistolæ autem quam operi præfixit, hic est titulus: *Præfactorio, Patricio, doctissimo viro et optimo, C. Sollio Sidonio Claudianus salutem*. Horum librorum ipse Claudianus meminit in sua ad Sidonium epistola quæ inter Sidonianas lib. iv, numero 2, legitur. Ejusdem Claudiani carmen contra varios errores, seu vanos poetas, exstat inter opera Portarum Christianorum, et in citata Bibliotheca. Claruit autem Claudianus Mamertus anno quadringentesimo quadringentesimo tertio; ipsique defuncto Sidonium versu epigrammæ scripsit, quod lib. iv epistolarum numero 11 ipse recitat. *Cæterum Mamertus Viennensis episcopus instituit primus Rogationes, quæ Domini Ascensionem antecedunt; ut ex Alcimi Aviti, ejusdem ecclesiæ antistiti, homilia de iisdem Rogationibus constat: cui assentiuntur antiqui omnes scriptores. Quæ frustra laborant qui propterea quod litanias supplicationesque ante Mamertum in Ecclesia extitisse legunt, ideo illi Rogationum non primum auctorem, sed insauratorem dici volunt. Frustra, inquam; neque enim quæstio est an primus litaniarum usum in Ecclesiam inveni, quem constat multo antiquiorem fuisse, sed an eas instituerit quæ ante Ascensionem Domini celebrantur, Rogationesque propria jam voce nuncupantur. In quo, ut dixi, consentiunt omnes, et Sidonii verba lib. v, epist. 14, invenit, instituit, inveniit, dubitari non sinit. Rogationum ergo primum auctor Mamertus fuit. Nec solum instituit, ut stata et solemnes illis diebus supplicationes essent; sed supplicationum formam usitata sanctiorum, augustiorumque præscripsit. Mamerti porro Rogationes imitati sunt non solum vicini Galliæ populi (ut ex ejusdem Sidonii epistolis et concilio Aurelianensi datur intelligi), verum etiam cæteræ nationes, atque ipsa tandem Roma Leonis III auctoritate, ut docent ritualium librorum auctores. Ideo Litaniam Gallicanam appellarent, quia ejus institutio e Gallia; et Litaniam minorem, ut a majore distinguerent, quæ vii kalendas Muii celebratur. Sic fere Sirmundus in Notis ad Sidonium lib. v et vi Epistolarum. MIRÆUS.*

ⁱ Ista verba et subsequencia usque ad finem capituli, desiderantur in vulgatis Genadii exemplaribus. Leguntur autem in manuscripto codice cœnobii S. Michaelis de Tumba, apud Britones Aremorios, ut Sirmundus in notis ad Sidonium monet (tom. opp., f. 933).

In eodem ms. codice habentur item aliqua de Sedulio poeta, hactenus ignorata. Obiit vero Sedulius Theodosio juniore (cui opus suum dedicavit) et Valentiniano regnantibus. Sedulii autem versus, post ejus mortem, ex ejusdem scriniis collectos recensuisse dicitur Turcius Rufius Asterius, qui anno 449 cum Protogene consul Romanus fuit. MIRÆUS.

passione Domini, cujus principium est : * *Pange, A lingua, gloriosi.* Fuit autem frater Mamerti Vienne-
[nensis episcopi.]

CAPUT LXXXIV.

^b Prosper, homo Aquitanicæ regionis, ^c sermone scholasticus, et assertionibus nervosus, multa composuisse dicitur : ex quibus ego ^d Chronica illius nomine prætitulata legi, continentia a primi hominis conditione, juxta divinarum Scripturarum

^a Hymnum istum *Venantio Fortunato* tribuunt antiqui etiam scriptores et codices, sed stylum in re-
dolet cultiorem, quam Fortunati esse solent. Sirmo-
nodus censet ipsum esse scriptum a *Claudiano Ma-*
merito, et Sidonio lib. iv. ep. 3, ad Claudianum laudari.
In eum, inquit, scite cadunt omnia, quæ laudantur a
Sidonio. Scriptus est versibus trochaicis, quibus inserti
aliquando Pyrrichii numeri; commaticus est, crebris
aptisque commatiis incisus, sententiis non interruptis,
sed molliter cum versu cadentibus. Denique Claudiano
carmen hoc vindicat non solum vetus Scholiastes, verum
etiam Gennadius, non quidem ut editus est, sed prout
in codice cænobii S. Michaelis de Tumba, vulgatis
æquior in Claudiani mentione legitur. MIRÆUS.

^b Prosper Aquitanus presbyter, non episcopus (si
Victorio itidem Aquitano, Gennadio, Gelasio, Mar-
cellino comiti et Bedæ credimus), *Eusebii tunc in*
seculus, ut Victorii ejusdem vrbis utar. *chronicon*
egregia brevitate composuit, et a mundi inchoatum ex
radio, ad Valentiniiani Augusti viii et Anthemii consu-
latum (hoc est ad annum Christi 455 vulgarem) *deduxit,*
tertia editione. Primam namque editionem Theodo-
sio xiv et Maximo coss., hoc est anno Christi 433
videtur conclusisse; quandoquidem eo anno priorem
omnium annorum epochas summamque colligat; quod
nonnisi in operum fine fieri consuevit, nisi forte
causa aliqua peculiaris intercurrat, quæ hic nulla
apparet. Secundam vero editionem Prosper 12 annis
auxisse, et ad Valentiniiani vi ac Nonii consulatum
(seu vulgarem 445 Christi an.) videtur produxisse;
quo vulgare ejus chronicon Eusebiano et Hieronymianum
subnecti solitum, terminavit. Tertia denique et p-
sultima editio fuit ea quæ ad captam a Genserico Ur-
berem, sive ad Valentiniiani Aug. viii et Anthemii consu-
latum (id est anno Christi 455) protenditur; quam
ex basilicæ cathedralis Spirensis ms. codice Petrus
Franciscus Chiffletius, Societ. Jesu theologus, brevi,
ut spero, publicabit. Similem olim codicem Arnoldus
Pontacus habuit, quem Lodunensis nuncupat; et
nos tertium simile exemplar ms. Autnerpiæ inter
S. Bedas Heriberti Rosweidi vidimus sed mutilum.
Est autem tertia ista editio prioribus duabus non solum
auctor, sed et multo illustrior, ut pote quæ res ab
orbis condito nervosa brevitate commemorat, et consu-
lum insuper fastos ab anno Tiberii 15, usque ad
annum 455 deducit. Pars posterior istius tertiæ
editionis, Eusebii et Hieronymi Chronicis adjungi
solita, juxta mss. codices Jac. Sirmoudi et Petri Franc.
Chiffletii emendata atque aucta, existat apud Andr.
Quercetanum tom. I Scriptorum coætaneorum histo-
riæ Francorum. De tribus aut quatuor hujus sæculi
Prosperis, Aurelianiensi, Regiensi, Chronographi et
Tirone Bucherius in commentario ad Victorii cano-
nem c. 6 et 12, item Sirmondus in notis ad Sidonii
librum viii, ep. 15, fuse disputant. Quod ad Tirone
Prosperum attinet, Beda in tit. e libelli de Re Metrica,
dicit ipsum fuisse conjugatum. Cæterum a tempore
quo Prosper desinit, Marius Aventicensis seu Lausa-
nensis episcopus Chronicon suum usque ad annum
vulgaris æræ 581 deduxit: quod ex pervetusto ejus-
dem Chiffletii codice descriptum cit. tomo Querceta-
nus evulgavit. MIRÆUS.

In Corbei. additur, *consiliarius papæ Leonis.*

fidem, usque ad ^e obitum Valentiniiani Augusti, et
captivitatem urbis Romæ a Genserico Vandalorum
rege factum. Legi et librum adversus ^f opuscula sub
persona Cassiani, quæ Ecclesia Dei ^g salutaria probat,
^h ille infamat nociva. Quæ enim vere Cassiani et
Prosperi, de Gratia et libero arbitrio sententiæ fue-
runt, in aliquibus sibi ⁱ contrariæ inveniuntur.
I Epistolæ quoque papæ Leonis adversus Eutychem,
de vera Christi incarnatione, ad diversos datæ et
ab ipso dictatæ dicuntur.

^d Id., *chronicam nomine illius prætitulatam.*

^e Id., *usque ad ultimum.*

^f Gennadius non recte Prosperum hic damnat :
adeoque loquitur ut Semipelagianorum seu Massilien-
sium fulgine aspersus. Sic et alibi Rufinum S. Hiero-
nymo præfert; Augustinum multo locum arguit;
Eulogias Pelagii laudat: Fausti Reiensis libros com-
mendat, et alia id genus scribit in favorem Semipe-
lagianorum. MIRÆUS.

^g Speciatim Gallicam. Vide Henr. Noris contra
Neusserum p. 401.

^h Corbei., *ilke infamat.* Nova enim vera Cassiani...
sibi inveniuntur contrariæ. Hic etiam Prosper post obi-
tum beati Augustini librorum ejus contra hæreticos ini-
micos gratiæ Christi defensor extetit. Epi tula quoque,
etc. Ita Corbei. Eadem etiam in aliis codicibus re-
perit Suffridus Petri quæ per catholicum aliquem
medicamenti gratia Gennadio adlita non dubitat.

ⁱ Ab aliena manu est, quod post v rba contrariæ
inveniuntur inserit Miræus: *Illic etiam Prosper, post*
obitum beati Augustini, librorum ejus contra hæreticos,
i inimicos gratiæ Christi, defensor extitit t. Quippe nec in
codicibus nostris habetur, nec congruo loco positum
est. Conf. Vossius Hist. Pelag. l. 1, c. 18. ERM. CYPRIANUS.

^j Si ulla epistola S. Leonis est, illa omnino est,
sive stylum sive doctrinam Leonis attendas; non est
autem Prosper; quod nota contra Gennadium. Contra
libri de Vocatione gentium vere Prosperi sunt,
non S. Ambrosii. Liber vero de Providentia Dei non
videtur esse Prosperi, sed alicujus ex factione Semi-
pelagianorum. Ita Bellarminus in Catalogo. Bucherius
et Sirmondus citatis locis consule. *Cæterum*
libri tres de Vita contemplativa, qui inter Prosperi
opera edi solent, eju quoque nomine a Gratiano collectore
canonum et aliis passim citantur, revera Prosperi non
esse videntur. Primo, quia Gennadius hoc capite Pro-
speri opera recensens, horum librorum non meminit.
Deinde quia illorum auctor lib. ii, cap. 9, de Hilaro
Ar-latensi (qui æqualis fuit Prosperi) sic loquitur, ut
arlate sua superiorum fuisse significet. Denique, ut aliis
argumentis supersedeam, in antiqua collectione cano-
num, codicis Andegavensis, Pomerio ut auctori tri-
buantur; loco citato, qui apud Prosperum lib. ii, c.
6, existat. Et in ms. codice S. Salvæ oris vicecomitis
auctor his libris ascriptus est Julianus Pomerius. Et
Pomerio eisdem Isidorus de ecclesiasticis Scriptoribus,
cap. 12 prorsus asserit. Alios quoque, *inquit,* tres
libros edidit de futuræ vitæ contemplatione, vel ac-
tuali conversatione, nec non etiam de vitis et virtuti-
bus. Quibus verbis liquido patet singulorum ejus operis
librorum argumenta describi. Ediderat idem Julianus
Pomerius præterea alios libros octo; quorum etiam
lemmata ibidem sigillatim explicat Isidorus et quorum
testimonio frequenter usus est Jul. Anus alter, Toktaus
antistes, in Prognosticis futuri sæculi.

Fuit porro Pomerius iste Afer Maurasque patria, sed
in Gallia primum rhetor, postea presbyter et abbas
floruit Arelate, ut ex vita S. Cæsarii Arelatensis episco-
pi, et ex Ruricii ad Pomerium epistola colligi datur.
Sic fere Sirmondus in suis notis ad tom. u Concilio-
rum Gallicæ. MIRÆUS.

CAPUT LXXXV.

* Faustus, ex abbate Lerinensis monasterii^b apud Regium Galliarum episcopus factus, vir^c in divinis Scripturis satis intentus, ex traditione symboli occasione accepta, composuit^d librum de Spiritu sancto in quo ostendit eum juxta fidem Patrum et consubstantiali et coæternali esse Patri et Filio, ac plenitudinem^e Trinitatis obtinentem. Edidit quoque opus egregium de Gratia Dei, qua salvamur,^f et libero humanæ mentis arbitrio. In quo opere docet gratiam Dei semper et invitare, et præcedere, et adjuvare voluntatem nostram, et quicquid ipsa libertas arbitrii^g labore piæ mercedis acquisierit non esse proprium meritum, sed gratiæ donum. Legi ejus et adversus Arianos et Macedonianos parvum libellum^h in quoⁱ coessentiali prædicat Trinitatem; et alium^j adversus eos qui dicunt esse in creaturis aliquid incorporatum, in quo et divinis testimo-

* Faustus natione Gallo-Britannus (hoc est ex iis Britannis-Gallis qui supra Ligerim flumen habitant), primum Lerinensis abbas, postea Regiensis seu Reicensis in Gallia episcopus, scripsit de Spiritu sancto et contra Arianos ac Macedonianos; qui libri non exstant. Scripsit præterea libros duos de Gratia Dei et humanæ mentis Libero Arbitrio: qui exstant quidem et a Gennadio hoc capite laudantur, sed a Gelasio papa in decreto de libris apocryphis rejiciuntur, itemque a S. Fulgentio, Petro diacono, Alcimo Avito et aliis refelluntur. Constat autem Faustum fuisse Semipelagianum; sed vixit ac obiit ante concilium secundum Arausicanum, anno 529 habitum, in quo primum sententia Semipelagianorum fuit damnata. Colitur porro ut sanctus, in sua Reicensi Ecclesia. Vide quæ supra in prolegomenis et in scholiis ad Gennadii cap. 61 diximus. MIRÆUS.

^b Corb., Regio Galliarum urbem. — Hanc lectionem retinendam esse, nullum est dubium. Erasmus et alii a Vossio lib. 1, cap. 8, Historiæ Pelagianæ adducti perperam habent: *apud regnum Galliarum*. ENN. CYPRIANUS.

^c Corb., *Divinarum Scripturarum studio*.

^d Hic liber Fausti interdidit.

^e Ms. Guelpherbyt., *Divinitatis*.

^f Verba et libero humanæ mentis arbitrio desunt in variis edit. et in ms. Corbei.

^g Corb., *pro labore pio mercedis adquisierit*. Libri duo Fausti de Gratia et Libero arbitrio A. C. 475 scripti, editi ab H. Canisio primum, deinde sæpius. Vide Bibl. Patrum tom. VIII, edit. Lugd. p. 525.

^h Falluntur viri docti Miræus, Caveus, alique qui hunc libellum adversus Arianos et Macedonianos putant periisse; nam exstat tom. VII. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 548. Titulo epistolæ, cujus posteriore parte nihil esse in rebus creatis corporeum disputat. Hanc partem pro alio libello Gennadius mox commemoravit.

ⁱ Id., *essentiale*, vitiose.

^j Faustus libellum scriperat adversus eos qui dicunt esse in creaturis aliquid incorporatum, confirmans nil credendum ejusmodi præter Deum. Quem errorem Claudius Mamertinus, supra cap. 83 a Gennadio laudatus, in libris suis de Statu animæ confutavit: quibus propterea præmitti solet Fausti libellus, sed tacito nomine auctoris. Hanc suam sententiam Faustus aspersit etiam epistolæ ad Paulinum. Fuit autem olim multorum error; ut Tertulliani, qui animæ corpus, sed tenuissimum, deputat in libro de Anima: *Siquidem præ ipsa*, inquit, *tenuitate subtilitate de fide corporalitatis periclitatur*. MIRÆUS.

^k Id., *Grecum nomine data*, alii *Gregorium*. Vitiose; conf. Tillemontium t. XVI Memor. Ita lego cum Vossio l. c. et Cavigio part. I Hist. Lit. p. 259. Nori-

aniis et Patrum confirmat sententiis, nihil credendum incorporeum præter Deum. Est et ejus epistola in modum libelli, ad diaconum quemdam^k Gratium nomine edita, qui a fide catholica discedens, ad Nestorianam abiit impietatem. In qua epistola admonet eum credere^l sanctam Mariam Virginem non hominem purum genuisse, qui postea divinitatem suscepit, sed Deum verum in homine vero. Sunt vero et alia ejus scripta, quæ, quia necdum legi, nominatim notui. Viva tamen voce egregius doctor et creditur et probatur.^m Scripsit postea ad Felicem præfectum prætorii, et patriciæ dignitatis virum, filium Magni consulis,ⁿ jam religiosum, epistolam ad timorem Domini hortatoriam, convenientem personis pleno animo pœnitentiam agere disponentibus.

CAPUT LXXXVI.

* CÆSARIUS, Arelatensis urbis episcopus, vir san-

bergensis habet: *Græcum*, cujus lectionis et Vossius meminit. Alii *Gregorium* habent. ENN. CYPRIANUS.

^l Id., *sanctam Mariam*.

^m Corbei., *Scripsit et ad Felicem præfecturæ et patriciæ dignitatis*. Hæc ad Felicem epistola exstat om. VIII Bibl. Patrum Lugd. p. 552. Cæterum duos Faustos distinguit Lupus Ferrariensis epist. 112: *Faustum dirigi postulo, non quem refellit Augustinus* (Faustum Manichæum), *sed quem notat in decretis Gelasii*. Confer epist. 121.

ⁿ Corbei., *jam religiosus, epistolam convenientem personæ pleno animo pœnitentiam agere disponente*.

* Hoc caput in plerisque Gennadii codicibus et edit. desideratur, et Gennadio additum ab alio fuit. Licet in Gennadii codice illud legit etiam Honorius. Sed ut recte notat Suffridus Petri, et Honorii ætate codices depravati erant. Certe Cæsius A. C. 494 nondum fuit episcopus, cum catalogum hunc Gennadius concinnavit. — S. Cæsius, ex abbate Lerinensi episcopus Arelatensis scripsit regulam ad monachos, et alteram ad sanctimoniales: quæ in Bibliotheca Patrum, et apud Stellartium exstant. Cæsarii regula a Gregorio Turonensi lib. ix, cap. 59, 40 et 41, itemque a Venantio Fortunato lib. v, cap. 2, memoratur: *Atque ascitæ sibi servetur ab urbe Genesi regula Cæsarii prævisi alma pii*. Anno 506 Cæsarii concilio Agathensi, et anno 524 Arelatensi iv interfuit, et senex admodum e vivis discessit. Anno 567 ad episcopos in Turonensi ii concilio congregatos S. Radegundis abbatissa Pictaviensis scripsit epistolam, pro tutela et stabilitate congregationis suæ nuper institutæ. In qua inter alia hæc dicit: *Remunerante rege Clotario, monasterium puellarum Pictava urbe constitui: insuper congregationi per me collectæ regulam sub qua S. Cæsaria deguit, quam sollicitudo B. Cæsarii antistitis Arelatensis ex institutione SS. Patrum collegit, asciv.* Notat autem Sirmondus, ejusdem nominis et numeris duas fuisse Cæsarias. Una S. Cæsarii Arelatensis episcopi soror germana fuit, quam Cæsius frater condito a se monasterio abbatissam præfecit, eidemque regulam sub qua cum suis viveret, dedit. Altera posterior, quæ priori (superstite adhuc Cæsario) delecta in abbatissæ munere successit: ut auctor est Cyprianus in Vita S. Cæsarii, quam Cæsaria hujus rogatu composuit. Ab hac eadem Radegundis abbatissa regulam Cæsarii, quam monasterio suo traderet expevit.

Cæterum Eunnodius Cæsius hunc vocat *episcoporum sui sæculi nobilissimum, doctrina, eloquentia, vitæ sanctitate clarissimum*. Is conflictu criminatione ad Theodericum regem delatus, Ravennamque sub custodia pertractus. Angelici cultus aspectu, et innocentie securitate regem ita permovit, ut non solum pacate humaniterque eum exceperit, sed oblati etiam

ciuitate et virtutibus celesiter, scripsit egregia, et gratia, et valde monachis necessaria opuseula. ^a De Gratia quoque et Libero Arbitrio edidit testimonia, diuinarum Scripturarum et sanctorum Patrum iudiciis munita, ubi docet ^b hominem nihil de proprio agere boni posse, nisi eum diuina gratia præuenerit. Quod opus etiam papa ^c Felix per suam epistolam roborauit, et ^d in latius promulgauit. Floruit hic eo tempore ^e quo et Faustus, Anastasio reipublicam administrante.

CAPUT LXXXVII.

^f SERVUS DEI episcopus scripsit aduersus eos qui dicunt Christum in hac vita degentem non uidisse carnis suis oculis Patrem ^g, sed post resurrectionem ex mortuis, et ascensionem in caelis, cum translatus est in gloriam Dei Patris, profectum scilicet ei dantis in remunerationem martyrii. In qua scriptura ostendit, et disputatione sua, ac sanctarum Scripturarum testimoniis, Dominum Jesum ab ipso ejus

muneribus honestari. Nec dispari ante aliquot annos eventu, cum Visigothis adhuc pareret Arelate, falsæque proditiōis accusatus apud Alaricum fuisset, eum honore postea dimissus est. Utramque historiam lib. 1 Vitæ Cæsarii complexus est Cyprianus. Cujus etiam liber secundus, qui in Suri editione desideratur, in S. Martini cœnobio Parisiensi exstat, de miraculis S. Cæsarii compositus. Variæ præterea pontificum Romanorum epistolæ ad Cæsarium leguntur tomo I Conciliorum Galliæ. In quibus est illa Felicis IV papæ quæ Baronius et alios viros doctos frustra exeruit, ob depravatæ subscriptionis suspicionem, quasi post consulatum Bæti scripta dicatur: cum Arelatensis codex manuscriptus diserte habeat *post consulatum Mauricii* qui annus erat Christi quingentesimus vicesimus octauus. Felicis IV papæ secundus, ut Sirmondus in notis ad Ennodium et concilia Galliæ primus observauit. MIRÆUS. — Quamquam Vossius hoc caput Gennadii l. i Hist. Pelag., cap. 14, agnoscit pro genuino, indeque c. 53 summa inius miscet, tamen certum est huic catalogo longe post Gennadium infartam esse Cæsarii Arelatensis vitam, quod erudite probat laudatissimus Ecclesiæ Romanæ cardinalis Henricus de Noris, lib. ii Hist. Pelag., cap. 16. Adde Cæuii verba part. 1, p. 271: *Non me latet quidem, vulgatos Gennadiani catalo, i an. 495 scripti codices de Cæsario, quasi sedem Arelatensem tunc gubernante, et quamplurimorum librorum a Felice papa comprobatarum auctore, loqui. Verum ratio temporis prorsus repugnat; nec indiculus Gennadianus, utpote pessimas in fine interpolationes passus, tantæ est auctoritatis, ut hac in re fidem impetret.* ERN. CYPRIANUS.

^a Ille liber Cæsarii Arelatensis interdidit.

^b Miræus habet: *Nihil hominem de proprio aliquid agere boni posse.* Sed rerum Pelagianarum peritis hæc lectio non potest probari. ERN. CYPRIANUS.

^c Felix IV epistola data A. C. 528. Vide infra Scholium Miræi.

^d Codex Gu. habet in *Latina*. ERN. CYPRIANUS.

^e Ino pluribus annis post.

^f Hoc caput in Corbei. desideratur. Liber ipse huius scriptoris Gennadio memoratus interdidit.

^g Dementiam appellat illam sententiam Augustinus qui eam oppugnat auctoris nomine dissimulato epist. 92 edit. novæ (vel 6), et 146 (vel 112), cap. 22, Gennadio non videtur ita improbari. Confer Actu Eruditor. an. 1714, p. 115.

^h Codex Viridis Vallis, Honorius et Trithemius vocant *Victorinum*. Sed Victorinum etiam Sigelberti Codices c. 20. — Victorius, alius Victorinus, non-

conceptu per Spiritum sanctum factu, et partu ex Virgine, quod Deus verus in homine vero ipse quoque Homo Deus factus natus est, semper carnis suæ oculis et Patrem uidisse, et Spiritum sanctum, per specialem et ei unitam Dei et hominis societatem.

CAPUT LXXXVIII.

ⁱ VICTORIUS, ⁱ homo natione Aquitanus, calculator scrupulosus, invitatus a sancto Hilario urbis Romæ episcopo, composuit Paschalem Cursum indagacione cautissima; post quatuor priores qui composuerunt, id est Hippolytum, Eusebium, Theophilum et Prosperum; ^k et protendit annorum seriem usque ad annum quingentesimum trigesimum secundum: ita ut quingentesimo trigesimo tertio anno Paschalis reincipiat solemnitatis, eodem mense et die, eademque ^l luna qua primum passio et resurrectio Domini facta est.

CAPUT LXXXIX.

^m THEODORITUS, Cyri civitatis episcopus (Cyro

nullis Victor, Aquitanus Lemovix, scripsit canonem paschalem, Constantino et Rufo consulibus, ut ipse in prologo tradit, h. c. Christi anno vulgari 457 ad Hilarium, tunc Romanæ Ecclesiæ archidiaconum, post S. Leonis M. in Petri cathedra successorem. Canonem primum in lucem typis Plantiniani 1633 edidit et pereruditio Com. illustravit Ægidius Bucherius. Atrebas S. I. theologus, amicus noster. Fol. MIRÆUS.

ⁱ Corbei., homo Aquitanicus, calculator studiosissimus, al. calculator scripturarum.

^j De Hippolyto Portuensi supra ad Hieron. c. 61, de Eusebio Cæsariensi c. 81, de Theophilo Alexandrino episcopo ad Gennadii c. 33, egimus. Quem Prosperum Gennadius hic designat, fuisse Bucherius in suo citato commentario cap. 6 disputat. Ego S. Prosperum Regiensem in Æmilia episcopum designari puto. MIRÆUS.

^k Id., et pertendit annorum seriem usque ad annos DXXXII.

^l Corbei., Luna quam primum passionis ac resurrectionis Dominicæ facta est. Floruit sub Leone Augusto.

^m Theodoretus, Cyri in Syria episcopus, octingentarum ecclesiarum pastor, æqualis S. Cyrilli episcopi Alexandrini, et aliquando etiam aduersarius (ut ex concilio Ephesino constat), quamvis Nestorio iauerit sub initium controversiæ, postea tamen resipuit, et Nestorium inter hæreticos lib. iv de Fabulis hæreticorum numeravit, et in Chalcedonensi concilio admissus inter catholicos fuit. Ecclesiæ suæ sub annum quadringentesimum vicesimum tertium præesse cœpit, ut Baronius in Annalibus censet. Anno quadringentesimo quadragesimo nono, in conuento Ephesino quem larocinaltem vocant, et cui Dioscorus Alexandrinus praefuit, ab hæreticis depositus atque in ordinem redactus fuit. Quod nota contra Trithemium in catalogo, et Franciscum Horantium l. iii, c. 18 Læcorum communium, qui ipsi an. 350 floruisse scribunt. Theodoretæ opera Latine 1567 et 1573 Birmannus Coloniae foras dedit, Græco-Latina Sirmondus nuper Lutetiæ edenda curauit. Porro quæ contra S. Cyillum scripsit, in quinta synodo generali damnata sunt, una cum scriptis Theodori Mopsuesteni, quem itum Theodoretus l. v suæ Historiæ nimis laudat. Epistola porro quæ Theodoretæ nomine in eadem quinta synodo act. 5, exstat ad Joannem Antiochenum de obitu Cyrilli, prorsus falsa, fictitia ac Theodoretæ indigna, eo magis quia constat Joannem Antiochenum obiisse ante Cyrillum. MIRÆUS.

enim rege Persarum condita ^a servat bodieqne apud A Syriam nomen auctoris) dicitur scripsisse multa; ad meam tamen notitiam ista sunt, quæ venerunt: de Incarnatione Domini ^b adversus Eutychem presbyterum et ^c Dioscorum Alexandriæ episcopum, qui humanam in Christo ^d carnem fuisse negant, scripta fortia, per quæ confirmat et ratione et ^e testimoniis Scripturarum, ita illum veram maternæ substantiæ carnem habuisse, quam ex matre Virgine sumpsit, sicut et veram deitatem, quam ^f æterna nascibilitate a Deo Patre gignente ipse nascendo accepit. Sunt et ejus decem Historiæ ecclesiasticæ libri ^g quos imitatus Eusebium Cæsariensem scripsit, incipiens a sine librorum Eusebii usque ad suum tempus, id est, a Vicennialibus Constantini usque ad imperium Leonis senioris, sub quo et mortuus est.

CAPUT XC.

GENNADIUS, Constantinopolitanæ Ecclesiæ episcopus, vir lingua nitidus, et ingenio acer, tam dives ex lectione antiquorum fuit, ut Danielem prophetam ex integro ad verbum ^h commentatus exponeret.

^a Corbei., *servatque hodie nomen auctoris.*

^b Hoc opus Theodoretii exceptis paucis fragmentis intercedit.

^c Male Dionysium habent quidam codices.

^d Corbei., *naturam.*

^e Id., *titulis.*

^f Corbei., *materna*, vitiose.

^g Theodoriti tantum quinque libri Historiæ eccles. exstant qui desinunt in A. C. 429. Neque plures videtur Theodoretus scripsisse, quoniam ipse in calce libri quinti proficitur se Historiam in morte Theodori Mopsuesteni et Theodoti Antiocheni claudere, et in præfat. proficitur se persecutum res annorum centum et quinque. Igitur necesse est vel errasse Gennadium, ut Valesio videtur, vel in opus Theodoriti ab alio continuatum incidisse. Leo senior imperio præfuit ab A. C. 457 et 474. Theodoritus defunctus A. 458. — Supersunt hodie libri quinque Historiæ ecclesiasticæ, quos ab ortu hæresis Arianiæ incipiens, Theodoretus usque ad tempora Theodosii junioris deducit. In iis nominatim secundæ synodi generalis gesta fusius quam alii historici enarrat. Gennadius hoc capite dicit eum continuasse historiam suam usque ad Leonis imp. tempora, aliis quinque libris adjctis; sed isti hactenus non prodierunt. De stylo Theodoretii Photius cod. 31 ita censet, eum historiæ magis convenire quam istum quo vel Socrates, vel Sozomenus, vel Evagrius Ponticus utitur. MÆRUS. — Quinque posteriore Vossius de Hist. Græc. l. xi, c. 20, perisse putat. Verum Valesius in præfatione suæ editionis negat Theodoritum plures quam quinque scripsisse, cum is Gennadii sententiam in iis libri v diserte refellens, se historiam suam claudere in obitu Theodori Mopsuesteni, testetur, ac præter Gennadium nemo veterum decem Historiæ ecclesiasticæ libros ei tribuat. Itaque probabile est Gennadium hoc loco allucinatum. Nam omnes codices habent decem. ERN. CYPRIANUS.

^h Puta memoriter, dictando in calamum. Alias mirum non esset eum Danielem ad verbum exposuisse. Fuit autem adeo deditus culturæ memoriæ, ut neminem ordinare qui Psalterium non secretè memoriter, teste Theodoro Lectore l. i Hist. eccl., p. 554. ERN. CYPRIANUS.

ⁱ Hæc Gennadii Constantinopolitani scripta intercederunt. De aliis vide Tillemontium, t. 16 Memor.

^j Codex Viridis Vallis (notante Suffrido Petri) et

Homilias ^l etiam multas composuit. Moritur Leone seniore imperium tenente.

CAPUT XCI.

^j THEODULUS, presbyter in Cœlesyria, scripsisse multa dicitur, sed ad me liber ^k ejus pervenit, quem de Consonantia divinæ Scripturæ composuit, id est, Veteris et Novi Testamenti, ^l adversum antiquos hæreticos, qui propter differentiam præceptorum vel cæremoniarum, alium Veteris Testamenti, Deum ^m dixerunt, alium Novi. In quo ostendit dispensationis fuisse unius ejusdemque Dei, auctoris utriusque Scripturæ, ut alia per Moysen antiquis daretur lex, in sacrificiorum cæremoniis et Judiciorum animadversionibus; alia nobis per Christi præsentiam in sacris mysteriis et futuris repositionibus; nec diversa credi debere, ⁿ sed uno spiritu et uno auctore dictata, cum illa lex, quæ, si modo secundum litteram observetur, occiderit, eademque ipsa secundum spiritalem intellectum vivificet. Moritur hic scriptor ante triennium, regnante Zenone ^o.

CAPUT XCII.

^p SIDONIUS, Arvernorum episcopus, scripsit varia

Gembla nec non Honorius Theodorum appellant. — Theodulus, al. Theodolus, Honorio Theodoro, presbyter in Cœlesyria, et postea episcopus, scripsit varia quæ Gennadius hic recenset: an ex iis aliqua exstant, nondum comperi. Sub Theoduli nomine tomo V Bibliothecæ Patrum exstant commentaria in Epistolas D. Pauli. [Sed illa Oecumenii esse constat.] MÆRUS.

^k Hic Theoduli liber hodie non exstat.

^l Corbei., *adversus antiquorum hæreses.*

^m Id., *dicunt.*

ⁿ Corbei., *ut non uno Christo et uno auctore dictata. Aliæ edit., aut non uno spiritu et uno auctore dictata.*

^o Zeno Isaurus imperavit ab A. C. 474 ad 491, unde non post an. 491 scriptum catalogum a Gennadio constat. MÆRUS.

^p Hoc caput in plerisque editis et mss. codd. desideratur. Legit tamen in suo Gennadio Honorius.

^q Al., *Avrernorum.*

^r Al., *volumina.* — C. Sollii Apollinaris Sidonii, Arvernorum episcopi opera Jacobus Sirmondus et Joannes Savaro, uterque Arvernus, nostra ætate recognoverunt, notisque illustrata Lutetiæ ediderunt. Ipsum patre avoque præfectis prætorio Galliarum natum constat. De patria cum alii diversa sentiunt, ipse Lugdunensem se non semel significat. Lugduni ergo ad Rhodanum natus, atque optimis liberalium artium usus magistris (inter quos Hannum in poeticis, Eusebium in philosophicis commemorat), eum in omnibus natura et studio laudem est consecutus, ut eruditorum sui ævi (quod Mamerti Claudiani elogium de ipso docent) peritissimus ac disertissimus haberetur, poetice imprimis fama clarus, non solum apud æquales amicos, verum etiam apud principes ipsos in prælio fuit. Quorum alterum declarant omnium generum carmina quæ amicorum rogatu scripsit; alterum tres panegyrici, quibus an. 457 Avitum socerum, Majorianum et Anthemium Augustos publice laudavit benevolentique a singulis fructum tulit. Nam et Romæ statuam inter poetas, sub Avito, in Fori Trajani Bibliotheca meruit; et a Majoriano, cum circenses daret Arelate, solemnium ejus epulo inter honoratos est adhibitus. Ab Anthemio denique, post comitum et alias quibus ornatus antea fuerat dignitates, præfectus Urbi creatus, atque patricius familiam suam, quam præfecturiam a majoribus acceperat, reddidit patriciam. Nec multo post, defuncto

et grata opuscula ^r, et sanæ doctrinæ. Homo siquidem tam divinis quam humanis ad integrum imbutus, acerrime ingenio, scripsit ad diversos diversis metro vel prosa compositum epistolarum ^a insigne volumen: in quo quid in litteris posset ostendit. Verum in Christiano vigore pollens, etiam inter barbararum ferocitatis duritiem, quæ eo tempore Gallos opprimerat, catholicus pater et doctor habetur insignis. Floruit ea tempestate qua Leo et Zeno Romanis imperabant ^b.

CAPUT XCIII.

^c JOANNES, Antiochenæ parochiæ ex grammatico presbyter, scripsit adversum eos ^d qui in una tantum substantia asserunt adorandum Christum, nec acquiescunt duas in Christo confitendas naturas; docens secundum ^e relationem Scripturarum unam in illo Dei et hominis personam esse, non unam ^f carnis et Verbi naturam. Simul et impugnat aliquas Cyrilli Alexandrini episcopi sententias, dicens incaute ab illo adversus ^g Nestorium prolatas, quæ fomentum et rebur addunt Timotheanis: quod valde inaniter dicit. Vivere adhuc dicitur et ex tempore declamare.

CAPUT XCIV.

^h GELASIUS, urbis Romæ episcopus, scripsit adversus Eutychem et Nestorium grande et præclarum vo-

Arvernorum episcopo Eparchio, in ejus locum, quamvis veniens et nondum clericus an. 472 susceptus est. Quod munus summa cum modestia susceptum, pari cum sanctitate et vigilantia, turbidissimis temporibus administravit. Primum enim obsessus per Gothos Arvernis, diutine acerrimæque oppugnationis molestias pertulit. Deinde redacta ex Nepotis Augusti fœdere in hostium potestate urbe, ab his per legationis speciem relegatus, aliquandiu exulare coactus est. Tum suis tandem redditus, cum in officii curam intentus, nullam inter barbaros optimi pastoris partem omiseret, æmulorum taken in se odia concitavit. Quibus dum victis, nec diu tamen postea superstes, Aprunculo successore designato, ad cæli præmia evolavit an. 482, XII K. I. Septemb., Zenone imperante. Liberos ex Papianilla conjuge, Aviti imp. filia, ante episcopatum susceptos reliquit. Apollinarem filium, et Rosciam ac Severianam filias. Colitur autem apud Arvernos et alibi stato die rituque sanctorum, et religiose asservantur sacra ejus ossa in basilica Genesiana, quæ jam olim ex vetere S. Saturni ædificula, in primum qua conditus fuerat, translata commemorant. Sic fere Sirmondus. Vide et martyrolog. Rom. 23 Aug. MIRÆUS.

^a Epistolæ Sidonii exstant divisæ in libros 9 ab ipso auctore.

^b Defunctus A. C. 482.

^c Hujus, ut opinor, Joannis Antiocheni nonnulla exstant in actis concil. Ephesini et tom. V opp. Cyrilli.

^d Corbei., qui unam tantum substantiam adorandum.

^e Id., rationem.

^f Id., Personam nostri carnis et Verbi naturam.

^g Al., Nestorem.

^h Etiam hoc caput, quod ab Honorio et codd. plerisque agnoscitur, in nonnullis editis et mss. desideratur. — S. Gelasius I papa, natione Aler, ab anno 492 usque ad annum 496 sedit. Scripsit epistolas varias, quæ in tomis Conciliorum exstant, et alia quæ Bellarminus in Catalogo recenset. Librum de Duabus Christi Naturis, contra Eutychem, qui in Bibliotheca Patrum exstat, non esse Gelasii papæ, sed Gelasii Cyzieni, Cæsariensis in Palæstina episcopi,

et tractatus diversarum scripturarum et sacramentorum, elimato sermone, et adversus Petrum et Acacium scripsit epistolas quæ hodie in Ecclesiâ tenentur catholica. Fecit et hymnos in similitudinem Ambrosii episcopi. Obiit sub Anastasio Augusto.

CAPUT XCV.

HONORATUS, ⁱ Constantinæ Africæ civitatis episcopus, scripsit ad Arcadium quemdam, qui pro confessione fidei catholicæ in partibus Africæ a Gensericō rege missus exsulabat, epistolam ad labores pro Christo ferendis hortatoriam, et exemplis præsentibus, et Scripturarum relationibus roboratam, et quod confessionis fidei perseverantia non solum præterita purget peccata, sed et meritum procuret martyrii.

CAPUT XCVI.

^j CEREALIS episcopus, natione Afer, interrogatus a ^k Maximino Arianorum episcopo, si paucis posset vel divinæ Scripturæ testimoniis, absque disputationis duntaxat assertionem, fidem catholicam assignare: quam illo in nomine Domini, suffragante sibi veritate, non paucis testimoniis sicut Maximinus ^l irridentis petierat, sed copiosis tam Veteris quam Novi Testamenti indicibus approbavit et ^m libello edidit.

CAPUT XCVII.

ⁿ EUGENIUS, Carthaginiensis Africæ civitatis episcopus

idem Bellarminus l. c. et Baronius in Gestis anno 496 censent. At vero Henricus Spondanus in epitome Annalium Baronianorum ad annum 496 isto de libro ærens notulam hanc margini ascripsit: *Ita quidem senserunt et alii plerique hactenus, nimium hunc libellum non esse Gelasii papæ partum. Verum illum S. Fulgentius Ruspensis episcopus, qui eodem tempore vixit, et æque Afer natione fuit, Gelasio papæ absque ulla dubitatione ascribit, multa ex eo citans, resp. 2 ad Ferrandum diaconum. Haud vero ejusdem libelli verba, qua hæretici in suum sensum detorqueant, aliquid obesse catholicæ veritati, multi jam docuerunt. Ita Spondanus: rem totam non aliis exactius discutiendam relinquimus. Idem porro Gelasius papa, convocatis ad se eruditissimis episcopis, insigne decretum edidit de libris canonicis et apocryphis: quod integrum exstat tomo I Conciliorum lib. III, c. 217, apud Buchardum Wormatiensem. Gratianus, prima ejus parte omissa, illud ipsum dist. 15 recitat; et Didacus Covarruvias, episcopus Segobiensis tom. II Variarum Resolutionum, l. IV, notis illustrat. MIRÆUS.*

ⁱ Norimb., Constantiæ. Epistola illa ad Arcadium exstat in Bibl. Patrum, et apud Baron. ad an. 487. Sed auctor non Honoratus dicitur, verum Antonius episcopus Constantinæ civitatis.

^j Cerealis episcopus Castalensis in Africa, scripsit contra Maximinum seu Maximianum librum de Fide, qui in Bibliotheca Veterum Patrum tom. IV exstat. MIRÆUS.

^k Corbei., *Maximo*. Sed idem infra: *Maximinus invidens*.

^l Id., invidens, vitiose.

^m Id., libellum.

ⁿ Carthaginiensis in Africa episcopus ab Honorio Augustodunensi vocatur Eusebius, a Trithemio et aliis Eugenius. Cæterum in vulgaribus Gennadii exemplaribus, post Eugenium Pomerius Maurus et Honoratus Massiliensis subnectuntur; quos tamen duos Honorius in suo catalogo non habet; adeoque videntur ad Gennadii catalogum non pertinere. At vero Isidorus c. 12, et Sigehertus c. 54, Pomerium memorant; Honorati vero Massiliensis neuter meminit.

et confessor publicus, admonitus ab Hunerico Vandalorum rege, catholice fidei expositionem, et maxime a verbi homousii proprietatem disserere, cum consensu omnium Africae, Mauritaniae et Sardiniae atque Corsicae episcoporum et confessorum qui in catholica permanserunt fide, composuit Librum Fidei^b, non solum sanctarum Scripturarum sententiarum, sed et Patrum testimoniis communitum, et per collegas confessionis suae porrexit^c. Jam vero asportandus pro fidelis linguae remuneratione in exilium^d, epistolas, velut commonitorias fidei, et unius sacri et conservandi baptismatis, ovibus suis quasi pastor sollicitus dereliquit. Altercationes quoque quas cum Arianorum praesulibus per intervenciones habuit, conscripsit, et relegendas per majorem domum^e Hunerico transmisit. Similiter et preces pro quiete Christianorum eidem, velut apologias obtulit. Vivere adhuc ad confirmationem Ecclesiae dicitur.

CAPUT XCVIII.

^f POMERIUS, natione Maurus, ^g in Gallia presbyter ordinatus, interrogantibus Juliano episcopo et Vero presbytero, dialecticorum more respondens arte dialectica, et sermone ingenioque apto, composuit de Natura animae^h et qualitate ejusⁱ et de Resurrectione, et de specialitate ejus in hac vita fidelium, et generali omnium hominum libros octo. Quorum primus continet quid sit anima, vel ^j qualiter ad imaginem Dei credatur facta; secundus, utrum anima

A corporea an incorporea debeat credi; tertius, unde sit anima primi hominis facta; quartus, utrum anima, quae nascituro corpori infundenda est, nova fiat et sine peccato, an ex substantia^k animae primi hominis velut propago de radice producta, etiam peccatum primae animae secum trahat originaliter; quintus, recapitulationem libri quarti, ^l disputationis et distinctio: is, et quae sit facultas animae, id est, possibilitas, et quod eam ex una et sincera voluntate obtineat; sextus, unde sit iuxta Apostoli dictum adversitas carnis et spiritus; septimus, de differentia vitarum, mortium, resurrectionum carnis et animae; octavus, de his quae sub fine mundi futura praedicta sunt, absolutiones quaestionum quae de resurrectione proponi solent. Memini legisse me olim ejus dictatum ad quemdam nomine Principium, de Contemptu mundi, ac rerum transitarum, hortatorium, et alium de Vitiis^m et virtutibus praetitulatum. Scripsisse dicitur et alia, et adhuc scribere, quae ad meam notitiam non venerunt. Vivit usque hodie conversatione Deo digna, aptaⁿ professione et gradu.

CAPUT XCIX.

^o HONORATUS, Massiliensis Ecclesiae episcopus, vir eloquens, et absque ullo linguae impedimento ex tempore in ecclesia declamator, et quia a puertia in timore Dei crescens etiam in negotiis ecclesiasticis exercitatus est, os suum quasi armarium aperit, et in homiliarum modum ad utilitatem legentium multa

Breviter (quod semel indicasse suffecerit) manuscripta Gennadii exemplaria vetustiora inter se variant: in quibusdam solum Honoratus, in aliis praeterea Pomerius, Caesarius Arelatensis, Sidonius, et Gelasius papa omittuntur. Ne quid tamen a lectione curioso desiderari possit, plenam scriptorum centuriam dabo, ut eam Gennadii titulo Suffridus Petrus Coloniae Agrippinae 1580 publicavit. MIRÆUS.

^a Corbei., verbi homousii rationem, consensu omnium Africanorum et Maurorum Sardiniae et Corsicae.

^b Exstat servata a Victore Vitensi lib. iii de Persecut. Vandalica. Caetera Eugenii hujus periire.

^c Id., Porrexit ad portandum etiam pro.

^d Id., In exilium vice communitoria fidei.

^e Id., Chunerico direxit. Chunericum habet etiam Norimbergensis codex.

^f Hoc quoque caput Gennadio videtur additum, quoniam de Juliano Pomerio velut quem omiserit Gennadii, agunt Isidorus c. 12, et qui Isidori librum non vidit Sigebertus, c. 54. — Julianus Pomerius, Gennadio seu continuatori est Afer sive Maurus; Cypriano in Vita S. Caesarii Arelatensis, est Arelatensis; cui consonat Isidorus Hispalensis, Gallum faciens. Scripsit autem (teste eodem Isidoro) librum de Virginibus instituendis, item libros tres de Vita contemplativa; quos falso hactenus Prospero Aquitano attributos fuisse supra c. 84 docuimus. Item scripsit, per modum dialogi, libros octo de Natura animae: qui videntur excerpti ex libris S. Gregorii Nysseni de Philosophia seu potius ex Nemsii philosophi libris de Anima. Item scripsit Prognosticon tribus libris comprehensum, sed prorsus diversum ab eo quod diu postea scripsit S. Julianus episcopus Toletanus: ut Baronius in notis martyrologii 8 Martii, et Bellarminus in catalogo observant. Pomerium porro Isidorus Hispalensis, c. 12 accusat erroris Tertullianei, eo quod in libris quos scripsit de

C Natura animae, conetur illam corpoream facere. MIRÆUS.

^g Corbei., apud Gallias.

^h Verba et qualitate ejus desunt a Corbei.

ⁱ Id., de Resurrectione vel post resurrectionem libros octo.

^j Id., qualiter condatur ad Dei imaginem.

^k Id., ex substantia primi hominis velut propago ex radice protracta etiam peccato.

^l Al., Disputationes et distinctiones.

^m De vitiis colore virtutum minus cautis inludentibus. Scribere et alia dicitur. Ita Corbei.

ⁿ Al., confessione.

^o Hoc caput apud Honorium non est et in editis quibusdam et mss. desideratur. Videturque medicamento loco additum, stylus certe Gennadium non refert, ita Suffridus Petri. — Dum manuscripta Gennadii exemplaria variis locis advoco, Petrus Franciscus Chiffletius, S. I. theologus, V. C. Joannis Jacobi Chiffletii frater, literis Vesonione 1638, die 11 Maii datis in hanc sententiam ad me scripsit: Gennadii Massiliensis de Scripturis ecclesiasticis habeo librum unum pervetustum, editis non plenior, imo contraactiorem a fine. Pomerium enim nonagesimo quinto eoque ultimo capite recenset; Honoratum Massiliensem praeterit. Sane vitam S. Hilarii Arelatensis, quam auctor Chronologiae Lirinensis huic Honorato inscribit, solo vulgati Gennadii fretus testimonio: Petrus Sazius in pontificio Arelatensi, est maruscritto codice, vindicat Reverentio seu Ravennio Arelatensi episcopo, Hilarii successori. Et sunt alia quae mihi suspectum faciunt illam apud Gennadium Honorati Massiliensis mentionem. MIRÆUS. — Hanc vite Honorati descriptionem ineptissimus quidam homunculus Gennadio supponit. Stylus plane diversus est a Gennadii nostri scripturae genere. Nec est in codicibus nostris. EAM. CYPRIANUS.

• componit, maximeque ad ^b colendam fidei rationem, et revincendam ^c hæreticorum perversitatem. In cujus libera prædicandi constantia non solum vi inarum civitatum sacerdotes et populi delectantur, sed et longe positi, cum ad eos necessario pergit, summam ei docendi in suis ecclesiis rogantes injungunt. Sanctus quoque papa Gelasius, Romanæ urbis pontifex, per scripturam agnoscens ejus fidei integritatem, Rescripto suo ^d probatam judicavit. Sanctorum quoque Patrum Vitas, ad ædificationem posterorum, coaptat ipse legendas, præcipue nutritoris sui Hilarii,

^a Corbei., composuit.

^b Id., inculcandam.

^c Id., hæresum.

^d Al. probatum judicavit.

^e Corbei., inclinandam.

^f Hoc quoque caput abest a pluribus editis et mss. ^g Gennadius Massiliensis presbyter (non autem episcopus, ut Sigebertus et Platina censuerunt) vixit temporibus Anastasii imp. et Gelasii i papæ. Ex variis Gennadii scriptis præter librum de illustribus ecclesiæ Scriptoribus, a Cassiodoro libr. de Divinis Lect. cap. 17 memoratum et a me nunc repræsentatum, exstat liber de Dogmatibus ecclesiasticis; quem Gelasio papæ dedicavit. Hunc librum falso tribui S. Augustino, jam ante 100 amplius annos monuit Cleverus Lugdunen is, de Godescalci causa, adversus Joannem Eriegenam Scotum, scribens. Gennadium

A Arelatensis episcopi; litanias ad • supplicandam Dei clementiam, cum plebe sibi credita pro viribus agit.

CAPUT C.

^f Ego s GENNADIUS, Massiliæ presbyter, scripsi adversus omnes hæreses libros octo, et Adversus ^b Nestorium libros sex ⁱ, Adversus Pelagium libros tres, et tractatus de Mille Annis et de Apocalypsi beati Joannis, et hoc opus, et ^j epistolam de fide mea mihi ad beatum Gelasium, urbis Romæ episcopum.

porro fuisse Semipetragianum, adeoque multis locis caute legendum, supra in prolegomenis et alibi monuimus. MIRÆUS. — De Gennadio agunt Vossius de Hist. Lat. l. xi, c. 18, p. 235; Hist. Pelag. l. 1, c. 10. Henricus de Noris lib. xi, Hist. Pelagianæ, c. 16, ubi erudite disputat de tempore scripti hujus catalogi a B quo Cæsius p. 1, p. 266, dissentit, siquidem libellum scriptum vult an. Christi 495. ERN. CYPRIANUS.

^h Al. Nestorem.

ⁱ Gu. addit: *Et adversus Eutychem libros 11. Noribergensis vero sic habet: Et adversus Eutychem libros sex.* ERN. CYPRIANUS.

^j An hæc lectio Guelpherbytni codicis doctis placitura sit, nescio. Illud vero liquido apparet ineptum esse quod habet Miræus: *et hoc opus de fide mea.* Mihi hic locus vix alia ratione sanari posse videtur. ERN. CYPRIANUS.

INDICES IN VICTOREM VITENSEM*.

INDEX CHRONOLOGICUS PERSECUTIONIS VANDALICÆ.

Anno 406. Innocentio I papa sedente, Arcadio in Oriente, et Honorio in Occidente imperatoribus, Arcadio Augusto vi et Anicio Probo consulibus, sub finem anni vulgaris æræ. Vandali relicti propriis sedibus in Gallias irruentes a Francis prostrati sunt, qui paulo post Francos Alanorum ope in fugam vertunt; et Godegisili eorum regi in his tumultibus occiso Gundericum ipsius filium substituant, sicque cum aliis barbaris in Gallias subeunt.

Anno 407. Varii martyres hoc anno et sequenti in Gallias passim a Vandalis circumferuntur.

Anno 408. Paulus Orosius, alique auctores Vandalorum in Gallias irruptionem huic anno consignat. — Theodosius Junior Arcadio patri succedit. — Stilicho Ravennæ ab exercitu interficitur, et Eucherius ejus filius Romæ, cui, etsi gentili, destinaba ur imperium.

Anno 409. Romam obsidet Alaticus. — Eodem anno Vandali, Suevi, alique barbari et Gallias in Hispanias transmigrarunt, ex Prospero et Idacio.

Anno 410. Attalus Arianus ab Alarico fit imperator, qui paulo post ab eodem abjicitur. — Roma a Gothis sub Alarico eorum rege capta ac direpta.

Anno 411. Alaricus e vita excessit, quem Gotthi in medio alveo Barentini annis prope Consentiam, cum ingentibus opibus sepelierunt, post aquas ad tempus alio derivatis, quas postea in locum suum reduxerunt. — Collatio habita Carthagine inter catholicos et Donatistas, coram Marcellino comite et Notario, jussu Honorii imperatoris.

Anno 412. Cælestii errores in Carthaginiensi synodo proscribuntur.

Anno 413. Marcellinus Tribunus, qui in collatione nomine imperatoris cognitor fuerat, a Marino comite, agentibus Doua istis interfectus est, ob id inter martyres relictus in Mar yrologio Romano die 6 Aprilis.

Anno 415. Athaulfus, cui Placidia Honorii soror in excidio Romano capta nupsit, a Gottho quodam occiditur, quod videretur Romanis favere.

Anno 416. Concilium Carthaginense contra Pelagii errores, item et aliud Milevi in Numidia contra eosdem hæreticos. — Placidia, post Athaulfi necem Romanis reddita, Constantio nupsit — Reliquiæ sancti Stephani per Orosium presbyterum ex Palestina in Africam allatæ.

Anno 417. Zozimus in Innocentii locum Romanæ Ecclesiæ prædicatur.

Anno 418. Valentinianus, postea imperator, ex Constantio et Placidia nascitur. — Pelagius Romæ damnatur, et iterum Carthagine. — Bonifacius defuncto Zozimo fit Romanus pontifex, contranite Eulalio schismatico.

Anno 419. Quæstio de appellationibus ad sedem apostolicam inter Romanos et Africanos agitur.

Anno 420. Constantius, Valentiniani III pater, Augustus ab Honorio renuntiat. — Sancti Hieronymi obitus.

Anno 421. Cælestis deæ templum Carthagine destruitur, petente Aurelio episcopo. — Constantius imperator moritur.

Anno 422. Casinus magister militum expeditionem contra Vandalos in Hispania suscipit, sed infelici exitu. — Augustinus disputat adversus Maximaum Arianum Gothorum episcopum in Africa.

Anno 423. Cælestinus papa Bonifacio substituitur. — Honorius Placidiam sororem suam cum Valentiniano ejus filio Constantinopolim mittit, quod suspicaretur ab ea secutos fuisse in Italiam barbaros. Idem paulo post moritur, et Joannes primicerius notariorum imperium invadit.

Anno 424. Valentinianus III, Constantii et Placidie filius, Cæsar Constantinopolim creatur a Theodosio Juniore. — Joannes tyrannus Ravennæ occiditur, ejus tamen mortem anno sequenti Cassiodorus consignat.

Anno 425. Valentinianus Augustus renuntiat Ravennæ.

Anno 426. Hoc anno, aut sequenti Gundericus, Godegisili filius, Vandalorum rex in Hispania, interit: cui succedit Genserius ipsius frater, sed ex concubina natus, qui persecutionem, teste Gregorio Turonensi, in Hispania excitavit.

Anno 427. Bellum adversus Bonifacium, qui ex Africa Romam venire abauerat, nomine publico illatum est, sed ille Vandalos, fœdere cum ipsis inito, in Africam accevit, Hierio et Ardabure cess.

Anno 428. Hoc anno Vandalorum in Africam adventum contigisse scribitur nonnulli. — Theodosius Junior edicta adversus hæreticos lata renovavit.

Anno 429. Circa id tempus Darius Comes in Africam missus est, ut bellum sedaret. Bonifacium ad imperatoris obedientiam revocat.

* Cujus opera cum appendicibus excusa sunt ab hujus tomi col. 125 ad col. 450. Erit.